TRST, nedelja
22. julija 1956
Leto XII. - Št. 170 (3408)

PRIMORSKI DNEVNIK

Cena 25 lir
Poštnina plačana v gotovini
Tel. 94-638, 93 808, 37-338

UREDNIŠTVO: UL. MONTECCHI št. 6, II. nad. — TELEFON 93-808 IN 94-638 — Poštni predal 559 — UPRAVA: UL. SV. FRANČIŠKA št. 20 — Tel. št. 37-338 — Podruž. GORICA: Ul. S. Pellico 1-II., Tel. 33-82 — OGLASI: od 8.-12.30 in od 15.-18. - Telefon 37-338 — CENE OGLASOV: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 80, finančno-upravni 120, osmrtnice 90 lir - Za FLRJ za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 60 din.
MALI OGLASI: 20 lir beseda. - NAROČNINA: mesečna 400, vnaprej: četrtletna 1100, polletna 2100, celoletna 4100 lir. - FLRJ: Izvod 10, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun Založništvo tržaškega tiska Trst 11-5374 — ZA FLRJ: Agencija demokratičnega inozemskega tiska, Državna založba Slovenije, Ljubljana, Stritarjeva 3-I., tel. 21-928, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 60 - KB - 1 - Z - 375 - Izdaja Založništvo tržaškega tiska D. ZOZ - Trst

Zaradi odločne nepopustljivosti vlade je železničarska stavka neizogibna

Kadarkoli so železničarji prisiljeni proglasiti stavko, vlada vsakikrat izjavi, da je neupravičena - Vprašanje odborov v Milanu in Florenci še vedno nerešeno

FANFANI

(Od našega dopisnika)

RIM, 21. — Glavni predmet današnje dolgotrajne vladne seje je bila železničarska stavka. V uradnem poročilu, ki je bilo izdano pozno ponoči, je odločno rečeno, da smatra vlada 24-urno stavko, ki so jo železničarske sindikalne organizacije napovedale za pojutrišnjem, za neupravičeno, ker da se bo «spremenila v hudo škodo za narodno gospodarstvo in za železnice».

Glavni tajnik železničarskega sindikata senator Cesare Massini pa je na to tako odločno vladino odklanjanje zahtev železničarjev med drugim izjavil: «Vsakikrat, ko so železničarji prisiljeni proglasiti stavko, vlada brž izjavi, da je stavka neupravičena. Vlada našteva celo vrsto rešenih vprašanj, da bi na ta način «prepričala» javno mnenje, da so železničarji že dosegli takšne gospodarske in normativne pogoje, ki so povsem zadovoljivi, pri čemer pa minimizira veliko število nerešenih zahtev.» Massini je poudaril, da gre tudi pri torkovi stavki za ista vprašanja, zaradi katerih se je začela stavka že v avgustu leta 1952 in se nadaljevala leta 1953, dokler niso predložili parlamentu zakona o pooblastilih. Železničarski sindikat je prosil prometnega ministra, naj začne s pogajanji glede visečih vprašanj, toda pogajanja so se začela šele konec aprila in je še danes nerešeno zvišanje plač, periodična napredovanja pravni položaj osebja itd. Massini je ponovno pozval vlado, naj ne prisili delavcev, da bodo morali nadaljevati s še hujšo borbo.

Ministri se bodo sestali zopet jutri in prav nič ne kaže, da bodo kaj popustili, ker gre za najmanj 7 milijard lir oziroma za 15 milijard lir, če poleg železničarjev upoštevamo rešitev visečih vprašanj nameščencev PTT.

Vprašanje milanskega odbora, odbora Florence in nekaterih drugih mest — med drugim tudi Trsta — se vleče kot jara kača. V Florenci se bo občinski svet sestal prvič šele v torek 31. t. m., v Milanu pa so tudi danes trajala ves dan pogajanja in se končala brez rezultatov. Medtem pa je prišlo v Rimu do izvolitve pokrajinskega upravnega odbora, ki je sestavljen iz demokristjanov, dveh socialistov in enega komunista. Pravijo, da bo o tem spet govoril jutri tajnik DC Fanfani in morda povedal nekaj novega, kar bi olajšalo reševanje vprašanja tako imenovanih «težkih odborov», sicer bo moral nositi glavno odgovornost za komisarske režime.

Tudi poslanci bodo šli lahko kmalu — kot senatorji — na poletne počitnice, ker so danes odobrili dva proračuna: ministrstev za delo in za notranje zadeve. Pred glasovanjem sta govorila oba zadevna ministra, Vigorelli in Tambroni. Na začetku dopoldanske seje pa je poslanska zbornica brez razprave odobrila zakonski osnutek, na podlagi katerega bo odslej tudi ženskam dovoljeno sodelovati pri sodiščih za mladoletnike in pri porotnih sodiščih, vendar pa bo vsak sodni senat moral biti sestavljen tako, da bodo od šestih porotnikov najmanj trije moškega spola.

A. P.

Odgovor Karamanlisa Angležem in Turkom

SEJČELSKI OTOKI, 21. — Neki angleški predstavnik je zanikal vesti, po katerih naj bi prišle pooblaščene osebe k nadškofu Makariosu, da bi se z njim pogajale.

ATENE, 21. — Grški ministrski predsednik Karamanlis je objavil izjavo, v kateri zavrača trditve britanskega zunanjega ministra Lloyda, ki jih je izrekel v poslanski zbornici, ter zanika, da bi Grčija kdaj koli dobavljala orožje ciprskim patriotom. Nato dostavlja: Grčija in nikoli podpirala borbe Ciprčanov z drugačnimi sredstvi kot s političnimi in diplomatičnimi».

Glede strahu v Turčiji za primer, da bi Ciper prišel pod grško suverenost, pa Karamanlis pripominja: «Mi smo s Turčijo povezani z dvema zvezama in če bi prevladala dobra volja, bi se lahko dosegli še drugi sporazumi, ki bi rešili vse probleme, ki zadevajo položaj Turčije v zvezi s Ciprom».

Na koncu grški ministrski predsednik izjavlja: «Nikakšna reakcija in nikakršen pritisk od katerekoli strani ne bosta mogla preprečiti Grčiji, da ne bi predložila zahtev ciprskega ljudstva OZN». Končno Karamanlis v svoji izjavi protestira tudi zaradi debate v britanski poslanski zbornici v četrtek, ko so bili izrečeni «napadi, ki žalijo ves grški narod in njegovo zgodovino».

Iz Nikozije poročajo, da je škof Anthimos iz Kitiuma, ki je obenem dekan ciprskega episkopata, imel včeraj pred plenarno skupščino etnarhije govor, ki je bil danes objavljen. Škof je v svojem govoru med drugim dejal: «Dokler se bodo Angleži še naprej kazali indiferentni do naših zahtev po samoodločbi, nam ne bo preostalo drugega, kakor da se borimo na miren način s tem, da spravimo ves spor pred OZN. Naše vprašanje je grška vlada že najavila za prihodnje zasedanje glavne skupščine OZN».

Cerkveni dostojanstvenik je potem podčrtal, da je med atensko vlado in etnarhijo popolna istovetnost gledišč o načinu «borbe za Ciper».

Izredna vročina na Siciliji

PALERMO, 21. — Topel val, ki je včeraj zajel zahodno Sicilijo zaradi dotoka toplega in suhega zraku, ki prihaja z jugozahoda, se je danes še povečal tudi na vzhodnem delu otoka. Ob 11. uri je bilo danes v Catanii 41 stopinj v senci. V Palermu, kjer je včeraj bila najvišja temperatura 40 stopinj, in tudi v drugih krajih otoka, je danes ob isti uri kazal toplomer že 40 stopinj. V Catanii se je popoldne temperatura še povečala ter se je vrtela okoli 45 in 44 stopinj v senci. V Carlentini na področju Siracuse je temperatura dosegla danes 46 stopinj.

V Catanii niso imeli 44 stopinj temperature, kakršna je bila danes, od leta 1876. Zvečer pa je vročina nekoliko pojenjala in je padla na 25 stopinj.

Proslava NOVJ v Moskvi

MOSKVA, 21. — Vseslovanski komite ZSSR, inštitut za slavistiko in zgodovinski inštitut sovjetske akademije znanosti, so priredili predvčerajšnjim slovesno akademijo, posvečeno 15-letnici narodnoosvobodilne borbe in ljudske revolucije v Jugoslaviji. Predsednik vseslovanskega komiteja je z akademije poslal «tople pozdrave in želje za uspeh herojskim jugoslovanskim narodom — graditeljem socializma».

Na akademiji se imel generalni porčnik Kornejev referat o narodnoosvobodilni borbi in ljudski revoluciji v Jugoslaviji od leta 1941 do 1945. Prisotni so z velikim zanimanjem poslušali referat, v katerem je bilo govora o slavnih delih jugoslovanskih narodov v borbi proti hitlerjevskim osvajalcem in o širokem obsegu, ki ga je imelo partizansko gibanje v Jugoslaviji. Na slovesni akademiji je bil tudi svetnik jugoslovanskega veleposlaništva Osolnik.

MOSKVA, 21. — Vladi SZ in Nepala sta sklenili vzpostaviti redne diplomatske stike med obema deželama.

MIKOJAN na Brionih

BRIONI, 21. — Podpredsednik vlade SZ Anastas Mikojan je nocoj prišel na Brione, kjer je bil zvečer gost maršala Tita na večerji.

Mikojan je odpotoval danes iz Budimpešte, kjer je imel razgovore s predstavniki madžarske komunistične stranke. Ob odhodu so Mikojana pozdravili novi glavni tajnik CK KP Geroe in nekateri drugi člani političnega urada stranke.

Budimpeštanski radio je javil, da so v madžarski pokrajini Baranji, ki meji z Jugoslavijo, bile v zadnjih letih obsojene številne osebe samo zaradi tega, ker so imele prijateljske odnose ali pa so bili sorodniki z jugoslovanskimi državljani. Radio je javil, da bodo te obsodbe sedaj znova pregledali in obsojeni bodo rehabilitirani ter bodo po možnosti dobili tudi materialno odškodnino.

Koroški Slovenci pri Raabu, Schärfu in Figlu

DUNAJ, 21. — Danes predpoldne so avstrijski kancler inž. Raab, podkancler Schaerf in minister za zunanje zadeve Figl sprejeli predstavnike slovenske manjšine na Koroškem dr. Franca Zwitra, in Okriza kot predstavnika Zveze slovenskih organizacij na Koroškem in dr. Josipa Tišlerja ter dr. Pavla Zablatnika kot predstavnika Narodnega sveta koroških Slovencev.

Predstavniki slovenske manjšine so obrazložili članom avstrijske vlade svoje mnenje, o načinu, kako naj bi se uveljavile določbe člena 7 državne pogodbe o Avstriji, ki se nanašajo na pravice manjšin v Avstriji.

TITO O OBISKU V SZ, O POZNANJU o razorožitvi in nemškem oboroževanju

Zaskrbljenost nad nemškim oboroževanjem - Balkanski pakt izgublja vojaški značaj - Uspehi v notranjem razvoju države - O vsem tem je Tito govoril članom seminarja Sherwood Edy iz ZDA

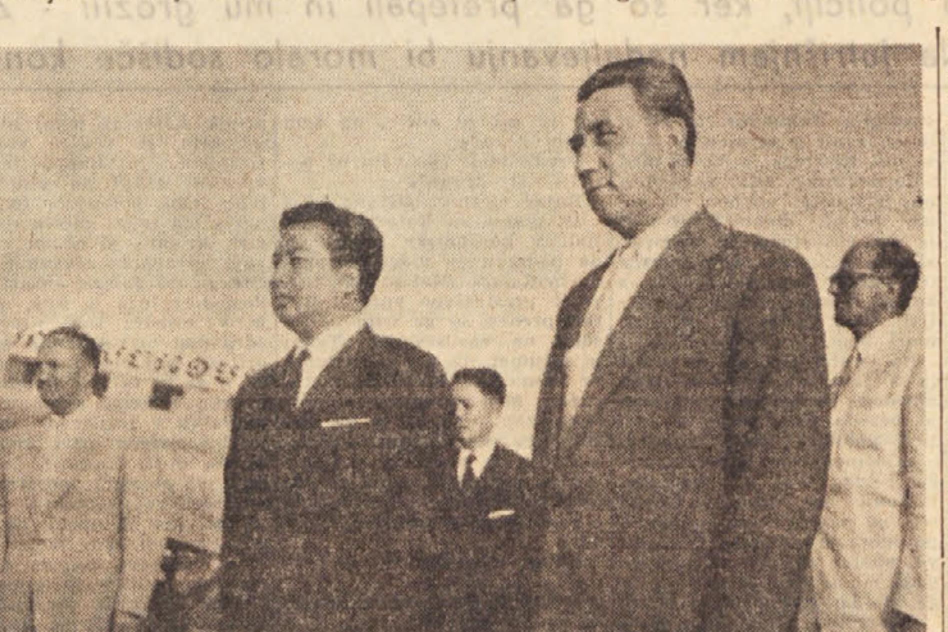

Kambošk: princ Norodom Sihanuk ob prihodu na puljsko letališče. Danes je kamboški princ prišel z Brionov na Reko. Popoldne si je ogledal hidrocentralo v Vinodolu, predpoldne pa ladjedelnico «Tretji maj» Zvečer je Sihanuk prispel v Zagreb. Na potovanju po Jugoslaviji ga spremlja poslanik Stambuk.

BRIONI, 21. — Predsednik republike maršal Tito je 16. t.m. sprejel na Brionih skupino okoli 50 udeležencev seminarija Sherwood Edy iz ZDA. V imenu udeležencev seminarija, ki predstavljajo tudi mnoge visoke znanstvene, kulturne in verske ustanove, je predsednika Tita pozdravil Sherwood Edy in je poudaril, da on in člani njegove skupine, da čeprav komunisti niso kristjani, gojijo do predsednika Tita prijateljstvo, ki ni zgrajeno na ideološki osnovi. Zaprosil je maršala Tita, da odgovori na nekaj vprašanj v zvezi z njegovim obiskom v Sovjetski zvezi in o odnosih med Jugoslavijo in ZDA.

«Naša želja je, je odgovoril maršal Tito, da ostanemo prijatelji, kakor smo bili. Z naše strani ni nobenih elementov, ki bi to prijateljstvo mogli skaliti.» Tito je dalje izjavil, da njegov obisk v Sovjetski zvezi ni imel namena pokvariti odnose z zahodnimi državami, zlasti pa ne z ZDA. Njegovo bivanje v Sovjetski zvezi je bilo nadaljevanje dela za normaliziranje odnosov med obema državama, ki so dobili svojo vsebino po preteklem letu med bivanjem sovjetskih voditeljev v Jugoslaviji. «Našo težnjo in koncepcijo, je dejal Tito, so sprejeli novi sovjetski voditelji. Strinjajo se s sledečim: popolnoma enakopravni odnosi, spoštovanje nedotakljivosti in popolne neodvisnosti tako v notranjem razvoju kakor tudi v zunanji politiki, nevmešavanje v notranje zadeve, sodelovanje na gospodarskem, kulturnem in političnem področju o vprašanjih, ki so skupnega interesa za obe državi, sodelovanje na mednarodnem področju, za okrepitev miru oziroma za popuščanje napetosti in preprečevanje spopadov med narodi in končno krepka izjava današnjih sovjetskih voditeljev, da se vojna zavrača kot sredstvo za reševanje mednarodnih vprašanj.» Tito je izjavil, da je njegov obisk v Sovjetski zvezi v skladu z jugoslovanskimi zunanjepolitičnimi načeli o koeksistenci in sodelovanju med državami ne glede na različne družbene sisteme. «Ta obisk je bil izraz teženj Jugoslavije, da prispeva čim več k popuščanju napetosti v svetu in zbliževanju med narodi, odstranjevanju vojne nevarnosti in iskanju novih poti za reševanje še nerešenih mednarodnih vprašanj.»

Ko je govoril o svojih vtisih z obiska v Sovjetski zvezi, je Tito poudaril, da so se sovjetski voditelji z njim in njegovimi spremljevalci obnašali kot s popolnoma enakopravnimi. Ne samo, da so jim izkazali največjo čast, pač pa so bili deležni tudi najprisrčnejšega sprejema pri voditeljih in samem ljudstvu. *«Med razgovori o raznih mednarodnih vprašanjih in vprašanju notranjega razvoja, je izjavil Tito, se je videlo, kar za časa Stalina ni bilo nikoli mogoče: da oni popolnoma spoštujejo mnenje druge strani ne glede na to, da se v nekaterih vprašanjih mnenja niso ujemala.»*

Tito je poudaril, da ni noben sovjetski voditelj rekel niti besede o tem, da bi morala Jugoslavija sedaj stopiti v kak njihov blok. «Niti besede ni bilo o tem, da mora Jugoslavija omejiti svojo neodvisnost. Niti besede ni bilo o tem, da mora Jugoslavija sedaj opustiti prijateljstvo z zahodnimi državami. Nasprotno, sovjetski voditelji so poudarili, da ne želijo, da bi Jugoslavija poslabšala svoje odnose z Zahodom, pač pa da so mnenja, da jih mora še izboljšati. Izjavili so, da je vloga Jugoslavije, čeprav je majhna država, danes pozitivna v svetu, posebno ko gre za odstranjevanje napetosti. Da bi mogla Jugoslavija uspešno izvršiti svoje poslanstvo borca za mir, je potrebno, da ima najboljše odnose z vsemi državami, s katerimi je to mogoče.»

Sklicujoč se na sumničenje in nervozo Zahoda, zlasti pa ZDA v zvezi z njegovim obiskom v Sovjetski zvezi je Tito poudaril, da je treba verovati v Jugoslavijo in v njeno doslednost v zunanji politiki, ker nima vzroka, da se odpove svoji načelni politiki, ki ji je prinesla koristi do sedaj in prispevala k izboljšanju položaja v svetu. Tito je poudaril, da so on in njegovi sodelavci bili izredno iznenadeni nad sprejemom, ki so ga bili deležni med sovjetskim ljudstvom.

«Sovjetsko ljudstvo je šlo na ulico enako kakor jugoslovansko ljudstvo, se veselilo in stiskalo roke gostom iz Jugoslavije ter izražalo željo do miru. Vzrok tako veličastne manifestacije ni bil samo v tem, ker sovjetsko ljudstvo ni nikoli verjelo, da je Jugoslavija taka, kakršno so obtoževali. To je v veliki meri rezultat sprememb, do katerih je prišlo po Stalinu v sami Sovjetski zvezi».

Ko je govoril o deklaracijah, ki so jih podpisali v Moskvi, je Tito poudaril, da mnogo prispevajo k pomirjenju v svetu in okrepitvi miru. Jugoslavija si ni vezala rok glede svojega notranjega razvoja in tudi ne glede svoje zunanje politike. Jugoslavija ima korist od pozitivnega razvoja v Sovjetski zvezi in prav tako lahko v Sovjetski zvezi izkoristijo njene pozitivne izkušnje.

Na vprašanje članov skupine o odnosih z drugimi vzhodnoevropskimi državami je Tito izjavil, da je po beograjski deklaraciji prišlo do pozitivnih sprememb glede tega, v nekaterih državah bolj v nekaterih manj.

Tito je odgovoril negativno na vprašanje, ali bi Jugoslavija mogla prevzeti vodstvo skupine teh malih komunističnih držav v Evropi. «Jugoslavija sploh nima namena, voditi druge države, ker bi to zopet bil element, ki ne bi učinkoval v pozitivnem smislu. Jugoslavija je nasprotovala ustvarjanju kakršne koli komunistične internacionale, ker to ne bi koristilo za zbliževanje med državami in narodi. Najbolje je, da sam narod v vsaki državi odloči, kakšen sistem hoče imeti. To jugoslovansko stališče so sprejeli sovjetski voditelji in to je določeno tudi v moskovski deklaraciji o odnosih med partijama obeh držav. To je velik napredek, ki ga Stalin nikoli ne bi sprejel».

Ko je odgovarjal na vprašanje o nedavnih dogodkih v Poznanju, je Tito izjavil, da ne bi mogel dati podrobne analize, ker ne pozna dobro vseh elementov. Izrekel je mnenje, da je bilo določeno nezadovoljstvo med delavci in da so se tu vmešavale tiste sile, ki hočejo delati razdor in ki nimajo nič skupnega z delavci ter so izkoristile njihovo nezadovoljstvo.

Na vprašanje o stanju balkanskega pakta in o stališču Jugoslavije do pakta je Tito odgovoril, da balkanski pakt danes nima one monolitnosti, kakršno je imel v začetku, zaradi spora med Grčijo in Turčijo. Vojaški značaj balkanskega pakta nima danes prednosti, pač pa v novem mednarodnem položaju zadobiva vedno bolj značaj pakta, ki teži po stabilizaciji miru na splošno in po sodelovanju vseh držav na tem delu sveta.

Na vprašanje glede združitve Nemčije je Tito poudaril, da bi bilo želeti, da se ta narod združi in da so v ta namen neobhodno potrebni stiki med Vzhodno in Zahodno Nemčijo. Tito je izrekel zaskrbljenost zaradi ustanavljanja nove nemške vojske. Izjavil je, da bi bilo mnogo pametneje, da bi se vprašanje nemške oborožitve odložilo, dokler je Nemčija razdeljena. Ker je perspektiva nemške združitve še daleč, bi se moralo čakati, da se doseže uspeh pri reševanju vprašanja razorožitve velikih in majhnih držav.

Na koncu je maršal Tito odgovarjal na vprašanja, ki se nanašajo na najvažnejša gospodarska in druga vprašanja v Jugoslaviji v zadnjih dveh letih. Izjavil je, da so se investicije v Jugoslaviji zmanjšale, da pa je bilo prenesenih več sredstev v industrijo za proizvodnjo blaga široke potrošnje in v poljedelstvo. Poleg tega je povsem napredovala struktura v družbenem in političnem upravljanju in razširilo se je ljudsko samoupravljanje.

Vsi ti ukrepi so privedli do velikih uspehov v notranjem razvoju države, posebno pa glede stabilizacije cen na tržiščih. Denarni obtok je padel za 10 do 12 milijard dinarjev. Vse to kaže, da se je našla prava pot glede nadaljnje izgradnje države in zvišanja življenjske ravni prebivalstva.

Na vprašanje o položaju cerkva v Jugoslaviji je Tito izjavil, da je o tem večkrat govoril in da ne bi hotel sedaj ponavljati. O katoliškem kardinalu Stepincu je izjavil, da je na podlagi razsodbe še vedno na svojem domu in ima pravico maševati v svoji cerkvi. Stepinac je svoboden, toda na podlagi razsodbe ne more opravljati dolžnosti cerkvenega glavarja in ima namestnika. Duhovniki, ki imajo pravico, dobivajo penzijo in država daje sredstva za vzdrževanje določenih zgodovinskih vrednosti, za popravljanje cerkva in za varovanje zgodovinskih spomenikov.

Na koncu razgovora se je predstavnik skupine Sherwood Edy zahvalil maršalu Titu in je poudaril, da se od njega poslavljajo kot prijatelji.

Nehru: Za vsa sporna vprašanja je mogoče najti miroljubno rešitev

Zlasti pa za Palestino in Alžir - Hammarskjoeldovi razgovori - Šepilov pozdravlja izjavo o Alžiru in izjavlja, da ni predvidena sovjetska pomoč za zgraditev asuanskega jezu - Ferhat Abbas zadovoljen z brionsko izjavo

KAIRO, 21. — Egiptovski poveljnik Ali Sabri, ravnatelj za politične zadeve v uradu predsednika Naserja je v zvezi z ameriško odpovedjo ponudene pomoči za zgraditev jezu na Nilu izjavil, da «čeprav je to, kakor je razumljivo, bo preobrnilo načrte Egipta, bo asuanski jez vseeno zgrajen». Sabri je dodal, da egiptovska vlada pričakuje podrobno poročilo svojega poslanika v Washingtonu.

Sovjetski zunanji minister Šepilov je na sprejemu v belgijskem poslaništvu v Moskvi novinarjem izjavil, da ni predvidena sovjetska pomoč Egiptu za zgraditev asuanskega jezu, da pa je Sovjetska zveza pripravljena pomagati egiptovski vladi pri industrijalizaciji države, če bo ta prosila za pomoč.

Glede skupne izjave o razgovorih Tito - Naser - Nehru je Šepilov izjavil, da poročilo «vsebuje koristne in korektne teze o alžirskem vprašanju». Isto je Šepilov izjavil nekoliko prej med razgovorom s francoskim poslanikom Dejeanom.

Medtem javlja kairski radio, da je imel Naser danes dolg razgovor s sovjetskim poslanikom v Kairu Kiseljevom.

Razgovori med Naserjem in Nehrujem so se zaključili in Nehru je odpotoval danes zjutraj z letalom v Beirut. Ob odhodu ga je na letališču pozdravil Naser. O razgovorih ne bodo objavili nobenega poročila.

V Beirutu se je Nehru sestal s predsednikom libanonske poslanske zbornice, z ministrskim predsednikom in z zunanjim ministrom.

Predsednik libanonske poslanske zbornice Osseirane je po razgovoru izjavil novinarjem, da so se z Nehrujem razgovarjali med drugim o Palestini in Alžiru. Nehru je baje izjavil: «Ves svet se razvija v smeri miru in vsi narodi sveta se bojijo vojne. Zaradi tega smo mnenja, da se lahko najde miroljubna rešitev za vsa sporna vprašanja, zlasti za palestinsko in alžirsko».

Nehru je dalje dejal, da je «medsebojna odvisnost taka, da ne obstajajo krajevna vprašanja, naj bodo še tako majhna, in da je treba vsako rešitev najti v splošnem okviru mednarodnih odnosov».

Osseirane je dalje dejal, da je Nehru med razgovori z libanonskimi voditelji ponovno poudarjal svoj načrt v petih točkah za rešitev alžirskega vprašanja.

Glavni tajnik OZN Hammarskjoeld pa je danes obiskal Aman in je popoldne prišel v Kairo. Ob prihodu na letališče v Kairu je Hammarskjoeld novinarjem izjavil: «Imam odgovornost na tem delu sveta in je zaradi tega normalno, da obiščem države tega področja v okviru svojih funkcij in odgovornosti».

Hammarskjoelda spremlja general Burns. V Kairu ga je sprejel egiptovski zunanji minister Favzi, jutri se bo razgovarjal z Naserjem in bo odpotoval v Ženevo v ponedeljek zjutraj.

Iz Beograda pa javljajo, da je Ferhat Abbas v imenu delegacije alžirske narodnoosvobodilne fronte, ki je sedaj v Beogradu, izjavil: «Ko smo prišli na Brione, je bil naš namen izročiti noto in opozoriti s tem tri predsednike na resnost alžirske krize ter povedati naše stališče glede možnosti mirne rešitve tega vprašanja. Na Brionih nas je sprejel v imenu tajništva konference minister v tajništvu za zunanje zadeve FLRJ in bivši poslanik v Kairu Marko Nikežić. Za nas je končna izjava o konferenci zadovoljiva in usmerjena v smislu naših zakonitih narodnih teženj. Upamo, da bo ta izjava uspešno prispevala k vzpostavitvi miru v Alžiru ob spoštovanju naše pravice do neodvisnosti».

Predstavniki alžirske narodnoosvobodilne fronte bodo vsega skupaj okoli deset dni v Jugoslaviji in nameravajo stopiti v stik s predstavniki jugoslovanskih sindikatov, SZDLJ in tiska.

Francoski tisk izvzemši «Humanite» neugodno komentira brionsko izjavo, češ da so se trije predsedniki z omenjanjem Alžira «vmešavali v zadevo, ki se jih ne tiče».

«Combat» pa odobrava sklep ZDA, ki so odpovedale pomoč Egiptu za graditev jezu na Nilu, dodaja, da je Anglija pozdravila to gesto, ter izjavlja: «Samo Francija, kljub nevarnosti, da zgubi vso Severno Afriko in vso črno Afriko in da se skrči na samo metropolitansko ozemlje, ne more niti storiti potrebnih naporov, da bi razumela, kar se ji dogaja. Kdaj se bodo vendar gospod Pineau, šest sto poslancev in vsi Francozi, ki mislijo na koristi svoje dežele, zavedli nevarnosti, ki jim grozi?»

«Reakcionarji so špekulirali zadnje dni na nasprotja, ki so po njihovem obstajala ali med Egiptom in Jugoslavijo ali pa med Indijo in Egiptom, piše «Humanite». Ti brezvestneži, ki pripisujejo drugim svojo voljo po gospodovanju, ti brezvestneži in slepci so se ustavili v dobi Indije britanskega podkralja, Egipta kralja Faruka in sarajevske Jugoslavije.

Ti časi so minuli. Kolonializmu klenka tudi v Alžiru. Nasilno vzdrževanje preslulega režima pomeni postavljati proti sebi vse narode, ki so si priborili svobodo. To bi morali razumeti francoski «pooblaščeni krogi», namesto da bi se pritoževali, kakor so napravili včeraj s poluradno noto, nad spodbudo, ki jo brionska izjava predstavlja za borbo Alžircev».

PRAGA, 21. — Agencija ČTK javlja, da je češkoslovaška vlada izročila včeraj ameriškemu poslaniku v Pragi protestno noto, ker so ameriška letala kršila češkoslovaški zračni prostor. V svoji noti poudarja češkoslovaška vlada, da so ameriška letala v zadnjem času večkrat kršila češkoslovaški zračni prostor, in sicer maja, junija in julija.

Bulganin v Varšavi z delegacijo SZ

VARŠAVA, 21. — Sovjetski ministrski predsednik maršal Bulganin je danes prispel z letalom v Varšavo, kjer se bo jutri udeležil slavnosti za poljski narodni praznik. Bulganin je na čelu sovjetske delegacije, ki jo je povabila poljska vlada in katero sestavljajo maršal Žukov, predsednik prezidija ukrajinskega vrhovnega sovjeta Kratčenko, prvi sekretar centralnega komiteja litovske KP Snetčkus ter ruski veleposlanik v Varšavi Ponomarenko. Vest o obisku sovjetske delegacije na Poljskem je bila sporočena šele nekaj ur pred prihodom delegacije v Varšavo. Na varšavskem letališču so sovjetske goste sprejeli ministrski predsednik Cyrankievicz, zunanji minister Rapacki ter vrhovni poveljnik poljskih oboroženih sil maršal Rokosovski. Tako poljski kot sovjetski ministrski predsednik sta spregovorila po mikrofonu kratke pozdravne besede: izrazila sta svoje zadovoljstvo, da se lahko sestaneta ob 12. obletnici ustanovitve poljske ljudske republike.

Glavni državni tožilec poznanjskega sodišča Ludvig Zboralski je sporodil, da bodo procesi proti voditeljem upora 28. junija verjetno proti koncu avgusta. Dejal je tudi, da je ob 323 aretiranih oseb, ki so se udeležile upora, ostalo v zaporu manj kot 300 oseb in to število se vsak dan manjša. Procesi bodo proti posameznikom ali proti skupinam največ 12 obtožencev. Kot predpisuje poljski postopek, bodo procesi javni. Obtoženci si bodo lahko sami izbrali branilca; če tega ne bi mogli, jim bo uradno določen

Zopet Thorez glavni sekretar KPF

PARIZ, 21. — Danes zvečer se je končal 14. kongres KP Francije. Maurice Thorez je bil zopet izvoljen za generalnega tajnika partije; njegovo poročilo je kongres odobril soglasno. Prav tako so bile soglasno odobrene resolucije, ki jih je predlagala politična komisija. Tudi vsi dosedanji člani centralnega komiteja so bili zopet izvoljeni.

Kongres je sklenil, da reorganizira mladinsko organizacijo. Odslej bo v Franciji zveza komunistične mladine, ki ji bodo ob strani še organizacija mladenk in organizacija študentov.

Med raznimi govorniki, ki so danes govorili, je doživela velik aplavz Jeannette Veermersch Thorezova žena, ki je predlagala «poziv socialistom» ki je bil soglasno sprejet. Ta poziv ni kak uradni predlog za «enotno fronto» temveč dokument, «ob katerem naj se zamislijo tako socialisti kot komunisti o enotnosti delavskega razreda».

Kongres je še zlasti z burnim ploskanjem pozdravil poslanico alžirske KP; v tej poslanici se poudarja, da se alžirsko ljudstvo, ponosno na svojo bogato zgodovinsko tradicijo, bori z vedno večjim upanjem v zmago. Tako predstavnik alžirske kot maroške KP sta protestirala proti navzočnosti tujih čet na njihovem ozemlju ter sta izrazila svojo solidarnost z alžirskimi uporniki.

BEOGRAD, 21. — Vrednost jugoslovanskega izvoza v prvem polletju tega leta je dosegla 42 milijard in 453 milijonov dinarjev, kar je deset milijard in 62 milijonov dinarjev več kakor v istem razdobju lanskega leta.

VLADA LEVICE na Islandskem

REYKJAVIK, 21. — Po volitvah na Islandskem v prejšnjem mesecu je bila sedaj sestavljena nova islandska vlada, ki ji predseduje Hermann Jonasson, član progresivne stranke. Od šestih ministrstev nove vlade sta dve zasedla člana progresivne stranke, dve člana ljudske zveze (komunistov) in dve člana socialdemokratske stranke. Zunanji minister je socialdemokrat Gudmundsson. Ministrski predsednik Jonasson je obenem tudi pravosodni minister.

Po taki sestavi vlade mislijo politični opazovalci, da je skoraj gotovo, da bodo morali Američani umakniti svoje čete z islandske baze Keflavika. Umik namreč zahtevata tako progresivna stranka kot ljudska zveza.

Sestava levičarske vlade na Islandskem je zelo važen dogodek tudi zaradi tega, ker se je prvič zgodilo, odkar je nastala atlantska zveza, da so v vladi države, ki je članica te zveze, tudi komunisti. Islandski komunisti sicer ne nasprotujejo članstvu Islandije v NATO, pač pa zahtevajo umik ameriških čet ki so na otoku od 1. 1951. Sedaj se bo videlo, kaj bo dejala nova islandska vlada na nedavno zahtevo Washingtona, naj se že določena pogajanja za revizijo pogodbe, ki je bila sklenjena pred petimi leti, odložijo.

JERUZALEM, 20. — Glavni tajnik OZN Hammarskjoeld in predsednik izraelske vlade Ben Gurion sta danes nadaljevala razgovore. Navzoča sta bila tudi izraelska zunanja ministrica gospa Meyerson in načelnik nadzorstvene komisije OZN v Palestini general Burns.

Adenauer odklanja možnost razorožitve

V svojem odgovoru Bulganinu vztraja kancler na svoji stari tezi

BONN, 21. — Danes so objavili vsebino note zahodnonemške vlade na Bulganinovo poslanico.

«Združitev Nemčije, pravi Adenauer v svojem odgovoru, se ne sme izvršiti na tak način, ki bi škodil varnosti katere koli države in s tem tudi varnosti Sovjetske zveze». V svojem odgovoru pravi Adenauer, da bo razorožitev lahko trajna, samo če se bo to vprašanje načelo «pri koreninah». «Ne bo mogoče govoriti o razorožitvi, dodaja kancler, dokler ne bo šlo za nekaj več kakor za navaden prenos vojaške moči z ene vrste oborožitve na drugo. Samo mednarodni sporazum o razorožitvi lahko nudi jamstvo o tem». Zatem obžaluje Adenauer, da sovjetski predstavnik na konferenci zunanjih ministrov v Ženevi ni bil pripravljen pogajati se na podlagi zahodnih predlogov za sistem evropske varnosti, in dodaja, da bi lahko prav s tega kota motrili vprašanje umika tujih čet iz Nemčije, ki se ne da ločiti od splošnega vprašanja evropske varnosti in združitve Nemčije.

Kancler omenja nato, da Bulganin v svoji zadnji poslanici postavlja na drugo mesto politična vprašanja, ter pravi, da se mednarodni položaj ne bi mogel zboljšati z borbo proti znakom napetosti, pač pa samo z odpravo vzrokov te napetosti.

«Vi priznavate, zaključuje kancler, povezavo med razorožitvenim vprašanjem in med nemško združitvijo. Znano vam je, kako je bila vsa Nemčija razočarana, ker se direktive prve ženevske konference, ki predvidevajo združitev s svobodnimi volitvami in ki ste jih vi podpisali, niso uresničile. To razočaranje je toliko večje, ker sta v skupnem poročilu naših razgovorov v Moskvi obe strani izšli s sledečega stališča: uvedba in razvoj rednih odnosov med Zahodno Nemčijo in Sovjetsko zvezo bi prispevala k rešitvi vprašanj, ki se tičejo vse Nemčije, in bi s tem olajšala rešitev bistvenega narodnega vprašanja vsega nemškega ljudstva, t. j. ustanovitve nemške demokratične države».

Kancler Adenauer je danes predsedoval konferenci nemških poslanikov, na kateri razpravljajo o morebitnem zmanjšanju števila ameriških in britanskih čet v Zahodni Nemčiji. V zvezi s to konferenco je socialdemokratski poslanec Erler izjavil, da «če bo zvezna vlada sklenila preprečiti znižanje konvencionalnega orožja, je v nevarnosti, da se izolira».

Predsednik vzhodnonemške vlade Grotewohl pa je poudaril, da «po pogajanjih v Moskvi vsakdo jasno vidi, da ne more nobena država na svetu s silo rešiti nemškega vprašanja. To je odločilni smisel teh pogajanj».

BEOGRAD, 21. — Albanska vlada je zaprosila za privoljenje jugoslovanske vlade za novega albanskega poslanika Piru Kočija, dosedanjega predstavnika Albanije v Madžarski. Predsednik Tito je privolil v imenovanje.

Prvi rezultati

Po tretjem dnevu protizakonite sodne razprave proti škedenjskim antifašistom je nujno zapisati nekaj ugotovitev.

1. Razkrinkana je gonja šovinističnega časopisja, da so obtoženci, ki že eno leto in pol, odkar škedenjski antifašisti po nedolžnem ječijo v zaporu — «vse priznali». Včeraj in predvčerajšnjim smo slišali, kako in kaj so «priznali»: maščevalne grožnje, udarci, izsiljevanja, skratka marzanovske in grapponovske metode Scelbove policije so bile podlaga za postavitev sedmih nedolžnih meščanov na zatožno klop!

2. Trije dnevi razprave so dokazali, kako prav je imela obramba, ko je že pred razpravo, a takoj po objavi odloka št. 190 o aplikaciji čl. 6 memoranduma, v predlogu za aplikacijo poudarile, da že sama razprava nasprotuje duhu memoranduma, do katerega je prišlo ravno z namenom, da pride do pomiritve, da se preteklost pozabi da se normalizirajo razmere. Včeraj in predvčerajšnjim pa so spet razburjali javnost ekshumirani tragični dogodki preteklih borb, po nepotrebnem se vije po bolj ali manj zaceljenih ranah, šovinisti — dediči fašizma — s hujskanjem in s slabo zakrinkanim namenom kličejo maščevanje za poraz. Načenjanje javne razprave ne prispeva k pomiritvi in je vredno obsodbe tem bolj ker je do razprave prišlo s kršitvijo čl. 6 memoranduma in odloka 190 o njegovem izvajanju.

Pri tem poudarjamo nadvse važno včerajšnjo Rutarjevo izpoved, da sta mu dva tuja «trgovca z oljem» povedala, da sta imela brezplačno vožnjo do Trsta in prejela še 10.000 lir nagrade za sodelovanje pri manifestacijah.

3. Pokazalo pa se je tudi tokrat, da ima vsaka palica dva kraja. Tudi na tem procesu je prišlo ponovno na dan, kakšne metode je uporabljala marzanovska policija. In to je prav. Prav je, da javnost ponovno sliši, kako so škedenjski antifašisti na policiji podpisali «priznanja».

4. Najvažnejše, kar je pokazala druga plat protizakonite razprave, pa je, da se vedno bolj kaže nedolžnost po krivici obtoženih antifašistov. In ta popolna nedolžnost se bo pokazala do kraja, tako kot se je izkazala za Sosiča, ki so mu prav tako naprtili obtožbo umora v tistih burnih dneh pred enajstimi leti. Vse to ne glede na člen 6 memoranduma! In to nedolžnost bi bil lahko ugotovil že preiskovalni funkcionar in po nedolžnem ter protizakonito aretirane antifašiste že davno izpustil na svobodo.

Zato si ponovno postavljamo več kot upravičeno — in že tolikokrat zaman postavljeno — vprašanje: čemu vse to? Čemu vsi tisti jalovi poskusi ta zapiranja, maltretiranja in to sojenje antifašistov? Ali je to v skladu z duhom nedavnega sporazuma in z obljubami najvišjih odgovornih državnikov o spoštovanju naših pravic, ki so nam z ustavo zajamčene?

VREME VČERAJ
Najvišja temperatura 26.5, najnižja 19.5, ob 17 26.2 st., zračni tlak 1009.9 stanoviten, veter 9 km na uro severozahodnik, vlaga 54 odst., nebo jasno, morje lahno razgibano, temp. morja 24.1 st.

TRŽAŠKI DNEVNIK

Danes, NEDELJA 22. julija
Marija Mag., sp., Pribica
Sonce vzide ob 4.37 in zatone ob 19.45. Dolžina dneva 15.08. Luna vzide ob 9.14 in zatone ob 4.15.
Jutri, PONEDELJEK 23. julija
Apolinar, muč., Brana

TRETJI DAN PROTIZAKONITE SODNE RAZPRAVE

Brezplačna vožnja in 10.000 lir nagrade za «trgovce z oljem» ki so povzročili incident

Včeraj zaslišani Rutar je izjavil, da sta mu to povedala dva tujca - Tudi on je podpisal zapisnik na policiji, ker so ga pretepali in mu grozili - Zaslišanje sorodnikov pok. Aleccija - Na jutrišnjem nadaljevanju bi moralo sodišče končno aplicirati člen 6

Marzanovi in Grapponovi z grožnjami sestavljeni zgradbi je včeraj zadal zadnji udarec zaslišani Josip Rutar. Njegovo pripovedovanje je bilo dolgo in podrobno ter je obsegalo opis dobe od njegove aretacije pa do zaslišavanja pred državnim tožilcem in preiskovalnim sodnikom v zaporu.

«Končno,» je začel Rutar, «sem po 16 mesecih zapora prišel sem, kjer bom lahko izpovedal resnico brez strahu pred udarci in pretepanjem.»

«Če se bom zmotil, mi morate oprostiti,» je nadaljeval, «ker ne poznam dobro italijanščine.» ter začel opisovati tedanji politični položaj v Trstu.

3. novembra 1945 je bila v Trstu manifestacija za priključitev k Italiji. Znano je bilo, da so za to priliko pripeljali iz Italije razne elemente. Zato je odbor SIAU povabil Skedenjce k opreznosti in budnosti, da bi preprečili prihod fašistov v vas.

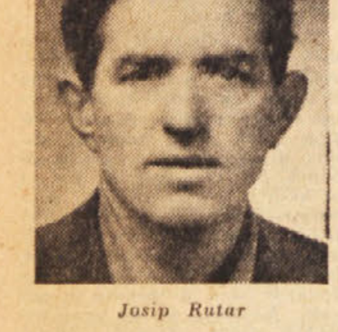

Josip Rutar

Preds.: «Kdo so bili ti fašisti?»

Rutar: «Na odboru so nam rekli, da niso vsi Italijani fašisti. Med njimi je ogromna večina poštenih in demokratičnih oseb. Fašisti so bili tisti, ki so krožili po Trstu z bombami in samokresi v žepih in provocirali nerede.»

«Tedaj se je zvedelo tudi,» je pojasnil Rutar, «za protimanifestacijo z namenom, da se zahteva priključitev k Jugoslaviji.» Na to demonstracijo je bil namenjen tudi on z ženo.

4. novembra, po povratku iz mesta, kamor je šel po opravkih, je pri Sv. Ani zvedel, da so v Skednju fašisti. Takoj je šel proti vasi, ker je imel doma majhne otroke in skrb zanje ga je gnala domov. Sreči Ul. Carpineto je srečal «muježana» Giulia (Bensi), ki je hotel legitimirati tri tujce. Eden od teh, in sicer črno oblečeni mladenič je, namesto da bi pokazal dokumente, hotel seči v zadnji žep, a Bensi, ki je zasumil, da nekaj ni v redu, ga je prehitel in mu našel samokres. «Fašisti s samokresom,» je zakričal Bensi ter pozval vse tri tujce na policijo. Tujci so se temu upirali in eden se je celo vrgel na tla. «Peljimo jih na policijo,» so kričali ljudje in jih spremljali proti vasi.

V bližini rikreatorija je Rutar opazil jeep angleške policije in misleč, da bo s tem vsega konec, je odšel do svoje «Ljudske kuhinje», kjer se je z 2-letno hčerko postavil k vratom in stal tam, dokler niso hudo ranjenega tujca položili poleg vodnjaka v Skedenjski ulici.

Bensi, ki je imel v rokah samokres v usnjenem tulu, je stekel v Skedenj, od koder se je kasneje vrnil z rešilnim avtom. Aleccija, ki je medtem izdihnil, so pustili na mestu, njegova rojaka Sciuto in Cannatello pa so odpeljali v bolnišnico. Po mrtveca so prišli kasneje s pogrebnim vozom podjetja «Zimolo».

Trgovci z oljem ali plačani demonstranti?

Da je kvalifikacija tujcev «trgovci z oljem» nekoliko dvomljiva, je razvidno iz pogovora med Rutarjem in ranjencema: ta dva sta mu na vprašanje, kaj sta prišla delat v Trst, odgovorila, da so jima dali železniško vozovnico ter 10.000 lir vsakemu in ju poslali na manifestacijo.

Po prečitanju vseh zapisnikov z Rutarjevimi izjavami, je ta na predsednikovo vabilo pojasnil tudi, kaj se je dogajalo v policijskih zaporih.

Po aretaciji so ga odpeljali na kvesturo, kamor mu je sledil tudi sin Pino, ki ga ni hotel pustiti samega. V sobi št. 15 letečega oddelka so mu nataknili lisice na roke in ga postavili v kot, kjer je celo noč stal. Eden od agentov mu je že tedaj zagrozil: «Tudi oni iz Milj niso vedeli ničesar, a so spregovorili, ko so bili pretepeni. Takih udarcev še nisem videl.» je končno poudaril agent in utihnil. Naslednji dan se je začelo zaslišavanje: najprej je povedal, kar je pač vedel in zato so ga odslovili in ponovno odpeljali v sobo št. 15. Kasneje pa so ga poklicali in tedaj mu je insp. Fertz zakričal: «Zločinec, ne veš ničesar, kaj ne?» Takoj nato si je zavihal rokave, stisnil zobe ter siknil: «Pripeljal ti bom človeka, ki te je videl streljati.» Inšpektor je odšel in se vrnil s skrušenim Hrovatom, katerega je moral med hojo podpirati. «Kar govorite,» mu je šepetal, «potem vas bomo peljali domov.» Hrovat je ves čas stokal in mrmral: «Danes ali jutri bom umrl,» ter zaradi žuganja Fertza s komaj slišnim glasom ponavljal: «Ja, Rutar je streljal, umrl bom, je streljal...»

Na srečo Hrovat ni umrl in s tem mu je bila dana možnost, da je tudi on s svojo besedo pripomogel k zrušitvi policijske trhle zgradbe.

«Zločinec,» je zopet zakričal Fertz, ki se je s kolenom naslonil na Rutarjevo nogo ter ga nepričakovano udaril po čelu, zaradi česar je z glavo udaril ob zid. «Odpeljite ga,» je odredil, «in prisilite ga, da bo spregovoril.»

Odpeljali so ga skozi prostor s cevmi raznih napeljav v neko temno klet, sredi katere je bil stol brez naslonjala. Fertz se je usedel predenj in ga vprašal, če je pripravljen. «Ne vem ničesar,» je bil Rutarjev odgovor; več ni spregovoril, kajti zaradi močnega udarca po glavi ni razumel ničesar več ter je padel v nezavest.

Napolitančev nasvet

Ko se je zavedel, je stal poleg njega samo stražar, ki mu je z udarcem po čelu dvignil glavo. «Torej si se odločil? Mi, Napolitanci, te bomo prisilili k besedi,» mu je zašumelo v ušesih in v Rutarju se je tedaj rodilo prepričanje, da ni drugega izhoda, kot da spregovori. «Reci samo, da ti je Muježan izročil samokres in da je nato padel strel,» mu je svetoval Napolitanec, ki ga je nato spremil na hodnik, kjer se je srečal z inšpektorjem Fertzom. «Vse v redu, pojdimo v pisarno,» je sporočil nadrejenemu in začelo se je zaslišavanje.

Fertz: «Torej si se odločil, zločinec! Kako je bilo?»

Rutar: «Sem že pozabil, kaj mi je svetoval ta gospod.»

Napolitanec (kričeče): «Kaj nisi rekel, da ti je Muježan dal samokres in da...»

Rutar: «A, res je, res je.»

Fertz: «Ne, ne. Zapisnik mora biti v redu sestavljen.»

Rutar: «V redu. Naredite, kar hočete.»

Tak je bil po Rutarjevi izpovedi začetek zaslišavanja, med katerim je potrdil vse, kar so ga vprašali. Kasneje je podpisal več papirjev, ki so bili razvrščeni po mizi. Kaj je podpisal, pa tedaj ni vedel. «Podpisal sem, da bi me pustili v miru,» je nadaljeval Rutar, «in ko so me pripeljali v koronejske zapore, se mi je zdelo, da sem prišel v raj.»

Predsednik: «So vam na policiji dali hrane?»

Rutar (jezno): «Hrano ja...»

19. marca so Rutarja pripeljali v koronejske zapore in na hodniku je videl Grappona in Rappa. «Kaj so tudi tu,» se je prestrašeno vprašal Rutar, preden so ga odpeljali v sobo na zaslišavanje. Takoj je razumel, da gre za sodnika (v resnici je bil državni tožilec). Med čitanjem policijskega zapisnika pa je na mestu, kjer se je govorilo o samokresu in o strelu, prekinil tožilca ter ga opozoril, da izjave ne odgovarjajo resnici.

Tožilec: «Ste podpisali vendar.»

Rutar: «Da, ker so me pretepli.»

Tožilec: «Bi spoznali onega, ki vas je tepel?»

Rutar: «Da. To je bil majhen, čokat človek s črnimi brki ter je govoril v napolitanskem narečju.»

Ko je Rutar nato opozoril, da manjka njegov prvi zapisnik, katerega tedaj ni bilo v aktih, je tožilec poklical Grappona in Rappa ter ju vprašal, zakaj so obtoženca tepli. Oba policijska funkcionarja sta tedaj začela na ves glas kričati: «Zločinec, hinavec, zdravnik, zdravnik, slecite ga do golega, slecite ga.» Posledica tega je bila, da ga je v sosedni sobi pregledal zdravnik, kateremu se je pritožil nad bolečinami v glavi, a ga je ta s pripombo, da ni nič hudega, odslovil. Ob povratku v tožilčevo sobo pa je bil njegov prvi zapisnik že na mizi. Kasneje, je Rutar še pojasnil porotnikom, ni imel več zaupanja in se je bal, ker je mislil, da ima policija tudi tam svoje prste vmes. Dejstvo pa je, da je obtoženi antifašist pred tožilcem preklical vse, kar je moral pred policijo «priznati».

S tem se je včeraj Rutarjevo večurno zaslišavanje končalo in niti tožilec niti odvetnika zasebne stranke niso smatrali za potrebno, da bi mu postavili kako vprašanje: preveč jasne so bile njegove izjave, da bi sploh obstajal še kak dvom.

Po pričevanju sorodnikov pok. Aleccija, ki so bili obveščeni, da je sin oziroma brat postal žrtev «napada komunistov» (nov dokaz veličnosti dejanja), je sodišče odložilo razpravo na ponedeljek zjutraj ob 10.30.

Menimo, da je sedaj že prišel čas za aplikacijo odloka 190 generalnega vladnega komisarja in upamo, da bo sodišče na podlagi že obstoječih dejstev in dokazov o političnosti tragičnega škedenjskega dogodka že na ponedeljkovi razpravi z odlokom odredilo nepregonljivost škedenjskih antifašistov ter jim odprlo vrata zaporov in vrnilo ženam može, otrokom pa očete.

Preds. Rossi, tož. Pascoli, zap. Magliacca, obramba odv. Tončič, Kukanja, Ferluga, Skrk, Morgera, Kezich in Bologna. Odv. zas. stranke Nardi in Coen.

JUTRI TRETJA SEJA TRŽAŠKEGA OBČINSKEGA SVETA

Doslej še ni znano ali bo Kršč. demokracija ponovila Bartolijevo kandidaturo za župana

Nova uprava mora dokazati svojo demokratičnost pri reševanju socialnih in gospodarskih vprašanj mesta ter s spoštovanjem narodnostnih pravic Slovencev

Jutri ob 18. uri bo tretja seja tržaškega občinskega sveta. Na dnevnem redu so volitve župana in odbora. Na prvih dveh sejah ni bil še izvoljen niti župan, ker se stranke tako imenovanega demokratičnega centra niso mogle sporazumeti glede kandidata, ki naj bi užival vsaj njihovo podporo. Demokristjani so do sedaj vztrajali na kandidaturi Bartolija, ki ga socialdemokrati ne marajo. Poleg tega pa je Bartoli nezaželen pri vseh levičarskih in tudi pri nekaterih sredinskih svetovalcih, tako da uživa podporo samo svoje stranke, enega liberalca, svetovalcev MSI in monarhistov. Republikanska svetovalca pa, ki sta izjavila, da bosta glasovala za Bartolija, sta postavila pogoj, da se mora Bartoli odreči podpori desnice. Zato je Bartoli na pretekli seji podal ostavko takoj po izvolitvi, ker so zanj glasovali fašisti in monarhisti.

Jutri se bodo volitve župana ponovile. Ni še znano, ali bodo demokristjani ponovili Bartolijevo kandidaturo ali pa bodo predlagali novega kandidata. O tem niso še ničesar uradnega sporočili. Na petkovem sestanku skupine demokristjanskih svetovalcev so samo poudarili priznanje Bartoliju. V poročilu, ki ga objavlja «Il Piccolo» in ki govori o sklepih tega sestanka, ni izrecno rečeno, da bo Krščanska demokracija jutri ponovno kandidirala Bartolija. Poleg tega pa tudi ni rečeno, da bodo predložili novega kandidata. Zato prevladuje mnenje, da si niti demokristjanski svetovalci niso še popolnoma na jasnem, koga bodo jutri kandidirali za novega župana. Na omenjenem sestanku so sklenili, da bodo začeli takojšnjo akcijo za sestavo občinskega odbora; da bodo predložili enobarvni demokristjanski odbor in so se obvezali, da bodo takoj začeli pripravljati občinski proračun, da bo lahko sprejet v roku, ki ga določa zakon. Hkrati pa so sklenili, da bodo skušali pripraviti teren za morebitno razširitev občinskega odbora, to je za pritegnitev predstavnikov drugih strank.

To, kar so demokristjani sklenili, je vse premalo za zagotovitev uspeha jutrišnjih volitev župana. Če bodo demokristjani vztrajali na Bartoliju, potem lahko že sedaj rečemo, da ni mogoče pričakovati izvolitve župana s tisto večino glasov, ki lahko zagotovi sestavo občinskega odbora. Bartoli se lahko izvoli samo z glasovi fašistov in monarhistov. Toda njegova torkova ostavka bi morala biti tudi zagotovilo, da demokristjani ne bodo niti jutri sprejeli česničarskih glasov. To pomeni, da bo Bartoli moral ponovno odstopiti in pojde izvolitev župana tudi jutri po vodi.

Po pisanju socialdemokratskega glasila «La Giustizia», ki objavlja članek člana vodstva tržaške federacije PSDI Giorgia Cesara, bodo tržaški socialdemokrati glasovali proti Bartoliju. Člankar pravi, da je izvolitev pokrajinskega predsednika pokazala tudi na možnost izvolitve župana. Takoj nato pa dodaja, da si ni treba delati prevelikih utvar. Sestava tržaškega občinskega odbora, nadaljuje člankar, je ena najtežjih rešitev. Kako se bo rešilo to vprašanje, je odvisno od stališča, ki ga bodo demokristjani zavzeli na ponedeljkovi seji. V mestu menijo, da bi druga kandidatura župana in nova formula, kakršno so našli v pokrajinskem svetu, mnogo olajšali rešitev tega vprašanja. Toda to je danes zelo težko napraviti zaradi nepopustljivega stališča liberalcev, ki hočejo, da bo njihov edini svetovalec sedel v občinskem odboru in zaradi trme KD, ki noče uradno sporočiti nove kandidature.

Iz tega sledi, da so socialdemokrati pripravljeni podpreti izvolitev župana samo pod pogojem, da KD umakne Bartolija in predloži novega kandidata.

Tega mnenja pa niso samo socialdemokrati. Tudi levičarske skupine so že pokazale, da so pripravljene sprejeti demokristjanskega župana, ki pa mora uživati neposredno ali posredno podporo ne samo demokristjanov, ampak večine svetovalcev.

Če se bo KD zavedla tega in bo poslušala mnenje večine prebivalstva, potem je njena dolžnost, da na jutrišnji seji predloži novega kandidata, ki bo kot oseba ustrezal tudi željam naprednih levičarskih svetovalcev.

Menimo pa, da se morajo občinski svetovalci vseh levičarskih, naprednih in demokratičnih skupin zavedati, da danes ne obstaja samo vprašanje sestave občinskega odbora. Današnje glavno vprašanje je predvsem to, da napredne demokratične sile odločilno vplivajo na bodočo gospodarsko in socialno politiko nove občinske uprave in na njen demokratični in nepristranski odnos do slovenskih občanov. Dokler bo občinska uprava zanikala Slovencem najosnovnejše narodnostne pravice, jih socialno in gospodarsko zapostavljala in dokler ne bo vsa ta socialna, gospodarska in narodnostna vprašanja reševala na demokratičen način, do tedaj ne bo mogoče govoriti o novi demokratični upravi, četudi prav ne bo na županskem mestu sedel Bartoli. Novi župan in novi odbor morata predvsem načeti novo politiko, da bo zadovoljila večino prebivalstva, ter da bo občutljiva za vse gospodarske in socialne težave mesta in delovnega ljudstva.

Tudi v repentaborski občini izvoljena včeraj župan in odbor

Za župana je bil izvoljen Jože Bizjak, za odbornika Veljko Gustin in Jože Lazar, za njuna namestnika pa Ludvik Guštin in Silvester Škabar

Tudi repentaborska občina ima zdaj novega župana in občinski odbor, ki ju je na svoji prvi seji izvolil včeraj novi občinski svet. S tem so se zaključile volitve županov in občinskih odborov v vseh podeželskih občinah; v Trstu pa bomo videli, kaj nam bo prinesel ta teden.

Že po prvem glasovanju je bil izvoljen za župana Jože Bizjak s Cola, ki je županoval že po prvih občinskih volitvah do leta 1952. Prav tako sta bila nato že pri prvem glasovanju izvoljena v občinski odbor Veljko Guštin in Jože Lazar, kot njuna namestnika pa Ludvik Guštin in Silvester Škabar.

Občinski svet repentaborske občine šteje 15 članov: 12 od Liste demokratične enotnosti in 3 od Neodvisne gospodarske skupnosti. Včerajšnje seje so se udeležili vsi svetovalci, razen svetovalke NGS Vere Furlan por. Štok, ki je pred dnevi pismeno sporočila občinski upravi, da odstopa kot svetovalka iz razlogov «moralnega značaja». Njeno pismo so včeraj prečitali na seji, občinski svet pa je odklonil ostavko, češ da je brez pravne utemeljitve in brez tehtnih vzrokov.

Po otvoritvi seje je občinski svet ugotovil in potrdil, da so bili vsi občinski svetovalci redno izvoljeni in da ni nobenih ugovorov proti temu. Nato je bivši župan Alfonz Škabar, ki je tudi član novega občinskega sveta, pozdravil vse člane novega občinskega sveta, zahvalil se prejšnjim svetovalcem in odbornikom za sodelovanje pri bivši upravi in obljubil da bo novemu občinskemu svetu ob potrebi dajal vsa potrebna pojasnila.

Po kratkem odmoru se je začelo glasovanje za izvolitev župana. Jože Bizjak je dobil 11 glasov, 3 glasovnice pa so bile bele. Novo izvoljeni župan se je na kratko zahvalil za izkazano zaupanje; nato pa je občinski svet izvolil še člane odbora in njihove namestnike. Ob zaključku seje je župan pozval vse svetovalce na sodelovanje v korist občine in obljubil, da bo svoje delo opravljal vestno in brez nobenih razlik ter strankarstva.

Ogorčenje uslužbencev ACEGAT zaradi prekinitve pogajanj

Prekinitev pogajanj pri Acegat je povzročila ogorčenje vseh uslužbencev. Zato ni izključeno, da bodo pričeli uslužbenci ponovno stavkovno gibanje. Ti uslužbenci zahtevajo samo nadaljevanje pogajanj in sklenitev nove delovne pogodbe. V podjetju namreč veljajo še splošni normativni predpisi pogodbe iz leta 1931; za vozno osebje predpisi iz leta 1939, za osebje raznih uslug, to je vodovoda, plina in elektrike pa predpisi iz leta 1940. Zahteve sindikatov pa se nanašajo na prilagoditev teh predpisov sedanjim razmeram, tako da ne bi bili uslužbenci mestnega podjetja na slabšem od uslužbencev iste stroke v ostalih občinah države.

Z avtom v filobus

25-letna študentka Gigliola Girani iz Ul. Romagna in njena 23-letna prijateljica Ada Venier iz Ul. del Monte sta se vozili s Fiatom 1100, last prve, po Ul. F. Severo v smeri Opčin, pri čemer sta morda le s prevelike bližine sledili filobusu št. 17. Tega je šofer pri postajališču v bližini stavbe št. 54 zavrl, kar je presenetilo Giranijevo, ki je sicer zavrla, a ji ni uspelo preprečiti trčenja v veliko vozilo.

Vespa ga je oplazila

Zaradi svojega zelo slabega vida se je 59-letni Jozip Sancin iz Ul. Gozzi 5 včeraj med prekoračenjem Videmske ceste zaletel v vespo, s katero je 33-letni Riccardo Tassan-Mazzocco iz Ul. Cisternone tedaj privozil po cesti.

Stavka železničarjev

Tržaški odsek SFI potrjuje, da bo v torek 24-urna stavka železničarjev, ki se je bodo udeležili tudi delavci zakupnih podjetij. Danes ob 10. bo na sedežu sindikata železničarjev v Ul. Milano 10 skupščina sindikalnih aktivistov. Jutri pa bo v dvorani v Ul. Galatti 9 skupščina vseh železničarjev. V zvezi s stavko železničarjev je izdala nova Delavska zbornica CGIL izjavo, ki pa jo bomo zaradi pomanjkanja prostora objavili v torek.

Organizacijsko zasedanje nove Delavske zbornice CGIL

Včeraj je bilo organizacijsko zasedanje Zveze upokojencev CGIL. V soboto 28. t. m. ob 17. uri pa bo v veliki dvorani sindikata pristaniških delavcev prvo organizacijsko zasedanje nove Delavske zbornice CGIL. Poročilo bo podal eden izmed tajnikov DZ, in sicer o temi «Za sposobno, razčlenjeno in močno novo Delavsko zbornico CGIL, ki je nujni pogoj za uresničenje akcijske enotnosti vseh delavcev ter jamstvo za rešitev tržaških delavcev in vsega prebivalstva».

Obvestilo Kmečke zveze

Obveščamo vse dvolastnike, ki imajo svoja zemljišča na jugoslovanskem ozemlju in nameravajo sekati drva na svojih gozdnih parcelah, da se zglasijo v uradu Kmečke zveze v Trstu ul. F. Filzi 10-I do 15. septembra tega leta za vse potrebne informacije.

Izleti SPDT

SPDT priredi v soboto in v nedeljo 4. in 5. avgusta izlet v Zapadne Julijce z izhodiščem na Nevejskem sedlu, in sicer na Viš, Špik nad Policami (Montaž) in Kanin.

Od 11. do 19. avgusta priredi kot običajno svoj planinski teden okrog Triglava. Vpisovanje za izlet in za planinski teden v dneh 26., 27. in 28. julija od 19. do 20. ure v društvenih prostorih v Ul. R. Manna 29.

„Zadnji most" v kinu Capitol

Naše čitatelje opozarjamo, da vrtijo v kinu Capitol na Drevoredu Sonnino že četrti dan film «Zadnji most», ki so ga snemali v avtrijsko-jugoslovanski koprodukciji. Film prikazuje borbe med nacisti in partizani v Hercegovini in priteguje gledalce zlasti s svojo globoko humanostjo ter z objektivnim prikazovanjem partizanskih bitk. Zato priporočamo vsem, da si ga ogledajo.

GLEDALIŠČA

Operne predstave na gradu Sv. Justa

Drevi ob 21. uri bo druga predstava opere «Tosca» z isto zasedbo kot prvič. Dirigent Mario Parenti. Tretja in zadnja predstava «Tosce» bo v torek ob 21.00 uri. Danes se nadaljuje prodaja vstopnic za nocojšnjo, jutri pa se prične prodaja vstopnic za torkovo predstavo.

PROSVETNO DRUŠTVO «LONJER-KATINARA»

priredi danes 22. t. m. ob 17. uri v Lonjerju v senci lip na dvorišču pri Županu

PROSLAVO 60-LETNICE

ustanovitve pevskega in bralnega društva

«ZASTAVA»

Sodelujejo pevski zbori prosvetnih društev: «Lonjer Katinara» iz Lonjerja, «Ivan Cankar» od Sv. Jakoba v Trstu, «Slavec» iz Ricmanj «Slovan» iz Padrič, «Primorec» iz Trebč in «Valentin Vodnik» iz Doline. Igra pomnožena godba na pihala iz Brega.

SLEDI PLES. VABLJENI VSI.

SNG

za Tržaško ozemlje

Predstave na prostem na prostoru za gostilno Legiša v Sesljanu.

Danes 22. t. m. ob 21. uri

Ivan Cankar

Martin Kačur

V torek 24. t.m. ob 21. uri

Ferdinand Roger

3 + ENA

DANES VSI V PADRIČE!

Ker je preteklo nedeljo zaradi slabega vremena ples odpadel vabijo FANTJE IZ PADRIČ na svoj

TRADICIONALNI PLES

ki ga priredijo v Padričah danes 22. t. m. ob 16. uri

Igrala bo godba na pihala iz Barkovelj

Za prigrizek in dobro pijačo preskrbljeno.

PREDEN GREŠTE na DOPUST naročite se na

«PRIMORSKI DNEVNIK»

Pošljemo vam ga v katerikoli kraj, tudi v inozemstvo.

15-dnevna naročnina L. 250.—

Telefonirajte na št. 37338

OD VČERAJ DO DANES

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 21. julija se je v Trstu rodilo 7 otrok, poroke so bile 4, umrlo pa je 6 oseb.

POROČILI SO SE: mehanik Aurelio Franco in gospodinja Laura Zucchi, podof. am. vojske G. Norman Vincent in gospodinja Sonia Pellizzoni, delavec Aldo Desimani in gospodinja Ida Antonini, strugar Corrado Apolonio in šivilja Emilia Zuppani.

UMRLI SO: 58-letni Karel Bezek, 70-letna Angela Giovanetti, 70-letna Antonia Minca por. Parovel, 70-letna Uršula Kariš vd. Kontič, 69-letna Ione de Bernardi vd. Lapagna, 76-letni Arturo Pecialz.

OKLICI: finančni stražnik Nazareno Coradeschi in gospodinja Bruna Boizicco, trgovec Burkhard Spitz in risarka Anna Stabile, zdravnik Luciano Bruno Marini in učiteljica Nella Ravignani, risar Lino Pieri in gospodinja Lina Ban, instalater Giuseppe Stancich in prodajalka Maria Susel, pomorščak Antonio Bracco in šivilja Silvana Parovel, uradnik Luciano Scodellaro in gospodinja Olinda Teghini, mizar Alfredo Nemaz in uradnica Mariagrazia Carboni, barist Modesto Giagodi in gospodinja Olimpia Smolian, uradnik Giorgio Giraldi in šivilja Italia Cescutti, tapetnik Gualtiero Ruzzier in delavka Bianca Piazza, mehanik Jurij Bizjak in šivilja Maria Grazia Benevoli, elektrotehnik Nereo Muslin in uradnica Caterina Camilli, pleskar Silvio Lussi in gospodinja Cecilia Vidoni, električar Giovanni Michieletto in gospodinja Maria Vatovani, uradnik Severino Coretti in učiteljica Marija Gerdol, konstrukter Paolo Sferza in gospodinja Franca Jeseršček, instalater Giovanni Coccolo in gospodinja Adelia Marchi, trgovec Ugo Policardi in učiteljica Ervina Antoncich, mehanik Sergio Viola in gospodinja Nevia Paoletti, sluga Giorgio Cortese in bolničarka Albina Puzzer, delavec Domenico Fomularo in krznarka Neves Siccardi, uradnik Giovanni Poropat in gospodinja Mafalda Pastore, mehanik Elio Galizzi in prodajalka Fernanda Ulianich, skladiščnik Ottaviano Papo in Maria Tedesco, trgovski potnik Lucio Križmančič in uradnica Maria Rosai, mehanik Elio Fogato in prodajalka Adelia Savarin, mehanik Giovanni Fiumara in delavka Norina Sussi, nogometaš Renato Sadar in gospodinja Elda Rivolti, trgovec Donato Visaggio in gospodinja Nella Bernazza, industrijski izvedenec Bruno Cabas in uradnica Giuseppina Tomacich, pomorščak Stefano Bunicci in gospodinja Maria Fillini, delavec Giovanni Scrignani in gospodinja Leda Bernardini, industrialec Ugo Giorgini in uradnica Elisa Rivetti, mizar Duilio Cimarosti in gospodinja Laura Sblatero, uradnik Roberto Taverna in gospodinja Liana Biagi, uradnik Ermanno dr. Costerni in študentka Melitta Noferi, šofer Giuseppe Gustin in gospodinja Antonia Cociancich, novinar Guido Botteri in uradnica Elena Mandlich, industrijski izvedenec Fulvio Pecenco in uradnica Loredana Magagna, železničar Oliviero Giorgi in gospodinja Giovanna Petretich, lad. kovač Sergio Ludvik in kuharica Ervina Kralj, finančni stražnik Ferdinando Serrano in gospodinja Milena De Grandis, modelist Venceslao Balbi in gospodinja Livia Innocenti.

NEDELJSKA SLUŽBA LEKARN

All'Alabarda, Ul. dell'Istria 7; Barbo-Carniel, Trg Garibaldi 5; Croce Azzurra, Ul. Commerciale 26; De Leitenburg, Trg San Giovanni 5; Al Galeno, Ul. S. Cilino 36; Mizzan, Trg Venezia 2; Vielmetti, Trg della Borsa 12.

LOTERIJA

BENETKE	77	72	37	5	66
BARI	44	9	64	88	68
CAGLIARI	74	64	60	85	25
FIRENZE	2	27	76	74	86
GENOVA	19	10	67	40	31
MILANO	84	70	8	18	19
NAPOLI	74	53	30	27	72
PALERMO	34	52	84	6	42
ROMA	20	11	57	29	1
TORINO	81	68	12	89	45

Razna obvestila

Tržaški filatelistični klub «L. Košir». — Danes, 22. t. m. bo v prostorih kluba od 10. do 12. ure običajni sestanek. Dospela je revija «Nova filatelija» št. 3. Člani naj prevzamejo novosti.

KINO

Excelsior. 15.00: «Polkovnik Hollister», G. Cooper, R. Roman.
Fenice. 15.00: «Don Juan», E. Flynn, V. Lindfors.
Nazionale. 15.00: «Viharni vrhovi», L. Olivier, M. Oberon.
Arcobaleno. 16.00: «Veliki Caruso», M. Lanza, A. Blyth.
Astra Rojan. 15.00: «Konec pustolovščine», V. Johnson, D. Kerr.
Capitol. 15.00: «Poslednji most», iz narodnoosvobodilne borbe, M. Schell.
Cristallo. 15.00: «Pred orkanom», V. Heflin, A. Ray.
Grattacielo. 15.00: «Jutri bo sijalo sonce», D. Dors.
Alabarda. 14.00: «Lucy Galland», J. Wyman, C. Heston.
Ariston. 16.00: «Dekle z dežele», G. Kelly, W. Holden.
Armonia. 15.00: «Krik iz gozda», J. Payne, S. Morrow.
Aurora. 14.30: «Vlak za povratek», R. Eagan, C. Mitchell.
Garibaldi. 15.00: «Dolga siva vrsta», T. Power, M. O'Hara.
Impero. 15.00: «Papige», A. Sordi, A. Fabrizi.
Italia. 15.00: «Jetniki zla», M. Britt, F. Rabal.
S. Marco. 16.00: «Junaki tisočerih legend», P. Henried.
Kino ob morju. 15.30: «Potegavščina», G. Masina, B. Crawford.
Moderno. 15.00: «Nana», M. Carol, W. Chiari. Mladoletnim prepovedano.
Savona. 14.00: «Simba», D. Bogarde, V. Mac Kenna.
Viale. 14.30: «Onstran reke», A. Murphy, L. Gaye.
Vittorio Veneto. 15.30: «Dober dan, miss Dove», J. Jones.
Belvedere. 15.00: «Za staro zastavo».
Marconi. 16.30: «Slonova steza», E. Taylor, D. Andrews.
Massimo. 14.30: «Zadnje izzivanje», R. Scott, P. Thaxter.
Novo cine. 14.00: «Mornarja in dekle», G. Kelly, K. Grayson.
Odeon. 15.00: «Tarzanov beg», J. Weissmueller, M. O'Sullivan.
Venezia. 14.00: «Vohun rdečih jopičev».
Skedenj. 17.00: «Montecristov zaklad».

POLETNI KINO

Arena dei fiori. 20.30: «Dolina kraljev», R. Taylor E. Parker.
Ariston. 20.30: «Dekle z dežele», G. Kelly, W. Holden.
Armonia. 19.30: «Krik iz gozda», J. Payne, S. Morrow. Varieté.
Garibaldi. 2000: «Dolga siva vrsta», T. Power, M. O'Hara.
Marconi. 20.30: «Slonova steza», E. Taylor, D. Andrews.
Paradiso. 20.15: «Angelitos negros».
Parco delle rose. 20.30: «Mostovi pri Toko-riju», G. Kelly, W. Holden.
Pattinaggio. 21.00: «Sinovi stoletja», D. Martin, J. Lewis.
Ponziana. 20.15: «Protivohunska služba», C. Gable, L. Turner.
Rojan. 20.15: «Bela furija», E. Parker, C. Heston.
Stadio. 20.30: «Cirkus s tremi arenami», D. Martin, J. Lewis.
Stadio. 20.30: «Kruh, ljubezen in domišljija», G. Lollobrigida, V. De Sica.
Valmaura. 20.30: «20.000 milj pod morji», K. Douglas, J. Mason.

RADIO

NEDELJA, 22. julija 1956

TRST POSTAJA A

9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Lewis: Sveta rapsodija za zbor in orkester; 9.49 Wagner: Preludij iz opere «Mojstri pevci nürnberški»; 11.00 Orkester Cergoli; 11.45 Mozart: Divertimento v C-duru; 12.00 Oddaja za najmlajše; 13.30 Glasba po željah; 14.30 Offenbachova fantazija; 15.20 Dvorak: simfonične variacije; 15.40 Poje sopranistka Ondina Otta; 16.00 Čajkovski: Koncert za klavir in orkester; 16.34 Chanteloube: pesem iz Auvergne; 17.00 Moški zbor iz Sempolaja; 17.20 Plesna čajanka; 18.00 Slavni pevci; 18.45 Lahki orkestri; 19.30 Pestra glasba; 20.00 Sport; 20.05 Kernove melodije; 20.30 Puccini: «Dekle z Zapada», opera v 3 dejanjih; 22.45 Večerni ples; 23.30 Glasba za lahko noč.

TRST I.

9.15 Kalmanovi in Waldteuflovi spomini; 9.50 Kvintet Fele Lowandeja; 12.00 Iz 4. festivala napolitanske pesmi; 15.15 Operna glasba; 16.15 Poročilo s Toura; 18.15 Simfonični koncert; 19.45 Športna nedelja; 21.05 F. A. Bon: «Ludrova svatba», slušna igra.

KOPER

Poročila v slovenščini: 5.45, 13.30 in 19.00.
Poročila v italijanščini: 6.45, 12.30, 17.45 in 23.00.

6.00-7.15 in 8.00-9.00 Spored iz Ljubljane; 9.00 Kmetijska ura; 9.20-10.00 Spored iz Ljubljane; 10.00 Troje, četvero opernih glasov; 10.30 Žena in dom; 10.50 Glasbena matineja; 11.30 G. Rossini - O. Respighi: «Rossiniana»; 13.30-14.15 Spored iz Ljubljane; 14.15 Glasba po željah; 15.00-15.15 Spored iz Ljubljane; 15.45 Poje zbor iz Barkovelj p. v. Milana Pertota; 16.10 Promenadni koncert; 16.30-17.00 Spored iz Ljubljane; 17.00 Ritmi in popevke; 17.15 Novela za nedeljo; 17.25 Rimska cesta; 18.00-19.00 Spored iz Ljubljane; 1910 Lahka glasba; 19.30-22.15 Spored iz Ljubljane; 22.15 Operni odlomki; 22.45 Lahka glasba; 23.10 Veseli ritmi.

SLOVENIJA

7.15 Slovenske narodne in domače melodije - I.; 7.35 Slovenske narodne in domače melodije II.; 9.20 Vlado Dominis: Skozi borbo (venček partizanskih pesmi); 9.30 Ob Dnevu vstaje slovenskega naroda; 10.00 Nedeljski simfonični koncert; 11.15 Oddaja za beneške Slovence; 11.35 Lahka glasba; 12.00 Opoldanski glasbeni spored; 13.30 Za našo vas; 14.15 Čestitke in pozdravi za Dan vstaje; 15.15 Želeli ste - poslušajte! 16.30 Sadovi vstaje (reportaža iz Bele krajine); 16.45 Glasbena medigra; 16.55 Potek pete etape in izid 12. tradicionalne amaterske kolesarske dirke «Po Jugoslaviji»; 17.15 Promenadni koncert; 18.00 Radijska igra - Ivan Bratko: «Teleskop»; 20.00 Pester operni spored; 21.00 Športna poročila; 21.15 Reportaža z Balkanskih iger v Beogradu; 21.30 Domača zabavna glasba.

TELEVIZIJA

10.15 Za kmetovalce; 18.00 Film: «Najeti vojščaki»; 19.35 Športna poročila; 21.05 Tedenska revija in varieté; 22.30 Mednarodni festival umetnih plesov (Madžarski državni ansambel). Sledi športna nedelja.

Mali oglasi

MOTOGILERA IN MOTOM - motorji, ki uživajo vse zaupanje in so najbolj cenjeni - MOSCHION - FRISORI, Ul. Valdirivo 36.

KOLESA, moška in ženska, rabljena, po 7.000 lir, kolesa za prevoz blaga po 24.000 lir, motorna kolesa po 50.000 lir, na obroke Marcon, Ul Pieta 3.

Splošni upravni posli
ZEMLJEKNJIZNI POSLI IN DOKUMENTI
VOJNA ŠKODA
POTNI LISTI
A.T.A. Ul. S. Nicolò 3-a Tel. 38-733

Dr. SONJA MASERA bo odsotna od 27. julija do 27. avgusta t. l.

«UNION»
Svetovno znana zavarovalnica od leta 1828 je v TRSTU, UL. GHEGA 8-I., tel. 27512-35939
Prokurator RAVNIK

AUTOVIE CARSICHE

PROGA TRST - BAZOVICA - PADRICE - GROPADA - TREBCE
Odhodi s postaje Trg Libertà in Stara mitnica
OB DELAVNIKIH: ob 7.30, 8.15, 9.30, 10.15, 11., 12., 13.10, 14., 15., 16., 16.50, 17.30., 18., 18.50, 19.50, 20.40, 22.40.
OB PRAZNIKIH: ob 7.25, 8.30, 10., 11., 12.30, 13.10, 13.50, 14.30, 15., 15.30, 16., 16.30, 17., 17.30, 18., 18.30, 19., 19.45, 20.30, 22.30, 24.

PROGA TRST - BLOK FRNETIČI
Odhod s Trga Libertà
OB DELAVNIKIH: ob 7.30, 13.10, 18..
OB PRAZNIKIH: ob 10., 13.10, 14.30, 18., 20.30.
Odhod s Frnetičev
OB DELAVNIKIH: ob 8.20, 14.05, 18.55.
OB PRAZNIKIH: ob 10.50, 14., 15.15, 18.50, 21.35.

PROGA TRST - BLOK PESEK
Odhod s Trga Libertà
OB DELAVNIKIH: ob 7.45, 13.10, 17.30.
OB PRAZNIKIH: ob 11.30, 17.30.
Odhod s Peska
OB DELAVNIKIH: ob 8.20, 13.50, 18.05.
OB PRAZNIKIH: ob 12.05, 18.05.

PROGA TRST - KOZINA - HERPELJE
Odhod s Trga Libertà ob 7. uri. Iz Herpelj ob 9. uri.
Vožnje vsako drugo sredo in soboto v mesecu.

PROGA TRST - DOMJO - BOLJUNEC - DOLINA - PREBENEG
Odhod s Trga Stare mitnice
OB DELAVNIKIH: ob 6.35, 7.25, 10.20,* 12.05, 13.05,* 16.35, 17.05,* 18.05, 18.35, 19.20, 20.45, 22.35.
OB PRAZNIKIH: ob 9.05, 10.35, 12.35*, 14.35, 16.05, 17.05, 18.15, 19.35, 20.40, 22.05
N. B. * Samo ti avtobusi vozijo do Prebenega, drugi se ustavijo v Dolini.

PROGA TRST - DOMJO - RICMANJE
Odhodi s postaje na Trgu Stare mitnice
OB DELAVNIKIH: ob 7.35, 10.35, 12.20, 13.35, 18.05, 19.20.
OB PRAZNIKIH: ob 9.35, 14.05, 16.20, 19.35, 22.50.

PROGA TRST - ADAMIČ - MACKOVLJE
Odhodi s postaje na Trgu Stare mitnice
OB DELAVNIKIH: ob 11., 13.30.
OB PRAZNIKIH: ob 13., 22.30.

PROGA TRST - OSP - MACKOVLJE
Odhodi s Trga Libertà
OB DELAVNIKIH: ob 18.15.
OB PRAZNIKIH: ob 18.30.

PROGA TRST - PODLONJER LONJER
Odhodi s postaje na Trgu Stare mitnice
OB DELAVNIKIH: ob 6.20, 6.40**, 7., 7.22**, 7.40, 8.07**, 8.25, 8.52, 9.02, 9.30**, 9.40, 10.15, 10.30*, 11.02, 11.20**, 11.40, 12.02, 12.20, 12.40, 13., 13.20**, 13.40, 14.15*, 14.45*, 15.16*, 15.45*, 16., 16.20, 16.40, 17., 17.20, 17.40**, 18., 18.30**, 18.50, 19.20**, 19.40, 20.05**, 20.30, 20.52, 21.10, 21.40, 22.15*, 22.45*, 23.20.
OB PRAZNIKIH: ob 8., 8.31, 9.01, 9.31, 10.01, 10.31, 11.01, 11.42, 12., nato odhodi vsakih 15 minut.
* Odhodi s Trga S. Francesco
** Ti avtobusi vozijo do Lonjerja, ostali se ustavljajo v Podlonjerju.

Opravljamo prevoze blaga za tretje z lahkimi in težkimi kamioni ter avtocisternami tudi v inozemstvo. Za informacije kličite telefonski številki 36-794 in 38-651.

FORST

V sredo se je ponovno odprla tradicionalna

Točilnica piva FORST Europa

Ul. Galatti 11 - Tel. 24417

Popolna postrežba z restavracijo - bifejem - toplo hrano pri točilni mizi

Hladen zrak - Najmodernejša oprema

Ob novi knjigi dr. Anteja Mandića: «Fragmenti za historiju ujedinjenja»

Bolj redke so publikacije v našem jeziku, ki pišejo o našem prizadevanju in boju za osvoboditev in zedinjenje Slovencev, Srbov in Hrvatov v eno državo. Zaradi tega moramo le pozdraviti vsako novo knjigo in vsak spis, ki se ukvarja s tem vprašanjem. Na področju te publicistike je v zadnjem času postal posebno aktiven Zagreb. Tako je B Krizman v I. zvezku «Analov Jadranskega inštituta» objavil dokumentiran prikaz diplomatskega delovanja Narodnega sveta Slovencev, Hrvatov in Srbov v Zagrebu leta 1918 in istočasno v VIII. letniku «Historijskega Zbornika» poročila, ki jih je pošiljal tedanji delegat srbskega Vrhovnega poveljstva pri vladi tega Narodnega sveta. Iz «Analov» izvemo tudi, da se pripravlja za tisk obsežno delo pred kratkim umrlega publicista Milana Marjanovića «Diplomatska borba za Jadran 1914—1924».

Te dni pa je izšla pri Jugoslovanski akademiji znanosti in umetnosti v Zagrebu ob štiridesetletnici ustanovitve Jugoslovanskega odbora knjiga Anteja Mandića «Fragmenti za zgodovino zedinjenja». Avtor je bil, kakor sam tudi poudarja «ena izmed kronskih prič dogodkov», ki jih opisuje. Z obsežno zbirko večinoma povsem novih dokumentov iz tiste dobe je Mandić mnogo doprinesel k izpopolnitvi zgodovine Jugoslovanskega odbora, ki so jo v času med obema svetovnima vojnama objavili Ferdo Sišić, Milada Paulova, Viktor Novak, Franko Potočnjak in drugi. Omejil pa se je v glavnem na delo Jugoslovanskega odbora na Balkanu in v Rusiji.

V uvodu teh dokumentov, ki zavzema dve petini knjige pa je avtor opisal nastanek in delo Jugoslovanskega odbora, s čimer je nedvomno storil veliko usługo vsem, ki se hočejo seznaniti s tem problemom in katerim so strogo znanstveni prikazi manj dostopni in manj umljivi.

Avtor pravi, da mu bo morda kdo očital pri njegovem prikazovanju tedanjih dogodkov idealistično gledanje in se že vnaprej zavaruje proti takemu očitku, češ da je pač prikazal stvari v duhu tedanjega časa in da je bil to čas naše romantike in našega «Sturm in Dranga». To pa ni noben greh, nasprotno. Sodobniki bodo njegov prikaz z večjim veseljem brali in mlajši rod se bo lahko globlje vživel v duh časa, kakor če bi bil prikazan strogo iz današnje perspektive.

Mandićeva knjiga pa ima za nas, Tržačane, še poseben pomen. Napisal jo je Tržačan, ki je sam sodeloval v Jugoslovanskem odboru. V svoji knjigi pa omenja tudi delež, ki so ga imeli pri gibanju in borbi za zedinjene zlasti primorski in posebej še tržaški Slovenci in Hrvatje. Za to mu moramo biti res hvaležni, to tem bolj, ker je v tem pogledu skoroda izjema. Kajti od primorskih politikov, ki so sodelovali v Jugoslovanskem odboru in pri mirovni konferenci, imamo le prav skromna poročila. Tako je odšel od nas dr. Gustav Gregorin, ki je bil član Jugoslovanskega odbora, ne da bi kaj napisal ali zapustil kake beležke. Prav tako ni ničesar objavil sedaj tudi že umrli dr. Ivan Marija Cok, ki je bil član Narodnega sveta v Zagrebu in je bil v trojici, katera je prevzela v imenu tega sveta bivšo avstro-ogrsko mornarico v Pulju. Spisi v zapuščini dr. Otokarja Rybara, ki je sodeloval zlasti pri mirovni konferenci, še vedno niso bili objavljeni, a lani umrli dr. Josip Vilfan, ki nam bi razen o Kongresu evropskih manjšin veliko lahko povedal o Narodnem svetu v Trstu, ni utegnil spisati svojih spominov. Več kot utemeljena je naša želja, da bi se ti dokumenti čimprej objavili. Prav tako pa moramo želeti, da danes še živeči soakterji iz tiste dobe objavijo, čeprav v okrnjeni obliki, svoje spomine in beležke, preden bi bilo prepozno.

Prve začetke Jugoslovanskega odbora moramo iskati že v letu 1913, t. j. za časa Balkanske vojne, ko so se na spodbudo dr. J. Smodlake sestali v Splitu nekateri predstavniki Hrvatov in Srbov iz Avstro-ogrske monarhije, da bi se pogovarjali o delu med ljudstvom za zedinjenje Južnih Slovanov. Ker so predvidevali, da se bo Avstrija prej ali slej spustila v vojno, so sklenili, da naj bi što čimveč zastopnikov v inozemstvo, da bi tam začeli akcijo za osvoboditev in zedinjenje. Kot središče tega gibanja so izbrali Benetke. Tako so bili tam že ob izbruhu prve svetovne vojne dr. Ante Trumbić, Frano Supilo, dr. Hinko Hinković in nekatere druge osebnosti. Na poziv umetnika Ivana Meštrovića se je ta skupina preselila v Rim.

Novembra 1914 so sklenili, da naj se ustanovi Jugoslovanski odbor s sedežem v Londonu, ki naj pripravlja delo za ustvaritev enotne jugoslovanske države in izdela predloge za bodočo državno organizacijo. Novoustanovljeni odbor pa je moral skrbeti, da ima primerno oporo v domovini in da ne bi kaka stranka nastopala proti težnji po združitvi Slovencev, Hrvatov in Srbov v eno samo državo. Vez med odborom in domovino je prevzel tržaški advokat in predsednik Narodne delavske organizacije dr. Josip Mandić, ki se je proti koncu leta 1914 poslovno mudil v Rimu. Dr. J. Mandić se je najprej povezal z dr. Otokarjem Rybarem, dr. Gustavom Gregorinom in svojim stricem prof. Matkom Mandićem v Trstu in postopoma še z drugimi politiki. Tako sta bila še pred vstopom Italije v vojno (11. aprila in 18. aprila 1915) dva sestanka v Trstu in le nekaj dni pozneje tretji sestanek v Opatiji, katerih se je udeležilo 16 politikov, med njimi dr. Rybar, prof. Mandić, dr. Gregorin, dr. J. Mandić, dr. Ivan Marija Cok, vsi iz Trsta, dr. Gregor Žerjal, ki je tedaj tudi bival v Trstu, dalje istrski poslanci dr. Dinko Trinajstić, Vjekoslav Spinčić in dr. Matko Laginja, iz Kranjske dr. Vladimir Ravnikar ter iz Hrvatske dr. Ivan Lorković, dr. Ante Pavelić star., Julije Križan in drugi. Na teh sestankih so vzeli na znanje poročilo dr. Trumbića o dotedanjem delu v inozemstvu in so odobrili formalno ustanovitev Jugoslovanskega odbora. Hkrati so sklenili, da poslje čimprej se nekaj politikov iz domovine. Tako so kmalu nato šli v inozemstvo dr. Gregorin, dr. Trinajstić, Milan Marjanović ter dr. Bogumil Vošnjak, ki je tedaj bival v Gorici. Pridružili so se jim še drugi, tako odvetnik dr. J. Jedlovski iz Trsta in pisec knjige, o kateri poročamo, odvetnik dr. Ante Mandić, ki je tudi Tržačan a je tedaj bival v Opatiji.

Ob tistem času je imel, kakor sam poroča v svojih spominih nekdanji italijanski konzul v Trstu in poznejši italijanski poslanik v Beogradu Carlo Galli dvakrat razgovor s slovenskimi politiki iz Trsta, in sicer po posredovanju dr. J. Mandića. Teh sestankov A. Mandić ne omenja v svoji knjigi. Verjetno zanje ni vedel, ker ni tedaj bival v Trstu. Tudi sedaj pokojni dr. Josip Vilfan, ki ga Galli izrecno omenja v svojih spominih, mi ni znal o njih kaj konkretnega povedati.

O prvem sestanku v Trstu 11. aprila beremo v Mandićevi knjigi tudi telegrafsko poročilo, ki ga je poslalo rusko poslaništvo v Rimu zunanjemu ministru Sazonovu:

«29. marca (po ruskem koledarju) je bil v Trstu prvi oficialni sestanek 16 slovenskih in hrvatskih predstavnikov najjačjih strank Trsta, Istre, Kranjske, Hrvatske in Slavonije. Politični program Supila, ki so ga bili že prej odobrili posamezni politiki, so enoglasno sprejeli, med njimi celo katoliški duhovniki. Ugotovili so, da je cilj Slovencev in Hrvatov, da dosežejo samostojnost in zedinjenje vseh treh jugoslovanskih narodov s srbsko državo. Sklenili so, da objavijo ta sklep s posebno proklamacijo ob ugodni priliki, in prav tako, da Slovenci in Hrvatje ne bodo nikdar pristali na to, da zamenijo sedanje suženjstvo, ki ga imajo za začasno, s smrtjo pod končnim italijanskim gospostvom. Zaupajo sicer v pravičnost zaveznikov in zaščito Rusije, vendar se bodo s silo uprli vsakemu podjarmljenju Italiji. Svjatskovskij (od ruskega poslaništva) je izjavil dr. J. Mandiću, da on sicer nima pravice dajati nasvete; ker pa mu je znano, da so udeleženci sestanka prej izražali zmernejše stališče, ne more zamolčati svojim dobrim znancem, ki so se zbrali v Trstu, svojega osebnega mnenja. Ako se bodo držali svojega nepomirljivega stališča ter prezirali splošne situacije in višje cilje zaveznikov, se Jugoslovani odrečejo s tem zvezi z njimi, kar jim praktično ne more koristiti. Nasprotno, ako bi Jugoslovani spoznali nujnost žrtev in označili žrtve, ki jih lahko prenesejo, bi nam mogli olajšati nalogo, da ščitimo njihove najvažnejše interese. Mandić bo to mnenje sporočil drugemu sestanku, ki bo prihodnjo nedeljo, in nam bo javil rezultat».

Poročila o tem drugem sestanku ni v Mandićevi knjigi, pač pa nam že gornje poročilo priča, kako so bili Jugoslovani že tedaj od zaveznikov in ne na zadnjem mestu tudi od Rusije določeni kot žrtev, s katero naj se plača vstop Italije v vojno.

Da je bil Trst izbran kot kraj teh sestankov, ima tudi svoje zgodovinsko ozadje. Že namreč 15. aprila 1912 je Politično društvo «Edinost» v Trstu na seji, katere so se udeležili slovenski občinski svetovalci in deželni poslanci ter državna poslanca dr. Rybar in Gregorin, sklenilo «opozoriti merodajne činitelje na to, da bi bilo glede na splošni položaj jugoslovanskega naroda v habsburški monarhiji in s posebnim pogledom na sedaj vladajoče razmere na Hrvatskem koristno, da se v Trstu, kjer se srečavajo narodni in gospodarski stiki jugoslovanskih dežel snide čimprej *jugoslovanski kongres* v svrho posvetovanja o najvišjih jugoslovanskih interesih».

Jugoslovanski odbor se je formalno konstituiral 1. maja 1915 (torej le teden dni po tedaj še tajnem podpisu za nas tako usodnega londonskega pakta). Za predsednika so izbrali dr. Trumbića. V odboru so bili med drugimi dr. Gregorin in dr. Jedlovski iz Trsta ter dr. Trinajstić iz Istre. Kmalu po ustanovitvi pa je bil kooptiran v odbor tudi dr. Ante Mandić.

Težka in naravnost sisifovska je bila naloga, ki si jo je nadel Jugoslovanski odbor. O velikem naporu in trudu, ki so ga polagali v to nalogo na diplomatskem področju, bomo iz bogatega dokumentarnega materiala, ki ga prinaša Mandićeva knjiga, poročali v drugem članku.

Pač pa hočemo tu omeniti še drugo področje, pri katerem je imel Jugoslovanski odbor vodilno vlogo.

Jugoslovani iz Avstro-Ogrske monarhije se niso borili za svojo osvoboditev in zedinjenje samo pri zeleni mizi in v ministrskih kabinetih, temveč so za to tudi prelivali svojo kri in

L. C.

(Nadaljevanje na 6. strani)

Danes popoldne v Lonjer na proslavo 60-letnice «Zastave»

Danes popoldne — ob 17. uri — bo v Lonjerju na dvorišču pri Zupanu proslava 60-letnice ustanovitve enega najstarejših tržaških slovenskih prosvetnih društev «Pevskega in bralnega društva Zastava». Proslavo prireja p. d. Lonjer-Katinara, ki vabi na čim večjo udeležbo.

Naš tedenski pregled

Nova smer v mednarodni politični praksi, smer miroljubnega sodelovanja in reševanju vseh še odprtih spornih vprašanj na temelju enakopravnosti in spostovanja neodvisnosti in vrhovnosti vseh narodov in držav ter nevmešavanja v notranje zadeve poedinih dežel — smer, ki jo je, ob najhujšem razsajanju hladne vojne, prvi zagovarjal jugoslovanski predsednik Tito, je postala že splošno priznana potreba, in danes že ni odgovornega državnika ali politika, ki je ne bi sprejel za svojo in jo tudi javno zagovarjal. Če pa se kljub temu še nismo približali rešitvi nekaterih spornih vprašanj, ki zastrupljajo mednarodne odnošaje (kakor n. pr. alžirsko vprašanje, Ciper, napeti odnošaji med Izraelom in arabskimi državami, združitev Nemčije, Formoza itd.) je to pripisati okoliščini, da so izjave o nujnosti novih prijemov v mednarodni politiki za sedaj še posledica pritiska, ki ga svetovno demokratično in napredno javno mnenje izvaja na odgovorne državnike in politike, in da morajo nekateri državniki sicer govoriti tako, dejansko pa skušajo napraviti kar je v njihovih močeh, da bi do rešitve teh spornih vprašanj ne prišlo po poti, ki nam edina more dati zadovoljivo rešitev.

Pri tem imamo vrsto zaviralnih momentov, ki vsi izhajajo iz dejstva, da se nekateri državniki ne zavzemajo iskreno za politiko odkritega mednarodnega sodelovanja brez mentalnih pridržkov, ampak skušajo z izjavami o privrženosti taki politiki prikriti in zakrinkati povsem drugačne namene in cilje. Zaradi tega je v svetu še mnogo nezaupanja in več ali manj upravičenega vzajemnega sumničenja, kar stvarno zavira hitrejši razvoj mednarodnih odnošajev, ki očitno zaostaja za poplavo pozitivnih in pametnih izjav. A dolgo tako ne bo šlo. Z vsakim dnem se množe dogodki in dejstva, ki nas prepričujejo, da ni več daleč dan, ko se bodo ti zaviralni momenti znašli pred povsem novim položajem, ki ga poraja vedno bolj strnjena «fronta» držav in narodov, ki danes že vodijo politiko aktivne koeksistence in miroljubnega sodelovanja.

S tem v zvezi je zelo zanimiva in poučna ugotovitev, da je zaključno poročilo o razgovorih med Titom, Nehrujem in Naserjem naletelo na delne pridržke, predvsem kjer je govora o težnjah, upravičenih težnjah alžirskega ljudstva po svobodi in kjer se obsoja kolonializem. A kaj naj bi storili zgoraj omenjeni državniki, kakor da obsodijo očitno krivico, ki se godi alžirskemu prebivalstvu, kakor vsem drugim ljudstvom, ki jih zaradi določenih gospodarskih koristi in dobička, ki ga od tega imajo, še vedno drže pod svojo železno peto tako imenovane «matične» države? Biti pristaš in pobudnik politike aktivne koeksistence ne pomeni in ne more pomeniti, da se sprijazniš z obstojem gospodarske, socialne, politične in druge krivičnosti, ki jo je še mnogo v svetu, ampak pomeni le, da si morajo pristaši takega mednarodnega sožitja aktivno in iskreno prizadevati, da bi te krivice postopno odpravili, kajti le obstoju teh krivic je pripisati, da imamo na nekaterih področjih skrajno napeto ozračje, ki utegne resno ogroziti svetovni mir, če jih ne bomo pravočasno odpravili. Ni krivda niti Tita, niti Nehruja, niti Naserja, če se kdo čuti prizadetega zaradi teh krivic; moramo jim biti le hvaležni, da so odkrito in pošteno pokazali na vprašanja, ki jih je treba čimprej rešiti, in da so prav tako odkrito povedali, da rešitve teh vprašanj ne more biti po poti, ki bi hotela v bistvu ohraniti krivičnost.

Ostanke stare mentalnosti in prijeme političnega izsiljevanja opažamo tudi pri tem, da so ZDA, Velika Britanija in Svetovna banka odpovedale že ponujeno finančno pomoč Egiptu za zgraditev jezu na Nilu pri Assuanu. Kakšni razlogi so mogli narekovati le-tem, da so požrli že dano obljubo? Očitno je, da zlasti nekaterim ameriškim krogom ni všeč neodvisna politika, ki jo Egipt vodi pod Naserjevim vodstvom, predvsem pa mu bržkone zamerijo, da se je s svojo neodvisno politiko postavil na čelo težnjam arabskih dežel po svobodi in neodvisnosti, kar je v nasprotju z petrolejskimi interesi določenih monopolističnih krogov na Zapadu. Vsekakor je to poučen primer «ameriškega načina življenja»

V deželah ljudske demokracije pa gre proces demokratizacije notranjega življenja svojo nezadržno pot. Tudi Madžarska, ki se je najdlje upirala novi smeri, in kjer so kominformovski elementi, ob podpori zloglasnega Rakoszija, do sedaj zavirali ta proces, je prišlo do bistvenih sprememb v vodstvu madžarske delavske stranke, ki je odstranila vse te škodljive ljudi in ponovno sprejela v svoje vrste vse tiste, ki so se upirali kominformovski politiki in ki so, na srečo, ostali pri življenju. S tem je padla še zadnja ovira za vzpostavljanje prijateljskih odnošajev med Jugoslavijo in vzhodnoevropskimi socialističnimi deželami, kar bo znatno prispevalo k nadaljnji utrditvi miru in plodnega sodelovanja

Prav tako dobre vesti prihajajo iz Francije, kjer je tudi francoska komunistična stranka končno dala javno priznanje pogumnemu in načelnemu zadržanju jugoslovanskih komunistov in izjavila, da bo z njimi vzpostavila normalne odnošaje. Hkrati z naslonitvijo na vse socialistične sile je upati, da se bo tudi francoska komunistična stranka postopno usmerila po poti, ki jo delavskemu in naprednemu gibanju narekujejo novi pogoji borbe za socializem.

NEKAJ BELEŽK S TREH VELIKOPOTEZNIH FESTIVALOV

Zelo bogata kulturna dejavnost v Ljubljani, Dubrovniku in Pulju

Poletni meseci so bili nekoč mrtvo obdobje za odrsko umetnost. V zadnjih časih pa so se zelo uveljavili festivali. Ne bomo tu govorili o že klasičnih festivalih v Salzburgu in drugod, ampak bomo skušali strniti na kratko zadnje podatke o treh velikih festivalih v Jugoslaviji. Pravzaprav gre za dva festivala odrske umetnosti in glasbene reprodukcije, za IV. ljubljanski festival in za VII. dubrovniške poletne igre ter za III. puljski filmski festival.

O ljubljanskem festivalu smo že poročali v treh daljših reportažah in bomo danes omenili le, da se ta razvija z zelo močno in pestro programsko vsebino, kar dokazuje izredno umetniško ustvarjalnost Slovenije in močno težnjo slovenskega ljudstva po umetniškem izživljanju.

Vzporedno z ljubljanskim festivalom imamo v Dubrovniku VII. dubrovniške poletne igre. Kot smo že poročali, zavzema tudi ta festival iz leta v leto večji obseg in pomen. O prvem delu dubrovniških letnih iger smo poročali že preteklo nedeljo. Danes pa bomo spregovorili nekoliko več o drugi polovici tega programa. V ta del spadajo Shakespearova «Hamlet» in «Sen kresne noči», nadalje Corneillov «Cyd», Držičev «Dundo Maroje», Goethejeva «Ifigenija na Tauridi», Verdijev «Otello», nadalje štiri koncertne prireditve, na katerih nastopa «Trio» Sukovskega iz Prage, baritonist Vladimir Rudžak iz Zagreba ter ansambel dubrovniškega mestnega orkestra.

Med vsemi deli, ki so bila doslej na programu, so žela posebno priznanje Verdijev «Otello», ki so ga predvajali na odru Revelinu, Shakespearov «Hamlet» in Brittenova «Lucrezia», ki so jo prikazali v trdnjavi Lovrijenac.

Kar se «Otella» tiče je bila uprizoritev izredno uspela tudi zaradi zelo lepega ambienta, kjer se je predvajal. Oder je bil na Revelinu, t. j. na kakih 50 m visokem kamnitem odru. Igralci so dali od sebe, kar je bilo v njihovih močeh in predstave «Otella» so bile v pravem pomenu besede izreden dogodek ne le za izvajalce in občinstvo, ampak tudi za prebivalstvo dubrovniškega predmestja Ploče in Konala, do koder so segali zvoki in akordi glasbe in pesmi, katere je spremljalo tudi bobnenje topov. Vsa okolica pa je bila osvetljena z bengalskim ognjem in raketami. Dirigiral je Milan Saks, ki se je izrazil, da je bil to dogodek, ki si ga človek redko kdaj more privoščiti. Dobesedno je izjavil: «Bilo je nekaj izrednega! Vse to je bilo kot bajka, ki se lahko doživi le tukaj».

Tudi Brittenova «Lucrezia», ki so jo uprizorili na Lovrijencu, je bila dogodek zase. In to tako s stališča gledališkega podajanja, kot glede okolja, kjer je bila uprizorjena. Kljub temu pa so pripomnili, da je Lovrijenac izrazito okolje za Shakespearovega «Hamleta» in da bi bilo v bodoče najbolje, da se ta prostor, ki je kar se akustike tiče eden najboljših odprtih odrov v Dubrovniku, ohrani izključno za predvajanje «Hamleta».

Ne glede na to pripombo je pri «Lucreziji» tako orkester kot vokalna interpretacija ter igralska kreativnost našla svoje pravo mesto v sicer čudnem in strogem arhitektonskem okolju trdnjave Lovrijenac. Orkester je bil skoroda za občinstvo neviden, ker so ga zakrivali debeli stebri krajnih lož, scenski rekviziti so bili skrčeni na minimum in so zvesto dočarali dobo, ki jo delo prikazuje. «Lukrezio» je režiral Vladimir Habunek iz Zagreba, ki ga poznamo tudi v Trstu kot režiserja-gosta. V okviru SNG nam je pripravil «Henrika IV».

Čeprav bi morali o dubrovniških poletnih igrah omeniti še marsikaj, smo se morali omejiti le na to, ker moramo na kratko prikazati še III. puljski filmski festival.

Kot vemo se je III. puljski filmski festival začel 14. t. m. z veliko slavnostno svečanostjo. Mimogrede bomo omenili še da je ta filmski festival namenjen izključno jugoslovanski filmski produkciji, da pa bodo, seveda izven konkurence predvajali tudi nekaj tujih filmov, in sicer po enega francoskega, ameriškega, ruskega, češkega in tudi enega kitajskega. Jasno je, da je ta velika prireditev pritegnila vso jugoslovansko elito filmske umetnosti in je trenutno v Pulju okoli 600 jugoslovanskih filmskih igralcev, producentov, kritikov, scenografov in drugih. Poleg tega je tu večje število jugoslovanskih in tujih novinarjev. V Pulj so prispele tudi sovjetska, češka, madžarska in celo kitajska filmska delegacija. Poleg teh pa so prispeli sem nekateri filmski režiserji z Zahoda, med katerimi je tudi veliki francoski režiser Marcel Carné, ter se pričakuje še francoski režiser Lamoris, katerega film «Rdeči balon» bodo prikazali na festivalu.

Poleg večjega števila kratkometražnih filmskih reportaž je bilo doslej na programu več celovečernih filmov. Med temi se je posebno uveljavil film «Lažni car», ki je prvi jugoslovanski zgodovinsko-biografski film. Režiral ga je Velja Stojanović. Film ustvarja tipično atmosfero Crne gore v dobi življenja Sćepana Malega. Režiser je v svojem filmu dokazal, da obvlada filmsko govorico. Velja Stojanović pa se je predstavil na festivalu tudi z drugim igranim filmov, ki nosi naslov «Zli denar» (Zle pare). Tudi ta film je zelo dober. Glavna zasluga za to pa gre, po mnenju kritikov, scenaristu Djuroviću, ki se je, pa čeprav mlad, uvrstil med najboljše jugoslovanske scenariste. Film obravnava dogodke iz leta 1941 v Črni gori ob razpadu jugoslovanske vojske do začetka ljudskega upora.

Vsekakor ne moremo našteti vseh filmov, ki so bili že prikazani. Nekatere teh je občinstvo in kritika slabo sprejela. Tu pa moramo omeniti še pričakovanje, ki vlada za slovenski film «Dolina miru», pri katerem igra eno glavnih vlog znani filmski igralec črnec Kitzmueller, ki smo ga videli že v mnogih francoskih in italijanskih filmih. Film je režiral France Stiglic, scenarij pa je napisal Ivan Ribič.

Kakšno zanimanje vlada za III. puljski filmski festival smo skušali že prej prikazati. Sedaj bomo omenili le to, da je puljska arena, kjer se filmi predvajajo, vsak večer polna občinstva in da je na samih prvih treh predstavah bilo več kot 50 tisoč gledalcev.

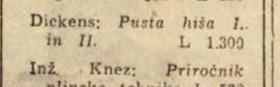

NOVOSTI:

Langus: *Potovanje v tisočera mesta* L 460
Hugo: *Pomorščaki* L 880
Dickens: *Pusta hiša I. in II.* L 1.300
Inž. Knez: *Priročnik plinske tehnike* L 520
Priročnik za ugotavljanje tekočin v sodih L 650
Simenon: *Umor na vasi* L 260
Vittorini: *Ljudje in neljudje* L 550

TRŽAŠKA KNJIGARNA
Trst - Ul. Sv. Frančiška 20
Telefon 37-338

Mladi kipar Čelo Pertot je uspel tudi na Dunaju

Pred kratkim je naš mladi kraški kipar iz Nabrežine zaključil svoj velik krog razstav po Evropi z razstavo svojih kipov v Avstrijskem muzeju za umetno obrt (Oesterreichisches Museum fuer angewandte Kunst) na Dunaju. Po krepko uspelih razstavah v Rimu ter prej v Milanu in Benetkah, ter hrupno uspelih osebnih razstavah v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu, je prav tako uspel pred prefinjenim občinstvom srednjeevropske prestolnice, na Dunaju.

Vsi dunajski časopisi so prinesli obsežne ocene in fotografske posnetke med svojimi umetnostnimi pregledi. Za dunajsko radijsko postajo je podal intervju, na umetniški akademiji pa je imel v času razstave tečaj o vlivanju v bronu na način «cire perdu», po stari metodi Benvenuta Celinija, kar je bilo vzbudilo široko zanimanje povsod, kjer je razstavljal, ter seveda je tudi povzročilo, da je začel poučevati ta način vlivanja na akademiji v Stockholmu.

O uspehu priča tudi odkup bronastega kipa za Kunsthistorisches Museum in dveh risb v znano dunajsko umetnostno zbirko Albertino.

Naj navedemo le nekaj značilnih mest iz recenzij dunajskih listov. Iz njegove življenjske poti vsi listi poročajo, da je bil mladi Tržačan do svojih 20 let kamnosek, kar mu je dalo prirodni občutek za material, ki ga odlikuje skupaj s popolnim obrtniško-tehničnim obvladovanjem, kar mu omogoča, da s prirojenim umetniškim občutjem ustvarja organsko zaokrožene umetnine. Umetnostna akademija v Rimu ter na Dunaju pri prof. Wotrubi sta ga spopolnili, a ga nista zavedli v posnemanje

V *«Oesterreichische Volksstimme»* piše Otto Wladika med drugim:

«Obrtniško znanje ter umetniška oblikovalna sila, ta osnovna pogoja za kiparja, se zlivata v delih v Trstu rojenega, in sedaj v Stockholmu naseljenega umetnika Čela Pertota, kljub njegovi mladosti v popolno enotnost; v njej je njegov osebni slog, dinamično razgiban in istočasno harmonično zlit. V muzeju za umetno obrt so razstavljene njegove male plastike po njegovih razvojnih dobah — sunek iz ekspresivnega v likovno realistično je zaznaven — kar izpopolnjujejo risbe z visoko umetniško svojsko vrednostjo. Pertot se je posvetil tehniki vlivanja brona, dela pa tudi kot restavrator v stockholmskem Nationalmuseumu in spada k onim maloštevilnim kiparjem, ki lahko pokažejo že v zgodnjih življenjskih letih na velika priznanja in uspehe z razstavami. Tudi na Dunaju ne bo drugače».

V *«Weltpresse»* piše «a. n.» med drugim:

Kipar Speče žene, ali v smislu stare sredozemske umetnosti vzdolž razvlečene voščene podobe Deklice, dokazuje koliko znanja in dela, toda tudi koliko umetniškega okusa tiči v malih Pertotovih plastikah. Prikupno je na tej razstavi, da povsem izginja vsak okostenet manirizem; kajti vprav mož, ki je zrasel iz tal kamnoseške in livarske obrti, ve, kako morejo postati problematične pogoste formalne špekulacije, ki se skrivajo za videzom razodetja. Muzej na Stubenringu je upravičeno dal svoje prostore na razpolago uglednemu talentu».

V *«Die Presse»* piše J.L.

«Pri Pertotu ne najdemo sledu manire, marveč se srečamo s prirodnim likovnim talentom, ki namesto za učinkovitostjo stremi za samim seboj, tako kot tudi za razmahom in gotovostjo. Pertotove podobe so osvežujoče neposrednosti likovne izpovedi. Tu je še vse odprto in prevladuje veselje nad otipljivim. Da bi se le obdržal in uveljavljal tako snoboden in enostaven kot je...».

V *«Wiener Zeitung»* izvaja —h— po splošnih razmotrivanjih o nepretrgani umetnostni kontinuiteti itd. ter po podrobnih analizah poedinih del: *«Stojim v obcudovanju pred absolutnim obvladovanjem — formalno — likovnim kot izraznim — takih tem, kot je Rop Evrope. Smrt Penthesilee, Peleusa in Thetide. Pertot s tem razsiplje redko bogastvo obiskovalcem».*

V *«Arbeiterzeitung»* nadaljuje «hg» med podrobnimi analizami:

«Njegove podobe navdušujejo z elementarno silo, ki prihaja do izraza celo pri malih formatih. Poleg tega se da voditi materialu samemu kot je mogoče videti iz posameznih primerov: tu sta skoro arhaično učinkujoča Ljubimca iz peščenca, grčav Borec iz lesa, in bizka, skoro gotsko navzgor stremeča Deklica iz voska... Dva portreta kažeta, da je nadarjen tudi na tem področju».

V *«Oesterreichisce Tageszeitung»* piše K.M.G. med drugim:

«Med skoraj 30 kipi vlada močno čustvo razgibanosti... Toda po večjem razgibanost izhaja iz oblike same, iz močnega poudarjanja prsi, bokov, oglatosti pri upognjeni roki ali nogi. Daje misliti na Mascherinija, ki seveda učinkuje bolj ostro in muhasto. Morda je pri Pertotu močnejše veselje nad plastičnim.»

«Tu nastajajo v čisto osebnem izrazu zgodnje oblike umetnostnega razvoja. Robata, zrnata površina, posamezni deli, ki se zde kot obgrizeni, popolnoma zemljato učinkujoči ostanki iz procesa vlivanja, krepijo vtis preostanka iz davnih časov. Nejasno se vzbudi predstava, kot da so kipci iz zemlje izkopani... Vsekakor se tu občuti na delu izvirno dejstvujoča vstvarjalna sila».

Drugih recenzij, ki prinašajo več ali manj podobne misli, ne bomo prinašali,

K temu novemu življenjskemu razvoju mu čestitamo tudi mi.

Z. JELINCIC

Slike s sestanka maršala Tita, Nehruja in Naserja na Brionih

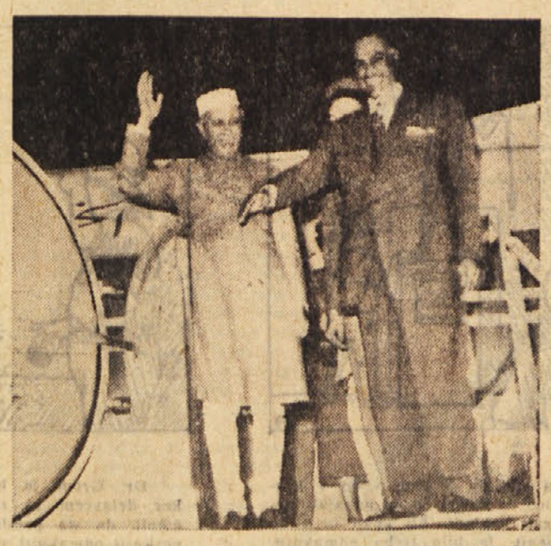

Tu prinašamo dve sliki z nedavnega sestanka treh državnikov na Brionih: Tita, Nehruja in Naserja. Zaradi dosledne miroljubne politike, ki jo ti državniki vodijo, je sestanek vzbudil veliko zanimanje v svetu. Na prvi sliki vidimo Nehruja, Tita in Naserja, ko se je množica novinarjev in drugega občinstva kar zgnetla okoli njih. Na drugi sliki pa vidimo Nehruja in Naserja ob njunem slovesu, ko se vzpenjata na letalo, ki ju bo odpeljalo v Egipt, kjer bosta razpravljala o njunih državniških poslih. Kot je razvidno iz prve in druge slike, je bilo razpoloženje zelo prisrčno.

Non scholae sed vitae...

Ta naslov je skrajno neoriginalen, milijonkrat uporabljen in izrabljen, gotovo že bolj odvraten kot priljubljen. Toda kdor se je s tem rekom seznanil v prvem letu svojega spoznavanja z latinščino, ali pa tudi kako drugače, in ga je moral še neštetokrat slišati iz ust bolj ali manj starokopitnih profesorjev, je mogoče njegovo vsebino najbolj dojel prav v dneh maturitetnih izpitov. Vendar je tudi mogoče, da, še celo bolj verjetno je, da je ni dojel. Ni samo on kriv za to.

O šoli se rado govori, da je preobložena z nepotrebnim balastom. Za šolo, ki ji njeno delo uravnava italijanski učni načrt, velja to še prav posebno. Ta načrt že davno ni več današnji dobi primeren. Vse preveč zaposluje mladega človeka s snovjo, o kateri je mogoče trditi, da služi mnogo bolj zahtevam «scholae» kot pa «vitae». Seveda ne kaže s tem dajati dijakom «orožje v roke». Dijaki namreč kaj radi zelo hitro ugotavljajo, «saj to mi ne bo za življenje nič koristilo».

Te dni smo slišali od ljudi, ki so imeli opravka z maturanti, da so ti pokazali zelo solidno znanje; da namreč res nekaj znajo, ne pa, da so se zgolj nečesa naučili, kar bi zelo verjetno v nekaj tednih ali mesecih pozabili. Če je ta pohvala osnovana — in verjeti smemo, da je — potem smo je lahko z dijaki vred veseli tudi mi.

Ko so si dijaki pridobili neko zaokroženo znanje, ki jim ga priznavajo tudi predsedniki izpitnih komisij, tedaj je tu že obenem razveseljiva ugotovitev, da so se učili za življenje.

Kljub vsemu so dijaki gotovo prišli k maturi natrpani tudi s snovjo, za katero je možno objektivno reči, da jim bo v nadaljnjem življenju nepotrebna. Pri tem pa ni mogoče reči, kaj je tisto nepotrebno. Kar je namreč nepotrebno za tega, bo potrebno za drugega. Odvisno je že od samih nagnjenj, še bolj pa seveda od izbire bodočega poklica. Toda nekaj je gotovo: še nikdar ni moglo biti komu žal, da je kaj znal; neštetokrat pa je že bilo — lahko rečemo: vsakomur — žal, da česa ni znal. V življenju pa je še zlasti neprijeten občutek, ko mora človek v nenadnih primerih z obžalovanjem ugotoviti, da bi mu lahko koristilo znanje, ki ga je že imel, pa mu je z leti izpuhtelo. Mlad človek pa ne more vedeti vnaprej, kaj vse mu bo v življenju koristno. Zaradi tega bi bilo vsako opredeljevanje: to mi koristi, to mi ne koristi, ne samo nespametno, temveč v mnogih primerih celo usodna zmota. Oguljeni rek, ki je tukaj uporabljen kot naslov, se torej ne sme tolmačiti, kot da je treba delati nekako kategorizacijo «potrebnega» in «nepotrebnega» učenja, takega, ki je zgolj «za šolo» in torej manj potrebno, ter takega, ki je «za življenje» in torej bolj potrebno. Vse bolj je treba razumeti ta rek v tem smislu, da na konec koncev ni nobeno učenje nepotrebno, da nam bo prej ali slej v življenju koristilo. In če bi nam nazadnje tudi prav vsaka stvar, ki smo se je naučili, ne koristila v materialnem smislu, pa je prav gotovo, da nam bo vendarle v poznejših letih večkrat vsako znanje prineslo mnogo osebnega zadoščenja.

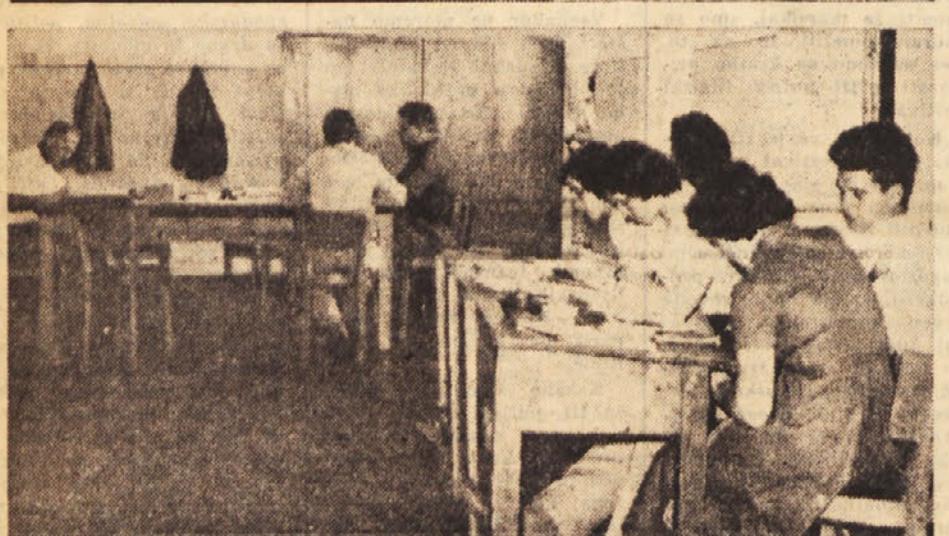

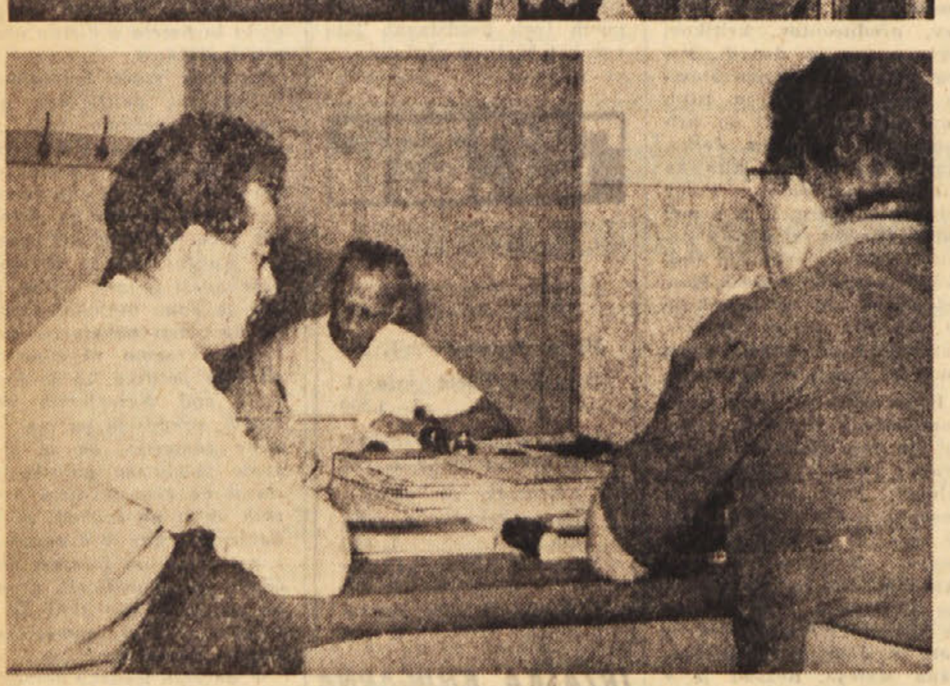

Tako je bilo pred dnevi med maturo na Višji realni gimnaziji (zgornji dve sliki) in na Klasični gimnaziji (spodnji dve sliki). Kolikor ni ob takih priložnostih «vroče» že samo po sebi, je še pritiskala tudi zares prava vročina.

Dela otrok iz Jugoslavije v japonski enciklopediji

Jugoslovanska komisija za kulturne stike s tujino je poslala v Tokio 150 pismenih sestavkov jugoslovanskih otrok. Japonska založba «Hejborša» bo objavila te sestavke v tretji knjigi «Otroške enciklopedije», posvečeni vzhodnoevropskim deželam.

Žirija te založbe se v pismu komisiji zahvaljuje za ta dela in poudarja, da so sestavki jugoslovanskih otrok najboljši izmed sestavkov, ki so jih doslej prejeli iz drugih dežel.

* * *

Skupina 52 mladincev iz centra za pouniverzitetno izobraževanje študentov iz Egipta, Sirije, Saudske Arabije in drugih arabskih držav, ki je v Egiptu, je obiskala Glavno zadružno zvezo Jugoslavije, kjer je dobila podatke o jugoslovanskem kmetijstvu in razvoju zadružništva.

* * *

Mature, diplome — to so težke stvari. Težke so že tudi za tiste, ki jim ni treba skrbeti za prav nič drugega kot samo za svoj študij. Kaj pa šele za tiste, ki so si naložili skrb za študij poleg drugih, še težjih skrbi! Američani so ponosni na tiste, ki se z lastnim delom prebijejo skozi študij. Ameriški tisk je poln primerov takšnih ljudi, ki ne poznajo štipendij. Tako so našli tudi nekega Johna Sweenyja ki je na newyorški univerzi diplomiral za doktorja medicine. Med študijem je bil ponoči šofer taksija in — skrbel za ženo in pet otrok...

Razvoj športnega avtomobilizma v Sovjetski zvezi naglo napreduje

Šport z motorji in avtomobili dobiva v Sovjetski zvezi leto za letom več pristašev.

V državi prirejajo vsako leto razne avtomobilske dirke in druga tekmovanja — cestne dirke, terenske vožnje, tekmovanja v varčni vožnji in spretnem upravljanju itd. Razen tega pa se radi lotevajo tudi posebnih rekordnih voženj. Pri največ tekmovanjih te vrste so udeležena predvsem osebna vozila znamk «Pobeda» in «Moskvič». Da bi dosegli večje hitrosti, tovarne vedno znova dopolnjujejo serijsko konstrukcijo z zvišanjem moči motorjev, lažjimi načini gradnje, izpopolnjenimi gonili itd.

Prejšnja leta so v Sovjetski zvezi prirejali dirke samo na ravnih cestah z enim ali dvema ovinkoma. Prvič so krožne avtomobilske dirke izvedli septembra 1955, in sicer pri Minsku na progi, ki so jo sestavljali štirje odseki avtomobilske ceste. Vozači so morali prevoziti 5 krogov ali nekaj nad 220 km.

Vzlic težavnemu in zelo ovinkastemu terenu s hudimi vzponi in padci so bile povprečne brzine, ki so jih dosegali, precej velike. Najvišjo, in sicer 134,4 km no uro, je dosegel zmagovalec mojster športa M. Medelev na «Pobedi» z nekoliko spremenjeno šasijo. V kategoriji do 1100 ccm je postavil A. Prohorov na športnem modelu moskovske tovarne za majhna vozila največjo brzino 113 5 km.

Prav ta krožna dirka je konstrukterjem dala pobudo, da so začeli razvijati nove športne modele. To se izvaja v posebnih preizkuševališčih raznih avtomobilskih tovarn, pa tudi pod okriljem športnih klubov, od koder so se pojavili n. pr. znani dirkalni modeli «Avantgarda», «Harkov 6», «Harkov L-500» itd.

Oktobra lani so bile pri Simferopolu velike avtomobilske dirke. Eden najbolj znanih sovjetskih vozačev, mojster športa E. Lorent je na vozilu «Harkov L-500» lastne konstrukcije dosegel državni rekord na 1000 m z letečim startom, in sicer povprečno 222.085 km na uro.

Mojster športa A. Ambrozenkov se je spustil na progo z novim 2.500 ccm modelom «Zvezda-5», prav tako z letečim startom in postavil na progi 10.000 m nov sovjetski rekord z brzino 180.831 km na uro.

Dve novi vrhunski storitvi sta uspeli mojstru športa V. Nikitinu na «Harkovu 6» v kategoriji 2000 ccm. Na 10.000 metrov je z letečim startom dosegel 269.925, na 50.000 m pa 213.712 km na uro. Nikitinov uspeh na 10.000 m z normalnim startom presega oficialni svetovni rekord G. Gardnerja. Tudi I. Pomogaibov je na «Avantgardi» kategorije 3000 ccm znatno prekoračil 200-kilometrsko hitrost na uro. Skratka, tabela rekordov z avtomobili v Sovjetski zvezi je učakala v letu 1955 znatne spremembe.

Sploh pa po vsej Sovjetski zvezi vidno težijo za tem, da bi avtomobilski šport zajel čimvečje množice in pritegnil kar se da veliko amaterjev, predvsem s tem, da po mnogih mestih in tudi že po podeželju prirejajo raznovrstna tekmovanja v spretnem upravljanju ter varčnem in smiselnem uporabljanju motornega vozila sploh.

Ta tekmovanja so navadno na zaprti progi z raznimi zaprekami. Med vaje so uvrstili tudi take, ki se navadno pojavljajo tudi v cestnem prometu, kot vožnjo skozi predore, po hudih ovinkih, brveh itd.

Teh prvenstev pa ne prirejajo samo na zaprtih cestah, temveč tudi sredi rednega cestnega prometa. V ta namen opremljajo vozove z majhnim plombiranim bencinskim rezervoarjem, čigar vsebino pregledujejo pred tekmovanjem in po njem. Vozači morajo v določenem času prevoziti odrejeno progo, pri tem pa prihraniti kar se da veliko bencina. Tako so dosegli, da so nekateri najboljši z znamko «Pobedo» potrošili na 100 km komaj 5,5 ali 6 l goriva.

V zadnjih letih uvajajo v Sovjetski zvezi zelo na široko daljinske vožnje, ki se jih udeležujejo številni uporabniki avtomobilov med dopustom. Vedeti je treba, da merijo razdalje med središčem države in južnimi pokrajinami okrog 4000 km ali še več.

V ostalem pa so v Sovjetski zvezi zdaj že vsako leto na sporedu prvenstvene dirke v cestnih in terenskih konkurencah. Pred temi se seveda podobno merijo med seboj vozači posameznih mest in posameznih republik. Iz zmagovalcev na teh dirkah se zbirajo vsako leto udeleženci najtežjih preizkušenj z avtomobili in motorji v Sovjetski zvezi.

Mladinske brigade iz raznih predelov Slovenije delajo brkinsko cesto. (Glej o tem obširnejši članek na 5. strani!). Na sliki vidimo pripadnike celjske brigade.

50 knjig Zbranih del slovenskih pesnikov in pisateljev

Ta teden so v Državni založbi Slovenije proslavili izid 50. knjige najpomembnejše slovenske knjižne zbirke, Zbranih del slovenskih pesnikov in pisateljev. To največje slovensko založniško dejanje je pomembno ne le zato, ker z njim dobivamo zaokroženo podobo naših pesnikov in pisateljev, ki pomenijo trdno vrednoto slovenske književnosti in kulture, temveč še bolj zato, ker nam je zdaj mogoče z zanesljivejšimi merili oceniti delo in snovanje naših vodilnih predstavnikov književne preteklosti. Dasiravno obseg zbirke ni še dokončen, ni dvoma, da bo skupno število knjig preseglo 100 zvezkov.

Kot 50. knjiga so izšli kritični spisi Frana Levstika, ki je dosegel svojo šesto knjigo. Največ zvezkov, osem, ima doslej Trdina, nato sledijo Jurčič in Stritar s sedmimi, Levstik s šestimi, Kersnik in Tavčar s petimi, Gregorčič s štirimi, Aškerc, Kette in Murn z dvema ter Linhart in Kosovel z enim zvezkom.

Italijanske filatelistične revije

Najboljšo tovrstno revijo izdaja turinski trgovec Giulio Baffi; to je «Il collezionista - Italia filatelica» - Nekatere med temi revijami pa so pravzaprav le ceniki z reklamo

Filatelija je v Italiji precej razvita. S tem v zvezi je zelo razvit tudi filatelistični trg. Samo v Trstu imamo več filatelističnih trgovin, ki so delale brez dvoma mastne dobičke v času, ko so tu izhajale znamke «AMG-FTT». Več ali manj vsaka filatelistična trgovina, ki nekaj pomeni, izdaja lasten cenik, v katerem seveda najdejo največji poudarek znamke, ki jih ima dotični trgovec v širokem razpolaganju. V velikih mestih obstajajo velike filatelistične tvrdke, ki imajo veze z inozemstvom, in katerih ceniki so že prave knjige. Poleg tega izdajajo takšne velike tvrdke še lastne kataloge, s katerimi se bavijo razni izvedenci in ki so včasih precej različni v cenah. Te se mnogokrat gibljejo po trenutnem razpolaganju, ki ga ima posamezni trgovec. To velja seveda za redkejše znamke.

Poleg katalogov izhaja cela vrsta filatelističnih revij, ki so skoro vse mesečniki. Tudi te izdajajo v večini trgovci in so po navadi mesečna dopolnila letnih katalogov. V Italiji imamo danes celo vrsto takšnih revij.

V Genovi izhaja «LA RIVISTA FILATELICA D'ITALIA», ki jo izdaja filatelistični izvedenec in trgovec Ezio Ghiglione. Revija objavlja filatelistične novosti, razne filatelistične članke; koristno pa je to, da objavlja v srednjih straneh daljše razprave in specializirane kataloge, tako da se te strani lahko vzamejo iz revije in se sestavi tako posebna knjiga ali brošura. Veliko večino svojega prostora pa prepušča ta revija reklamnim oglasom raznih italijanskih in tujih filatelističnih trgovcev.

Zelo dobra revija je «IL BOLLETTINO FILATELICO», ki izhaja v Florenci. Ta revija je pred dvema letoma postala uradno glasilo znanega kataloga Sassone in posveča nekaj svojih strani trenutnim menjavam raznih cenikov. Poleg tega ima ta revija posebni kotiček, posvečen «markofiliji», t. j. zbiranju raznih žigov. Zelo zanimivi so razni članki, ki jih tu objavljajo. V odliko reviji pa štejemo to, da ne objavlja dosti reklam.

Tudi znani trgovec Landmans izdaja mesečno «SELEZIONE FILATELICA», ki je mesečno dopolnilo njegovega znanega kataloga. Tu pa dobimo mnogo reklame za znamke, ki jih ima njegova tvrdka na razpolago.

V Milanu izhaja «LA GAZZETTA FILATELICA», ki pa prinaša le novitete, tu pa tam kakšen informativni članek, v ostalem pa je navaden cenik znamk, ki jih ima na razpolago trgovec Ercole Gloria, ki izdaja to revijo.

Turinski trgovec Giulio Baffi pa izdaja revijo «IL COLLEZIONISTA — ITALIA FILATELICA». Ta revija je nastala leta 1951 iz spojitve dveh revij, ki sta imeli naslova, ki sta vsebovana v sedanjem naslovu. Brez dvoma je to najboljša italijanska revija, ki izhaja dandanes. Prinaša novitete s celega sveta, mesečne spremembe cen, dopolnila h katalogu Bolaffi, majhne novice o razstavah in o filatelističnem svetu, razne informativne članke — zlasti o italijanskih klasičnih znamkah. Poleg obilne reklame pa ima ta revija tudi mladinski kotiček, kjer se objavljajo za mladino zanimivi članki in ima tudi razne kotičke, ki nimajo s filatelijo nobenega opravka — kotiček za zbiranje gramofonskih plošč, kromolitografijo starih slik in starega pohištva itd., skratka ima kotičke za razne zbiralne hobbyje. V vsaki številki dobimo tudi barvne reprodukcije znamenitih klasičnih znamk, na srednjih straneh objavlja že nekaj let katalog žigov kneževine Modene. S pomočjo tvrdke Olivetti, ki plačuje celo stran kot oglas, pa objavlja že nekaj let katalog barvnih reprodukcij znamk sardinskega kraljestva.

Kot vidimo, je italijanska periodična filatelistična literatura zelo obilna. Brez dvoma izhajajo še kakšne revije, ki pa so bolj podobne cenikom trgovcev kot revijam. Poleg teh pa objavljajo skoro vsi italijanski periodični listi za otroke in mladino, številni dnevniki in številne tedenske revije svoj filatelistični kotiček, ki je mnogo pripomogel k razširitvi filatelije.

Rak

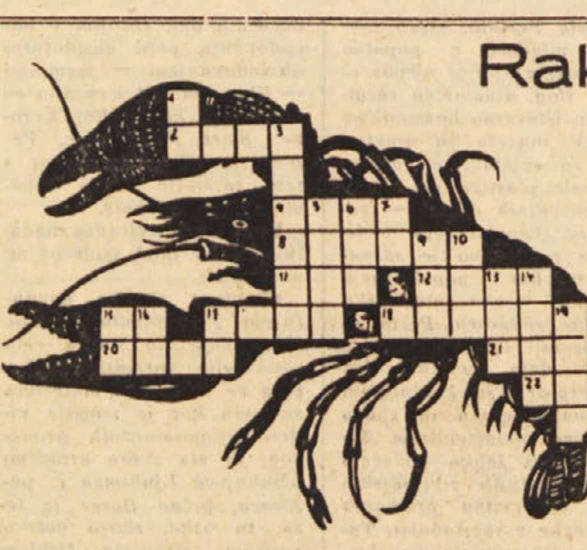

VODORAVNO: 2. ni grda; 4. ravno tak; 8. narava; 11. žensko ime; 12. najmanjši del molekule; 15. predlog; 17. del obraza; 18. oblika glagola okaditi; 20. upanje, tudi žensko ime; 21. predplačilo; 22. igralna karta.

NAVPIČNO: 1. znak za aluminij; 3. prebivalec grškega glavnega mesta; 5. največja veleblagovnica v Ljubljani; 6. oče; 7. soglasnik in samoglasnik; 10. član družine; 9. žival, ki jo predstavlja križanka; 13. vzvišena lirska pesem; 14. žensko ime; 15. osebni zaimek; pritrdilnica; 17. italijanski spolnik; 19. snov, množina delcev.

ČUDNI POKLICI

Mogoče stojite na važnem razpotju, ko se morate odločiti za izbiro poklica. Zadeva res ni kar tako enostavna. Mnogo stvari je treba premisliti, marsikateri pameten nasvet pretehtati.

Seveda bi vsa stvar ne bila tako težka, če ne bi bilo toliko poklicev. Med tolikimi so tudi taki, kot jih tukaj navajamo. Toda, prosimo, naj nihče ne reče, da smo kdaj komu tak poklic nasvetovali...

V Stockholmu živi ženska, ki se preživlja z lajanjem. Njeno lajanje ni točka v cirkusu, marveč pravo pravcato lajanje na ulici. Na Švedskem so namreč psi zelo visoko obdavčeni, zato skuša marsikateri lastnik prikriti svojega psa, da mu ne bi bilo treba plačati takse. Davčni urad je za to najel to žensko, ki mojstrsko posnema okoli 20 vrst pasjih glasov. Njena naloga je, da laja okrog osumljenih hiš. Če se pes v hiši na njeno lajanje odzove in začne tudi sam lajati, prijavi ženska primer davčnemu uradu.

Drugi nenavadni poklic imata zakonca Brunt, ki kot nepoboljšljiva sladokusca sedita v nekakšni izložbi neke restavracije, in sicer v času turistične sezone. Med nastopom morata pojesti obilno kosilo in tako vabita goste v restavracijo.

Tretja ženska z nenavadnim poklicem je neka Davies iz Eastbournea, ki koplje črve. Sama jih na leto izkoplje 7 milijonov in jih prodaja navdušenim ribičem. Še mnogo bolj nenavaden in hkrati zelo težaven poklic ima neka ženska z imenom Docherty iz Edinburgha, ki mora dnevno preteči 36 km s krdelom prevec debelih psov vseh pasem. Bogati lastniki psov hočejo tako z majhnimi stroški spraviti svoje ljubljenčke na dostojno težo.

Mladi športniki radi pozabljajo na to, da uspeh ni odvisen samo od rednega treninga, temveč prav tako od pravilnega počitka. Če trdimo, da je treba trenirati vsak dan, ne razumemo s tem 7 dni v tednu, temveč samo 5 do 6. Pri urah treniranja si mora tekmovalec prav tako privoščiti nekaj «intervalov» oddiha.

Izkušeni trenerji vedo, da morajo biti tekmovalci kdaj pa kdaj «lačni» svojega specialnega udejstvovanja. Ameriškim plavalcem zaprejo kopališče za več tednov, da se pozneje s tem večjim zanosom vdajajo treningu v vodi.

Ena najosnovnejših zahtev je, da si morajo tekmovalci vsak dan privoščiti dovolj spanja. Da bi spanje čim bolj zaleglo, mora biti večerja lahka, telo umito, prostor prezračen in brez vsakih slušnih ali vidnih motenj.

Oglasni oddelek TRST Ul. sv. Frančiška 20/III tel. 37-338 sprejema inserate male oglase, osmrtnice in drugo od 8. do 12.30 in od 15. do 18. ure.

AVTOPREVOZNIŠKO PODJETJE
FRANC LIPOVEC
Vsakovrstni prevozi z osebnimi luksuznimi avtomobili Fiat 1400 za tu in inozemstvo
GARAŽA: Ul. Timeus 4, tel. 90-296
STANOVANJE: Ul. F. Severo 6, tel. 33-113

Ribarič Ivan
IMPORT ◆ EXPORT
VSEH VRST LESA IN TRDIH GORIV
TRST — ULICA F. CRISPI 14 — TEL. 93-502
ULICA DELLE MILIZIE 19 — TEL. 96-510

„Oglasov ne plačuje trgovec, ki oglase naroča in tudi ne kupec, ki pri tem trgovcu kupuje. V resnici plača oglase konkurent, ki sam ne oglaša."
Herbert Casson

TRST - Ul. Moreri 7 Telefon št. 28 373
POŽAR ARTEMIO
TOVORNI PREVOZI v vse kraje, tudi v inozemstvo

IMPEXPORT
TRST, ULICA C. BATTISTI ŠTEV. 23-I NAD.
Tel. 44-208 - Telegr. IMPEXPORT - TRIESTE
UVAŽA: Vsakovrstni les, drva za kurjavo, gradbeni material
IZVAŽA: tekstil, kolonialno blago in raznovrstne stroje
SPECIALIZIRANO PODJETJE ZA VSAKOVRSTNE KOMPENZACIJE

Kaj sta doživela Marko in Metka

Nato sta se otroka vrnila ter naznanila, da so vrata odprta. Dr. Grom in Domani sta se silno začudila, ker otroka bi morala biti sedaj mrtva. Brž sta pohitela v rov — otrokoma sta rekla, naj čakata zunaj — in prišla do vrat, katera sta odprla prav lahko.

Pred njima se je razprostirala velika dvorana, čisto prazna, samo ob zadnji steni je stal spomenik egiptovskega bojevnika iz črnega kamna. V eni roki je držal kopje, drugo pa je dvigal v zrak. Gospoda sta opazila, da so zadaj za spomenikom vrata v drugo dvorano.

Spoznala sta, da je tam vhod v kraljevo grobnico, v kateri so se nahajali neznansko bogati zakladi. Ali kako uriti do vrat? Spomenik je bilo treba odmakniti, drugače ni bilo mogoče do njih, ker je stal tik ob zidu.

Dr. Grom je hotel poklicati otroka, ker delavcem ni zaupal, Domani pa je menil, da sta preslabotna. «Bom kar jaz poskusil odmakniti spomenik. Če ne bo šlo, mi boste pač pomagali,» je dejal.

Letošnja letina

Polovica sončnega leta je že za nami in za to polovico moremo napraviti prerez letine za pridelke, ki so že dozoreli. Semkaj spadajo trave, torej tudi žito. Kar se tiče sena se na splošno ne moremo pritoževati. Prvotni strah, češ da je hladno vreme zavrlo rast, se ni uresničil, ker sta travi maj in junij prijala in se je močno popravila. Lahko računamo povprečen pridelek na 3/4 lanske dobre letine. Nekatere, žal bolj redke «oaze» dobro negovane senožeti, pa so se izkazale odlične. Če je n. pr. gospodar pridelal na 7000 kv metrih okrog 40 stotov dobrega sena, je, mislimo lahko zadovoljen. Iz takšne krme lahko računamo okrog 1600 l mleka, kar pomeni, da mu je to zemljišče dalo dovolj visoke obresti. Prav imajo strokovnjaki in preizkušeni napredni gospodarji, ko priporočajo ureditev travniškega sveta.

Kras je nekoč sejal razmeroma dosti žita (pšenica, rž in ječmen). Bilo je glavni pridelek. Devinskim gospodom, katerih podložniki so bili kmetje s spodnjega tržaškega Krasa, sta bili glavni dajatvi žito in seno. V takratnih in tudi prilikah, ki so trajale do tega stoletja, je bilo takšno ekstenzivno kmetovanje umevno, ker je bilo dosti delovnih rok, in je hiša to in druge pridelke pretežno sama potrošila. Danes pa sejemo ječmen in oves in le redko pšenico. Kruh se pretežno kupuje, ječmen in oves pa kmetje porabijo za krmo ali pa zamenjajo. Ta letina bo letos precej dobra. Kot drugi žitni pridelek sledi ajda, ki se večkrat dobro obnese in ima dobro ceno. Lahko bi se še bolj obnesla, če bi upoštevali, da je tudi ta rastlina zrnata in ji kot takšni zelo prija fosfor. Z gnojenjem s fosfatnim gnojilom bi ta pridelek dvignili.

Krompir je zakasnil, a v zadnjih dneh dobro zoreva; zgodnji bo skoro dozorel. Steblovje je na splošno bujno in zdravo in tudi pridelek (gomolji) dobro obeta, vendar se bo ravnal po — gospodarju. Kdor ve, da gomoljaste in korenske rastline ljubijo dobro obdelano in rahlo zemljo ter jo je zaradi tega že na pred zimo preoral in pognojil; kdor si poskrbi dobro seme, pravočasno zatre koloradskega hrošča in prepreči učinek strupene rose, bo imel zadovoljiv pridelek. Proti koloradcu smo se uspešno borili in so prejšnji nemarneži malone docela izginili. Izkušnje so nas izučile, da brez enotne borbe ne gre. Tudi postopno narašča število tistih, ki so uvideli nujno potrebo in korist škropljenja proti strupeni rosi in že jim je postalo to opravilo obvezno. To je razveseljiv pojav. Nedvomno so se prepričali o razliki med škropljenim in neškropljenim krompirjem in seveda tudi med tem pridelkom. Navadno cenimo letino po velikosti gomoljev: čim večji so, tem bolj smo zadovoljni. Največ hrane (škroba) pa vsebujejo gomolji, ki niso preveliki niti drobni, torej nekako velikosti kokošjega jajca. Takšnega odberimo pri najbolj plodnih grmih in ga oddvojimo za seme.

Premalo je pri nas krmske pese, premalo zato, ker je naša živinoreja vedno bolj usmerjena na mlekarstvo. Pesa je znana odlična krma za krave-mlekarice, ker dosti «molze». Napredni živinorejci (Holandci, Danci, Švicarji i. dr.) močno krmijo na jesen in zimo s to krmo, kakovost mleka pa urejajo z močnimi krmili. Mogla bi ji odstopiti mesto koruza, ki je v naših prilikah tako problematičen pridelek. Redke so njene dobre letine, ker je zelo zahtevna. Mogoče se bo bolj izkazala hibridna koruza, ki jo tolико priporočajo. A tudi ta zahteva temeljito pripravljeno, (globoko preorano in močno pognojeno zemljo) ter razen domačega gnoja tudi umetna gnojila. V nasprotnem primeru odpove tudi ta čudodelnik. Doslej se je koruza dobro razvijala. Žal pa se mnogi ne morejo otresti napake, ki tako krči pridelek. Pregosta je. Ta rastlina zahteva dosti prostora, ker je zelo stasita. Vrsta od vrste bodi 60, rastlina od rastline pa vsaj 50 cm. Se je čas zredčenja. Trta se na splošno dobro drži in prizadevnost vinogradnikov uspešno preganja nevarnost peronospore in plesnobe, ki jo trmasto napadata. Dobro se razvijata les in plod, treba ji je le toplih dni.

J. F.

OGENJ V BORBI PROTI SKODLJIVCU

Naše delo je večkrat zelo pomanjkljivo in podobno rečenici «spredaj briše, zadaj maže». Naj navedemo kot primer zatiranje krompirjevca. Trudimo se, da se ga iznebimo. Ko pa krompir izkopljemo, vržemo krompirišče brezbrižno na kup in z njim večkrat tudi hroščevo zalego. Po peronospori napadeno listje odščipamo in ga pustimo na tleh pod trto. To je nevarno, ker napadeno listje pomeni leglo bolezni (trosi). Trtjon (trtni zavijač) si sila spretno zavije v list svoja jajčka. Mi jih znamo pobrati, a ne uničiti. Zgodi se, da jih vržemo nekam na osredek in malo pohodimo.

Ti trije primeri kažejo nepravilno in zato neuspešno borbo proti škodljivcem. Poslužimo se v teh in drugih primerih enostavnega in najbolj učinkovitega sredstva: ognja. To sredstvo ne stane niti truda niti časa.

LEP PRAZNIK V KOPRIVI NA KRASU

V Koprivi na Krasu bodo danes s posebno svečanostjo proslavili 22. julij, dan vstaje slovenskega naroda. Slovesno bodo nam reč odprli javno kopalnico ter železniško postajališče, kar so si vaščani že dolga leta želeli, saj so prej morali peš iz Dutovelj, čeprav vozi mimo njihove vasi vlak.

Koprivci pričakujejo danes tudi obilen obisk znancev in prijateljev iz Trsta, da bodo skupno praznovali ob pristnem kraškem teranu in prsutu ta vesel dogodek in lep praznik

Dopisi iz naših krajev

ŠEMPOLAJ

Naše prosvetno društvo priredi vsako leto svoj pevski koncert. Letos bo že enajsti. Izkušnje so pokazale, da je za to najprimernejši čas zgodnje poletje. Zaradi tega je društvo sklenilo, da bo letošnja pevska prireditev 29. t. m. Prepričani smo, da nas bodo tedaj posetili ljubitelji petja iz bližnjih in oddaljenih vasi in ocenili naš ter druge pevske zbore, ki so nam obljubili svoje sodelovanje. Tako bodo podprli naše pridne in požrtvovalne pevce moralno in materialno.

* * *

Skrzki (skržadi) nas sicer zabavajo s svojo enolično, a le prijetno muziko, prijetno tembolj, ker tako pogrešamo dosti vedrih in toplih, a ne soparnih dni. Teh je premalo. Gospodarsko nas to sicer ni prizadelo, pač pa nas je oviralo pri delu. Seno smo — seveda le delno — s težavo spravili na senike. trtnim napadalcem moramo biti stalno za petami, na njivah se bohoti plevel, ki mu mokro vreme izredno prija. Z mrčesom smo tudi bogati. Kakšna zima naj bi bila, da bi ga iztrebila? Sicer je res, da se za zatiranje tega premalo zanimamo. Če bi se za druge škodljivce tako zavzeli kot smo resno posegli v borbo proti koloradcu, kar je razveseljivo, bi te roje uspešno skrčili.

NABREŽINA

Neka stranka je vložila na občini prošnjo v slovenskem jeziku in nanjo dobila odgovor v italijanščini. Glava dopisa je samo italijanska, podpisan je bivši župan g. Terčon. Torej pretežno slovenska občina da slovenskemu človeku italijanski odgovor. Kje je tukaj načelo enakopravnosti in demokracije? Ali ni na našem občinskem uradu slovenskih nameščencev? Opozarjamo novi občinski svet, da razčisti to zadevo kot je pravično in po volji ter v interesu slovenskega ljudstva.

PREČNIK

Dolgo je že od tega, ko so med cestami, ki so potrebne temeljite ureditve, imenovali tudi cestni trak od Sempolaja do gornje naše vasi. Obljubili so, da ga bodo asfaltirali, kakor je tudi najbolj umestno. Nič več ne slišimo o tem. Ali je to nameravano delo zašlo v mapo del postranskega pomena? Upamo, da se to ne bo zgodilo, ker je pot v slabem stanju.

Nova stavba na našem bloku bo skoro izročena svojemu namenu — uradnemu poslovanju. Kroži glas, da bo blok premaknjen v I. razred, kar bi pomenilo nepretrgan urnik in prehod vsem vozilom. Seveda bi to bila naša in želja vsega prebivalstva to- in onstran državne meje.

Vaških novot ni. Delo izven doma (zaslužek) in brige na zemlji pa so splošen pojav na tržaškem Krasu. Nekaj dni je bilo na dnevnem redu vprašanje izvolitve župana in ožjega odbora, kar pa se po tekočem življenjskem traku odmika med premleta poglavja.

PROSEK

Današnji Prosek kaže lice predmestja, zlasti njegov del med cesto Nabrežina-Občine in Kontovelom. Njegova prvotna naselbina pa je bila Devinščina, ki je še vedno sestavni del zgoniške občine. Kot drugod po slovenski zemlji so tudi tukaj slovenski kmetje postali iz nekdanjih samostojnih kmetov podložniki tuje plemiške gospode. Prosečani so služili devinskim grofom. Odtod ime Devinščina. Po njihovi zemljiški knjigi (rekli so ji urbar) je bilo tukaj pred okrog 500 leti okrog 14 kmetov s temile primki: Mulica, Dremavec, Kranjec (za njim na isti kmetiji Lazar Winkler), Celec, Segina, Glaminec, Bartole, Videc, Pratuš, Pralec, Supa, Wan, Juri Mulica je bil župan in zato prost činža (davka) in desetine, ostali pa so plačevali od cele kmetije po 96 šilingov, od pol kmetije pa 48 šilingov.

V vasi je bilo 39 kajž (hiš). Razen prejšnjih priimkov naletimo med najemniki kajž na takšne priimke: Ligo, Glamonica, Farba, Gumec, Kajnec, Seuški, Brišek, Gasinoda, Turk, Hrovat, Mauranica, Hlača, Krenic, Mušica, Podreka, Doruška, Brezec. Od kajže so plačevali po 6 šilingov najemnine.

Razen v denarju so kmetje služili (dajali) grofom tudi v blagu, in sicer z desetino žita, rebule (vina) in od mladine (davščina na mladino). Dolžni so bili po potrebi obdelovati vinograd pod stolpom Prosek (menda Kontovel?). Pri delu (žetvi, prvem in drugem okopavanju vinogradov) so dobili po bučo vina. To je moral kot davščino dati domači krčmar. Razen teh in seveda še drugih služnosti so imeli proseški kmetje oskrbovati grofe s potrebno soljo.

Koliko od naštetih priimkov imamo še danes? Koliko je torej potomcev nekdanjih slovenskih proseških kmetov? Novi slovenski rodovi so prevzeli njihovo dedščino in po l. 1848 kmetovali kot samostojni in od Devinskih neodvisni kmetje in vztrajali na svoji zemlji. Časi pa so se tako zasukali, da zahtevajo kmetovanje na novi osnovi. Kdor to razume, tega zemlja ne bo prevarala, pa naj bi pritisnili nanj še tako težki časi.

DELOVNA AKCIJA SLOVENSKE MLADINE

Za napredek Brkinov

Mladina iz vse Slovenije gradi brkinsko cesto – Odlični pogoji za razvoj sadjarstva in živinoreje – Tesne vezi v preteklosti med Brkini in Tržačani

Kakor smo že poročali, spada med letošnje delovne akcije mladinskih brigad Slovenije tudi gradnja brkinske ceste. Tržačani dobro poznajo Brkine, s katerimi so imeli pred leti tesne vezi. Tržaške gospodinje so prav rade kupovale okusna brkinska jabolka in krompir, Tržačani pa znajo ceniti pristni in okusni brkinski slivovec. Med vojno so se vezi med Tržačani in Brkinci še bolj utrdile in poglobile v skupni borbi proti nacifašizmu. Mnogi tržaški borci so imeli v Brkinih varno zatočišče in jim bodo ti kraji in ljudje ostali vedno v dragem spominu.

Brkini so v narodnoosvobodilni vojni žrtvovali vse. Kdor se ni boril s puško, je bil aktivist ali interniran v italijanskih in nemških taboriščih. Kakšen delež so ti kraji prispevali v zadnji vojni, pričajo veliko število borcev in padlih, oropane in požgane vasi, živi požgani prebivalci ter vsestranska pomoč partizanskim edinicam. Brkini so biti zibelka partizanskega gibanja na Primorskem. Tu so imele svoje postojanke in varno zatočišče prve partizanske skupine, ki jih fašisti niso mogli uničiti, kljub silnim «rastrelamentom» že leta 1942. Pa se pred začetkom oboroženega upora proti nacifašizmu so Brkini goloroki nekajkrat obračunali z oboroženimi fašisti.

Zaradi tega je prav, da so prišle letos v te kraje mladinske brigade gradit cesto, ki jo Brkini tako potrebujejo. Ti kraji, ki so kot zelena oaza med Čičarijo in Pivko, so bili vedno zanemarjeni in zapuščeni, poznali so jih samo za davke, zapore in internacije.

V nekaj letih po vojni so vse vasi dobile elektriko, obnovili so požgane vasi, v nekaterih vaseh imajo lepe zadružne domove, na Pregarju bodo te dni otvorili kinodvorano, brkinski zidarji najdejo kjerkoli takoj delo. Marsikaj, pa je še treba napraviti, da se odpravijo posledice vojne in dolgih let zanemarjenosti, da se dvigne gospodarstvo in zboljša kmetijstvo, da bodo tudi Brkini uživali sadove napredka in nadoknadili, kar so zamudili v letih tuje okupacije in izkoriščevanja. Strokovnjaki so ta leta pregledali kraje in proučili možnosti za razvoj Brkinov; ugotovili so, da je tu idealen kraj za razvoj sadjarstva in živinoreje. Neki ameriški strokovnjak je celo dejal: «Tu lahko ustvarite v nekaj letih košček Kalifornije».

Prvi pogoj za kakršenkoli napredek Brkinov pa so ceste. Kdor je bil v teh krajih, ne bo pozabil brkinskih poti ob deževju. Lani so dokončali kos nove ceste, ki omogoča, da lahko vozijo avtomobili in tovorniki do Pregarja, z druge strani pa zdaj mladinske brigade nadaljujejo gradnjo ceste, ki se pri Bitnji pod Premom odcepi od glavne ceste Postojna-Reka, gre mimo Prema in bo povezala še Celje, Prelože, Pregarje, Huje in Javorje z glavno cesto Trst-Reka pri Obrovem. V načrtu je tudi gradnja ceste, ki bo povezala ostale brkinske vasi od Rtviž in Kovčič, do Hrenovih in bo prečkala prej omenjeno cesto pri Pregarju.

Pri gradnji brkinske ceste dela zdaj 180 mladincev in mladink iz vseh krajev Slovenije, računajo pa, da se bo število te dni povečalo na 300. Med njimi so vajenci, dijaki in nekaj kmečkih fantov in deklet. Z delom so začeli 9. julija. Celjska, mariborska in ljubljanska brigada ter bistriška četa tekmujejo med seboj, kopljejo, vozijo material in delajo kamnito podlago. Po enem mesecu dela jih bodo zamenjale druge brigade, verjetno tudi ena iz Pulja.

Mladino je prebivalstvo sprejelo z odprtim srcem in hvaležnostjo, mladina pa se prav dobro počuti in ji ugajajo ti kraji in ljudje.

A. B.

Mariborska brigada pri delu — Tržaški mladini pošiljajo najlepše pozdrave

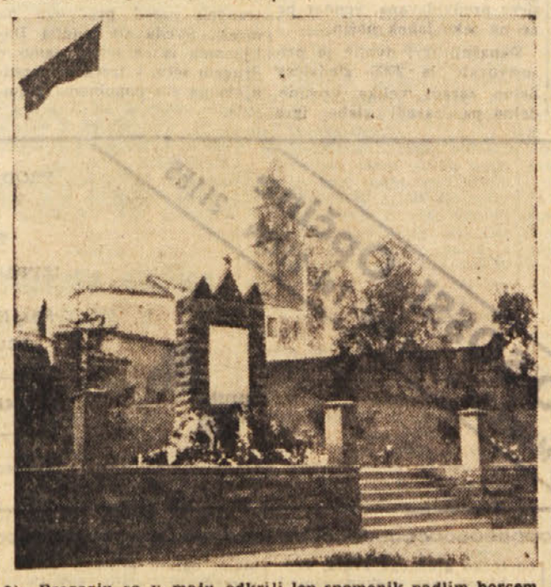

Na Pregarju so v maju odkrili lep spomenik padlim borcem

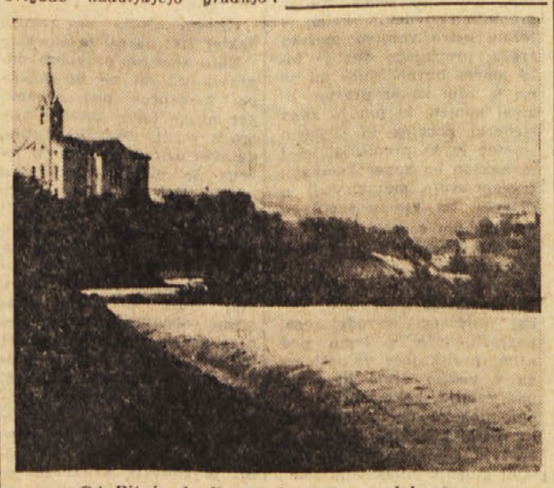

Od Bitnje do Prema je cesta že dokončana

Kakšna je naša zemlja

Zemlja je sestavljena iz drobirja, prsti, vode, zraka in živih bitij. Drobir so v zelo droben pesek zdrobljene rudnine in okamenine, ki merijo okrog 2 mm v premeru. Ta se dalje pretvarja v rodovitno prst, h kateri na splošno prištevamo zrnca ali drobir izpod 2 mm v premeru. Prst je najfinejša in moki slična zemeljna sestavina. Čim več je zemlja vsebuje, tem boljša je. Od nje je odvisna rodovitnost tal. Prst daja rastlinam hrano. Po količini vsebovane prsti delimo zemljo v različne vrste: v glinasto, ilnato, peščeno in humozno.

Glina se večkrat zamenjuje z ilovico, ki je zmes gline in peska in je bolj pusta in zrnata. Naša siva, rjavkasta ali rdečkasta glina, je velike važnosti. Mokra je testena, suha pa se strdi kot kamen. Njeno z nohtom zglajeno površje je podobno milu, opolzka je in mastna. Pomešana z drugo prstjo se z njo sprijema, jo dela zveznejšo in zadržava vlago. Njena najvažnejša lastnost je vpojnost, t. j. zmožnost vsrkavanja in zadrževanja redilnih snovi. Če je te prsti v zemlji nad polovico, je zemlja glinasta. V taki zemlji je nekoliko peska, apna, črne prsti (humusa) in železa, ki ji daje rdečkasto ali rjavkasto barvo.

Ilovka ali ilnata zemlja vsebuje 20—50 odst. gline in 50 do 80 odst. peska, nekaj apna in železnega okisa. Včasih vsebuje mnogo, tri četrt apna. Težkna je, če je mokra, podobna kaši, osušena pa se praši. Ker se hitro segreje, se gnoj v njej hitro razkraja. Peščena zemlja vsebuje do štiri petine peska in ima zaradi tega nasprotne lastnosti od gline: ne zadržuje vode, se hitro segreje in osuši. Tudi v njej se gnoj hitro razkraja in malo zaleže. Treba jo je gnojiti vsako drugo leto, z drobnim mastnim in dobro razkrojenim gnojem. Pripravna je za rž, krompir, oves, ajdo.

Takšne zemlje je pri nas dosti. Ob morju imamo sovdan (sablon ali pravilneje lapor). Ta zemlja je najrazličnejša. Če je v njej največ gline, je glinasto — lapornata; je še apneno — in peščeno — lapornata zemlja. Najboljša je ilnato-lapornata zemlja, ker vsebuje v pripravnem razmerju glino, apno in pesek. Pripravna je za vsakovrstne rastline. Rodovitna je in dobra posebno za trato in stročnice (grah, fižol, bob, detelja itd.).

Crna prst ali humus je iz ostankov rastlinskega ali živalskega izvora. Je važen sestavni del vsake orne zemlje.

Nekatere rastline nam določijo vrsto zemlje, čeravno ne vselej natančno. Rade rasto na peščenih tleh divji oves in ostrica, na ilnatih trpotec, lapuh, divja cikorja, na apno vsebujočih tleh: esparzeta (detelja) encijan, rdeča detelja, lucerna, grašica, akacija, robida, jesen. Pomanjkanje apna dokazujejo trpotec, kislica, preslica, vresje (žepek), kopriva pa pove, da primanjkuje zemlji dušik.

Koristno čtivo

V založbi Kmečke knjige v Ljubljani je v nekaj letih po vojni izšlo že lepo število knjig o raznih panogah kmetijstva in kmetijskega gospodarstva. Razni strokovnjaki zanimivo in zelo poučno pišejo o sadjarstvu, živinoreji, vrtnarstvu, kletarstvu itd., knjige so opremljene s številnimi risbami in slikami, cena, oziroma naročnina pa je nizka, zato so se te knjige zelo razširile med kmete v Sloveniji.

Čeprav so razmere kmetijstva ter pogoji za razne kulture, sadjarstva, vinogradništva, živinoreje itd., različni, bi marsikatera knjiga mnogo koristila tudi našim kmetom in prispevala k dvigu njihove strokovne izobrazbe ter gospodarstva. Zaradi tega bi bilo potrebno, da bi kmetijski strokovni organizaciji naših kmetov ter Kmetijsko nabavno — prodajna zadruga v Trstu poskrbeli za širjenje teh knjig tudi na našem področju.

Letos je omenjena založba med drugimi izdala tudi naslednje knjige, ki bodo prav gotovo zanimale naše kmetovalce: «Sadjarstvo», ki jo je napisal znani strokovnjak Anton Flego; «Pridelovanje krme na travnikih», ki jo je napisal ing. Gvido Fajdiga ter «Razmnoževanje sadnega drevja», ki jo je napisal Vladimir Koprivnikar.

MILAN AMBROŽIČ

Elektro-instalacijsko podjetje — Sprejema vsa naročila in popravila za nove instalacije vseh vrst električnih napeljav. Pokličite našo št. tel. 29-322. Viale Miramare 29.

SE PRIPOROČAMO!

Naročniki! KUPUJTE pri TVRDKAH, ki oglašajo v našem listu!

Vse za gospodinjo „ „ tapetnika

TUTTO-CASA - TUTTO-SPORTPESCA
TRST - Ul. Geppa, 2 - Tel. 23-489
Lastnik: G. DELLA SCHIAVA

Vse za športnega ribiča

Sprehod po Lonjerju

Na sončni legi, v prijazni in skrbno obdelani dolini, kjer se apnenčaste kraške goličave zlivajo v lapornato pobočje Lovča, že stoletja stoji Lonjer, najstarejša slovenska vas v tržaški okolici. Lonjer šteje danes približno 880 prebivalcev, upravno spada pod tržaško občino, župnija pa je na Katinari, kjer imajo tudi skupno pokopališče.

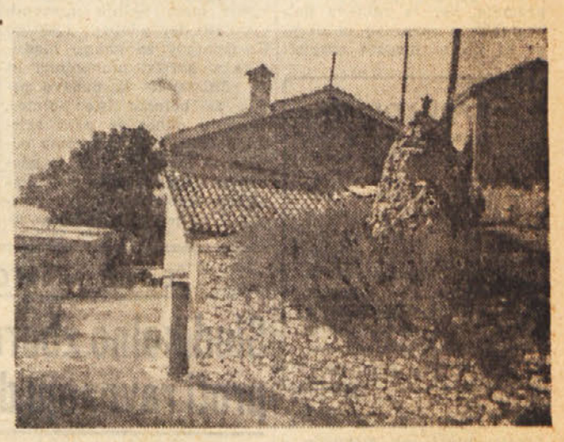

V vasi, ki je mnogo žrtvovala in doprinesla svoj delež v borbi proti nacifašizmu, so pred leti postavili spomenik žrtvam Collottijeve bande, blizu spomenika pa je hiša, v kateri je bilo pred 60 leti ustanovljeno Pevsko in bralno društvo «Zastava».

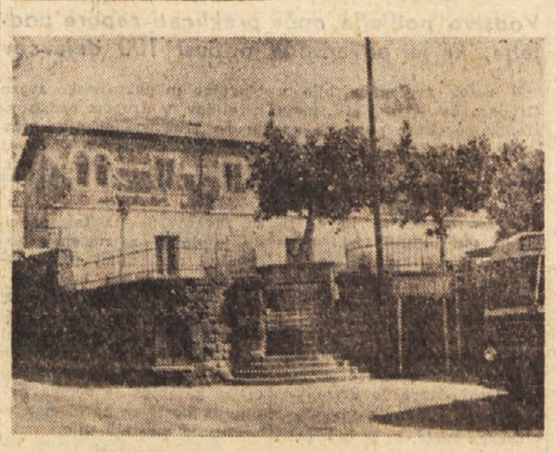

Lonjerci imajo tudi osnovno šolo na Katinari; lani so proslavili 160-letnico njene ustanovitve. Poleg osnovne šole je na Katinari tudi industrijski strokovni tečaji; vsako leto pa ima odrasla mladina še razne večerne tečaje, ki jih rada obiskuje.

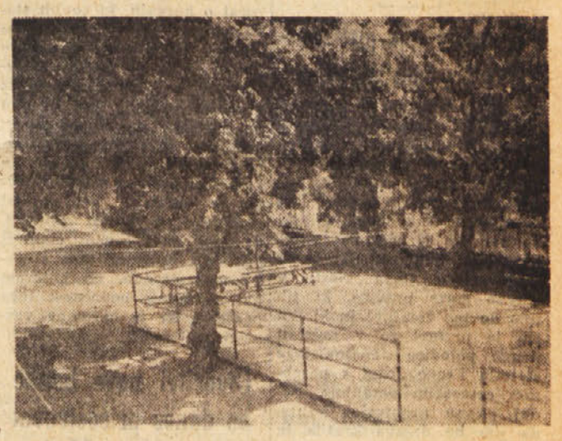

V Lonjerju se lepo razvija prosvetno življenje. Danes bodo s pestro kulturno prireditvijo proslavili obletnico svojega prosvetnega društva. Sodelovala bodo tudi razna društva s Tržaškega. Prireditev bo v prijetni senci na dvorišču «Pri županovih».

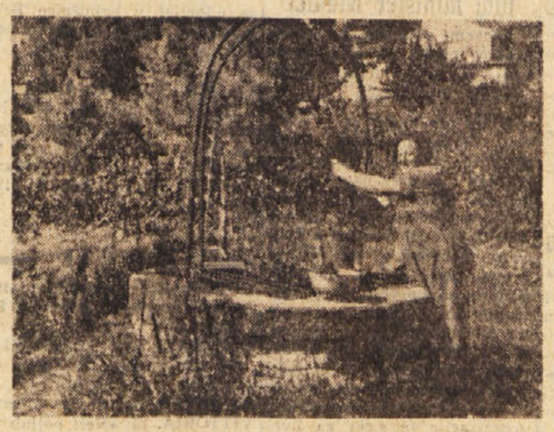

V vasi imajo vodovod; stari vodnjak pa v poletni vročini, ko je potrošnja vode večja, vedno prav pride, zlasti za namakanje vrtov, ker je voda iz vodovoda predraga za to.

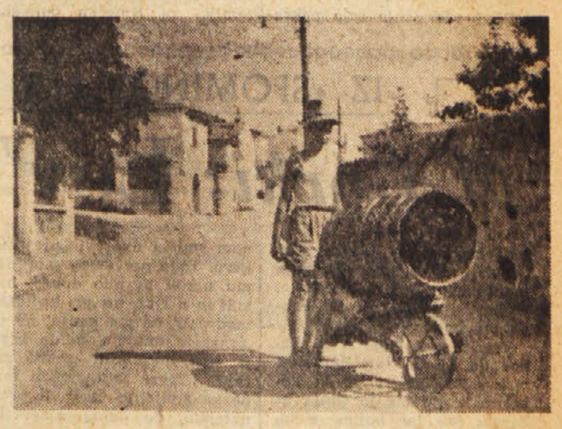

Dečko je letos uspešno dokončal osnovno šolo na Katinari, v jeseni pa bo začel obiskovati srednjo šolo v Trstu. Med počitnicami Božič, tako mu je ime, pridno pomaga staršem pri delu. V sodu bodo pripravili škropivo za trte, da jih ne bo napadla peronospora.

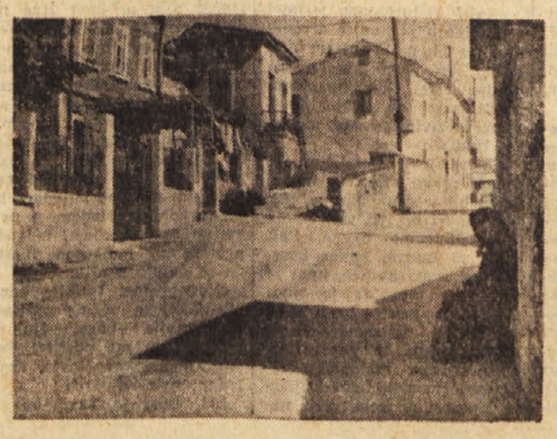

In za zaključek še ta popoldanski motiv iz vasi. Sonce neusmiljeno pripeka: na cesti ni žive duše, le stara mamica sedi v senci, da se malo spočije, saj je prišla peš iz mesta, čeprav vozi pogostoma avtobus.

(Foto Mario Magajna)

GORIŠKI IN BENEŠKI DNEVNIK

NADALJEVANJE TORKOVE OBČINSKE SEJE

Občinski svetovalci odobrili obračun za leto 1954

Na tajni seji so sklenili povečati plače in mezde občinskim uslužbencem, za kar bo občina morala izdati 12 milijonov lir

Petkova občinska seja se je zavlekla pozno v noč. Na dnevnem redu sicer ni bilo dosti točk, vendar so zahtevale precej časa. Župan je takoj v začetku obvestil prisotne, da ne bodo razpravljali o pravilniku mestnega prometa, ker ta zahteva bolj poglobljeno razpravo in ukrepe ki jih ni mogoče sprejeti tako na hitro. Zatem so svetovalci prešli na diskusijo o novih mezdnih tabelah za občinske uslužbence. Po govoru dr Terenzija so se občinski svetovalci odstranili na tajno sejo, ki je trajala tri četrt ure. Publika je bila nato obveščena, da je bil predlog za spremembo plač in mezd občinskim uradnikom soglasno sprejet in da bo občina morala prevzeti nase 12 milijonov lir stroškov, da bo lahko ta sklep izvedla.

Po odmoru je sledilo čitanje županovega poročila o občinskem obračunu za leto 1954. Občinski obračun so izenačili; dohodkov je bilo za 813.312.223 lir, izdatkov pa za 795.885.407 lir; aktivni ostanki znašajo 869.828.177 lir, pasivni ostanki pa 887.183.102 lir z ostankom 71.891 lir.

Opozorilo

Dijaška Matica v Gorici obvešča vse bivše gojence in tiste, ki nameravajo na novo vstopiti v zavod, bodisi kot notranji ali zunanji gojenci (ke), da vložijo prošnjo za sprejem do 1. septembra t. l. Obrazec za prošnjo se dobi v Dijaškem Domu od 1. avgusta dalje vsak dan od 10-12 ure dopoldne.

Za spoštovanje jusarskih pravic v Kanalski dolini

Predvčerajšnjim je poslanec Schiratti v rimskem parlamentu načel vprašanje zemljiške posesti, zlasti pa gozdnih površin v Kanalski dolini. 60 odst. te zemlje je namreč last posebnega cerkvenega sklada, medtem ko je zasebna lastnina zelo omejena. Krajevno prebivalstvo terja zlasti v Ukvah stare pravice, ki jih ima do teh zemljišč in ki mu jih je priznal že v začetku druge polovice devetnajstega stoletja Franc Jožef s posebnim cesarskim patentom. Sedaj pa se prebivalci bojijo, da jim bo država kratila te pravice oziroma privilegije, zlasti po sklenitvi pogodbe med Italijo in Avstrijo v Florenci leta 1954, ki pa še ni bila ratificirana.

Poslanec je zahteval od notranjega ministra, naj podrobno prouči vprašanje, da se odstrani nezaupanje in nezadovoljstvo prebivalstva Kanalske doline.

Seja pokrajinskega sveta

Sklepi pokrajinskega sveta

Včeraj popoldne ob 16. uri se je v občinski dvorani na Korzu Verdi sestal goriški pokrajinski svet, ki je razpravljal o več vprašanjih pokrajinskega značaja. Podrobnosti s seje bomo objavili v torkovi številki našega lista.

* * *

Pred včerajšnjo sejo pokrajinskega sveta pa se je sestal upravni odbor, ki mu je predsedoval odv. Culot. Najprej so določili točke dnevnega reda o katerih so včeraj razpravljali pokrajinski svetovalci.

Zatem pa so prešli na reševanje manj važnih upravnih vprašanj ter odobrili 1,300.000 lir izdatkov za nakup hladilnika v goriški umobolnici in še 1,500.000 lir za nabavo perila za bolnike iste bolnice. Upravni odbor je nato sklenil dodeliti pokrajinskemu odboru za lov 100.000 lir in odobril še druge stroške pokrajinskih ustanov v skupnem znesku 1 in pol milijona lir.

Z MEDNARODNE RAZSTAVE SADJA V VERONI

Goriški vrtnarji in sadjarji nagrajeni z zlato medaljo

V večini so pokrajino zastopali slovenski kmetje, ki so se s svojimi pridelki dobro izkazali

12. t. m. se je pričela v Veroni razstava povrtninskih pridelkov in sadja, katere se je udeležilo 13 evropskih držav. Tudi vrtnarji in sadjarji iz goriške pokrajine so na razstavo poslali svoje najlepše pridelke in goriški pokrajini priborili zlato medaljo. Pokrajinski inšpektor Marsano in dr. Verbi, ki sta zastopala goriško pokrajino, sta prejela obilo pohval s strani posebne komisije, ki je pregledovala razstavljene pridelke in podelila nagrade. Iz goriške pokrajine se je udeležilo razstave kar 31 pridelovalcev povrtnine in sadjarjev. Največ je bilo med njimi Slovencev, ki so pripomogli k uspehu naše pokrajine na mednarodni razstavi. Naj navedemo samo nekatera imena sadjarjev: Ivan Ciglič iz Steverjana (Uklanci), Anton Humar iz Steverjana (Valerišče), August Klanjšček iz Steverjana (Uklanci), Stanislav Klanjšček iz Steverjana (Valerišče), Franc Kominc iz Steverjana (Sčedno), Karol Komjanc iz Steverjana (Valerišče), Josip Komjanc iz Steverjana (Valerišče), Ignac Maraž iz Steverjana (Uklanci), Anton Pintar iz Steverjana (Valerišče), Anton Stekar z Steverjana (Valerišče), baronica Tacco iz Steverjana. Med povrtninarji pa so bili naslednji: Andrej Brajnik iz Standreža, Friderik Marvin iz Standreža, Josip Petejan iz Sovodenj, Josp Petejan iz Sovodenj, Viljem Zavadlav iz Standreža in drugi.

ŠE NIČ NOVEGA V GRADEŽU

Sindikalno zborovanje v protest proti ravnanju družbe „Arrigoni"

Vodstvo podjetja noče preklicati zapore podjetja, ki je povzročila odpust 100 delavcev

V petek zvečer je bilo v Gradežu na Trgu XXIV. maja sindikalno zborovanje, na katerem sta govorila Mario Toro (CISL) in Edo Sfiligoj (CGIL). Govornika sta številnim delavcem, ki so bili pred kratkim odpuščeni iz «Arrigoni» ter ostalim meščanom prikazala položaj, ki je nastal po zapori podjetja. Tudi onadva sta kot že mnogi drugi potrdila dejstvo, da je za zaporo podjetja «Arrigoni» izključno krivo samo ravnateljstvo te družbe, ki je že lansko leto povzročilo krizo.

Tudi na seji gradeškega občinskega sveta, ki je bila pred dnevi je župan de Minelli poročal o korakih, ki so jih storile gradeške upravne oblasti da bi preprečile zaporo podjetja, ki je dajalo zaslužek več kot 100 družinam iz gradeške občine. Med drugim je povedal, da so o zapori podjetja «Arrigoni» obveščeni številni ministri in pa pokrajinski parlamentarci. Končno je občinski svet sprejel resolucijo, v kateri zahteva, da ministrski organi čimprej pokličejo zainteresirane stranke na sestanek, na katerem naj se odloči bodočnost tega podjetja, ki je ogromne važnosti za Gradež.

Otvoritvi nove banke bo danes prisostvoval tudi minister Medici

V novem poslopju bo poleg uradov banke še šest stanovanj in trije uradi zornih organizacij

Danes dopoldne bo v Gorici svečana otvoritev sedeža Katoliške banke. Novo poslopje za katerega je napravil načrt inž. Baresi, so pričeli graditi pred 16. meseci. Glavna dela je izvršilo podjetje Galvani, sodelovala pa so še druga podjetja in obrtniki. Skupno so porabili 40.000 delovnih dni. V pritličju so poleg bančnih uradov še prostori za 4 trgovine. V prvem nadstropju se bo naselil neki profesionalec, obenem pa so tu prostori za tri pokrajinske organizacije in sicer za Zvezo neposrednih obdelovalcev zemlje, za Kmečko bolniško blagajno in pokrajinsko zvezo invalidov. V drugem nadstropju so štiri stanovanja, prav tako tudi v tretjem. V kleti so poleg kleti za stanovalce urejene še pralnice potem pa seveda še blagajne banke, ki so zavarovane na tak način da je dohod zajamčen s posebnimi modernimi vrati, tako da upravitelji banke, ne bodo imeli skrbi za zaklade, ki jih čuvajo.

Svečanosti bo prisostvoval po vseh dosedanjih napovedih tudi finančni minister Medici za katerega je občina pripravila dostojen sprejem z okrasitvijo mestnih ulic.

Avtomobil podrl pešca

Rešilni avto Zelenega križa je včeraj ob 15. uri odpeljal v bolnišnico Brigata Pavia 28-letno Afelio Lombardi iz Ul. Bombi št. 6 v Gorici, ker so ji ugotovili poškodbe na desni roki in nogi. Lombardijevo je na mestni ulici povozil neki avtomobil.

Nesreča zaradi prepira

35-letni Ferruccio Marangoto iz Ul. Sile št. 22 v Gorici je včeraj nekaj po 13. uri skušal miriti neke sostanovalce, ki so se zaradi malenkostnih vzrokov prepirali. Pri tem se mu je po nesreči zdrsnilo in je padel. Pri padcu je z levo roko zadel ob razbito steklo in si ranil zapestje. Rešilni avto Zelenega križa, ga je odpeljal v bolnišnico Brigata Pavia, kjer so mu obvezali rano.

DEŽURNA LEKARNA

Danes posluje ves dan in ponoči lekarna Kuerner, Korzo Italija 4b, tel. 25-76; od 8. do 12.30 pa je dežurna lekarna D'Udine, Ul. Rabatta 18, tel. 21-24.

— KINO —

CORSO. 14.30: «Kraljevi tat», cinemascope, A. Blyth in E. Burton.

CENTRALE. 15: «Dogodivščine don Juana», E. Flynn, v barvah.

MODERNO. Zaprto.

VITTORIA. 15: «Nesi poljub v Florenco», M. Vitale in A. Farnese.

Odbor prefekture odobril več sklepov goriških občin

Na seji odbora prefekture so odobrili več sklepov občin v goriški pokrajini in tudi sklepe pokrajinske uprave, ki zadevajo podelitev potrebnih fondov za nakup goriva za pokrajinske uslužbence. Občina Doberdob: ustanovitev novega tečaja za zidarje. Občina Skocjan: odobritev posojila s Hranilnico iz Trsta za popravilo cest. Občina Tržič: dovoljenje podjetju Bonezzi za vzdrževanje mestnih avtobusnih zvez; nakup zemljišče za gradnjo hiš po načrtu Romita itd.

«Fragmenti za historiju ujedinjenja»

(Nadaljevanje s 3. strani)

žrtvovali svoje življenje. Sprico velikega števila jugoslovanskih dobrovoljcev so vsa nasprotna namigovanja z italijanske strani neutemeljena in naravnost otročja. Tako si je prva dobrovoljska divizija, ki je štela 18.510 oficirjev in vojakov, katerim se je med borbo priključilo še nadaljnjih 4.500 mož, pridobila nevenljive zasluge v ostrih borbah v Dobrudži med 24. avgustom in 12. oktobrom 1916. Na bojišču je ostalo 42 oficirjev in 2039 vojakov, ranjenih pa je bilo 208 oficirjev in 6047 mož.

Še večje je bilo število jugoslovanskih dobrovoljcev, ki so se naslednje leto borili na Solunski fronti. Jugoslovanski odbor je ocenil ob začetku bojev njihovo število na 20.251 oficirjev in mož, tem se je do začetka avgusta pridružilo še 112 oficirjev in 2008 mož. Po izjavi vojvode Mišića je bilo njihovo število še večje, 28.000. Ako upoštevamo, da je štela vsa srbska armada na Solunski fronti največ 50.000 mož, lahko sodimo, kolikšen je bil delež dobrovoljcev pri osvoboditvi srbskega ozemlja od sovražnika.

Celotno število dobrovoljcev, ki so se borili v sklopu srbske armade, cenijo na osemdeset do devetdeset tisoč. Število bi bilo še neprimerno večje, če bi bilo boljše in pravilnejše razumevanje za dobrovoljsko gibanje pri srbskih oficirjih, katerim je bilo poverjeno poveljstvo nad dobrovoljci.

Kakšne so bile v tem pogledu prilike na italijanski fronti, kjer se je Italija z vsemi silami upirala formaciji jugoslovanskih dobrovoljskih edinic, pa nam je predobro znano iz knjige profesorja Pivka «Carzano».

L. C.

ŠPORTNI DNEVNIK

«TOUR» JE POČIVAL

AIX EN PROVENCE, 21. — *Karovana kolesarjev - udeležencev «Toura» je imela danes zadnji počitek v Aix en Provence. Kolesarji so se po večini zadrževali v hotelih in le nekateri so šli na krajše sprehode. Jutri jih čaka prva alpska etapa in potem naslednje, ki bodo nujno morale odločiti o zmagovalcu, za katerega doslej v odsotnosti najslovnejših imen evropskega kolesarstva kot so Bobet, Coppi, Magni itd., še ni nobenega vsaj kolikor toliko gotovega kandidata.*

Današnji odmor so tehnični direktorji vseh 12. ekip izkoristili za natančnejšo proučitev klasifikacijske lestvice, kar naj bi jim pomagalo k lažjemu predvidevanju bodočega razvoja te nadvse interesantne dirke. Isto so naredili tudi drugi izvedenci in seveda v prvi vrsti novinarji, ki še nikoli niso plavali v tolikšni negotovosti kar se vprašanja zmagovalca tiče. Za Marcela Bidot ima na primer Francoska ekipa še vedno možnost na uspeh in tudi Darrigade z zaostankom 5'58 ter Bauvin z zaostankom 6'33 še nista izgubila vseh izgledov. Njuna najresnejša tekmeca vidi Bidot v članu francoskega pokrajinskega moštva Lauredija, v Italijanu Defilippisu, Spancu Bahamontesu kljub njegovemu zaostanku 25'55, ter končno še v Ockersu.

Izgledi Italijanov, ki so se v začetku zdeli v nevarnosti, so v poslednjih 15 etapah znatno porastli. Oči najbolj kvalificiranih izvedencev so uprte predvsem v Defilippisa, atleta velikih naporov in z borbenostjo, ki je redka pri kolesarjih. Od sedme etape dalje se je njegov položaj konstantno zboljšal, ne upoštevaje tudi dveh etapnih zmag v Pauu in v Toulousu. Italijan trenutno je na desetem mestu v splošni klasifikaciji, 12'41 od rumene majice Wagtmansa in 11' od Lauredija. Zaradi tega so še vedno odprte možnosti za uspeh Italijanov, posebno še če se upošteva, da bodo alpske etape in predvsem ona proti Turinu vplivale nanje tudi vspodbudno. In to ne velja samo za Defilippisa, ki je doma iz Turina, pač pa tudi za Montija in Fornaro, za katerega se zdi, da se v zadnjih etapah vrača v svojo najboljšo formo, čeprav je njegov zaostanek 43'08 zelo občuten.

Na vprašanje, kdo bo verjetno zmagovalec «Toura», je Defilippis omenil Francoza Darrigada. Dejal je: «Darrigade bi moral prevoziti Alpe v dobrem položaju v klasifikaciji in zmagati «Tour» med Grenoblom in Parizom».

Bližnja prihodnost bo pokazala, ali je mislil resno, ali pa so te besede le odraz prevelike skromnosti napram samemu sebi.

NOGOMET

CARACAS, 21. — Vasco de Gama je v prijateljskem srečanju premagala mešano ekipa Real Madrida in domačih igralcev z 2:0 (1:0).

KOLESARSKA DIRKA PO JUGOSLAVIJI

BOLGAR KRSTEV ZMAGOVALEC 4. ETAPE JUGOSLAVIJA ŠE VEDNO NA ČELU EKIP

V 1. poletapi Bled - Ljubljana zmagal Bolgar Ognenski, v 2. poletapi Ljubljana - Maribor pa Belgijec Van Tongerloo

MARIBOR, 21. — Četrta etapa kolesarske dirke po Jugoslaviji ni prinesla bistvenih sprememb v splošni klasifikaciji. Danes so se skušali uveljaviti predvsem Avstrijci, toda njihove poskuse so sproti neutralizirali Belgijci in predvsem Jugoslovani. Zmagovalec današnje etape Bled-Maribor je bil Bolgar Krstev Ilija, ki se je plasiral na tretje mesto v prvi in na drugo v drugi poletapi.

V prvem delu prve poletape Bled-Ljubljana so prvi pobegnili Avstrijci, toda odločilen je bil pobeg 15 km po Kranju, kjer so ušli Levečic, Krstev, Valčič, Ognenski in Rooy de Adri, ki so se potem v finalnem sprintu v Ljubljani zvrstili na prva mesta. Koprčan Piciga Rajko je bil tudi skozi med prvimi, toda zaradi zloma kolesa je izgubil mnogo dragocenega časa.

Tudi na začetku druge poletape Ljubljane-Maribor so skušali najprej pobegnili Avstrijci, katere pa so ostali dohiteli še pred vsponom na Trojane. Sprint v Mariboru je izvedlo 5 kolesarjev.

Jutri je na vrsti zadnja etapa Maribor-Zagreb, dolga 147 km, ki pa po mnenju strokovnjakov na bo bistveno spremenila vrstnega reda kolesarjev.

Vrstni red na cilju I. poletape Bleb-Ljubljana 55 km:

1. Ognenski (B) 1.25'32", 2. Valčič (J), 3. Krstev (B), 4. Rooy de Adri (Hol.), 5. Ceraesky (Pol.) vsi s časom zmagovalca. Rečan Smercian je bil dvanajsti, Polezan Mattichio pa trinajsti.

Vrstni red na cilju II. poletape Ljubljana - Maribor 157 km:

1. Van Tongerllo (Bel.) 3.48' 52", 2. Krstev (B), 3.Lalev (B), 4. Borgh van der Mert (Hol.), 5. Bajc (J) vsi s časom zmagovalca.

Splošna klasifikacija v 4. etapi:

1. Krstev (B) 5.14'24", 2. Van Tongerllo (Bel.) 5.14'53", 3. Borgh van der Mert (Hol.) 5.16'29", 4. Lalev (B) 5.16'37", 5. Bajc (J) isti čas.

Skupna splošna klasifikacija:

1. Buysse (B) 22.19'47", 2. Mascha (A) 22.20'23", 3. Petrovič (J) 22.23'27", 4. Bajc (J) 22.23'52", 5. Durlacher (A) 22. 25'48", 6. Borgh van der Mert, 7. Valčič (J), 8. Vuksan (J), 9. Van Tongerllo (Bel.), 10. Igantovitsch (A).

Vrstni red ekip:

1. Jugoslavija 67.16'05", 2. Avstrija 67.29'49", 3. Holandska 67.43'43", 4. Belgija, 5. Bolgarska, 6. Hrvatska, 7. Poljska itd.

SREDNJEEVROPSKI POKAL

Rapid - Vasas 3:3

DUNAJ, 21. — Prva finalna tekma za srednjeevropski pokal med Rapidom in Vasasom se je danes na Dunaju končala neodločeno 3:3 (3:1). Preč 55.000 gledalci sta moštvi nastopili v naslednjih postavah:

RAPID: Gatner; Halla, Bolobic; Hoetl, Dienst, Giesser; Koerner I., Mesaros, Hanappi, Koerner II., Bertalan.

VASAS: Kamaras; Karpati, Teleky; Bundzak, Kontha, Berendi; Reduly, Czordas, Szilagy Lelenka, Sarosi.

Goli so bili dosezeni v naslednjem vrstnem redu: Szilagy v 2', Koerner v 3' in v 15', Mesaros v 20' prvega polčasa. Bundzak v 3' in Czordas v 13' drugega polčasa. Sodil je Italijan Orlandini.

LAHKOATLETICA

PO DRUGEM DNEVU

Jugoslavija vodi na „balkaniadi"

BEOGRAD, 21. — Jugoslavija vodi po drugem dnevu balkanskih lahkoatletskih iger v Beogradu. Nabrala je skupno 85,5 točk. Vrstni red ostalih držav: Romunija 73, Bolgarska 61.5, Grčija 34, Turčija 8,5. Zaradi slabega prenosa nismo mogli dobiti tehničnih rezultatov v posameznih disciplinah, ki so bile danes na programu.

OSLO, 21. — Mladi norveški atlet Danielsen je že drugič vrgel kopje nad 80 m. Z metom 83,57 v okviru dvoboja Norveška - Švedska je le 9 cm zaostal za svetovnim rekordom Poljaka Sidla. Njegov met je drugi najboljši na svetu sploh.

SINOČI V BOLOGNI

CAVICCHI PREMAGAL NEMCA NEUHAUSA

Loi zmagal po točkah

BOLOGNA, 21. — V dvoboju, ki je veljal za naslov, je danes evropski prvak težke kategorije Cavicchi premagal izzivalca Nemca Neuhausa s knock autom v 11. rundi. V prvih dveh rundah je presel Cavicchi v prednost, naslednji dve sta bili neodločeni, peto pa so sodniki prisodili Nemcu. V tej rundi se je Cavicchiju odprla rana nad očesom, ki ga je sprva precej ovirala, toda Cavicchi je prebolel moralno krizo in z uspelim udarcem v ledvice poslal Neuhausa kar štirikrat na tla.

V ostalih srečanjih je evropski prvak Loi premagal s težavo trdoživega a neizkušenega Nemca Fridricha, Scortichini Francoza Ruelleta po točkah, Visintin Francoza Gracia.

Odgovorni urednik
STANISLAV RENKO
Tiska Tiskarski zavod ZTT - Trst

DAVISOV POKAL EVROPSKE CONE

PO ZMAGI DVOJIC ITALIJA-ŠVEDSKA 3:0

V novembru se bo italijansko moštvo srečalo v Avstraliji z zmagovalcem ameriške cone

BAASTAD, 21. — Z zmago v igrah dvojic je Italija postala zmagovalec evropske cone Davisovega pokala in se bo v novembru srečala v Avstraliji z zmagovalcem ameriške cone, ki bodo verjetno ZDA. Italijanski par Sirola-Pietrangeli je premagal švedski par Davidson-Johanson z rezultatom 6:4, 5:7, 6:2, 6:3. Preostali dve igri posameznikov ne moreta več vplivati na zmago italijanskega moštva, ki je bila sicer predvidevana, vendar pa ne na tako lahek način.

Današnji igri dvojic je prisostvovalc le 2000 gledalcev delno zaradi velike vročine, delno pa zaradi slabe igre švedskega moštva v prvih dveh igrah posameznikov. Toda med gledalci je bil tudi danes kralj Gustav, ki je po zmagi čestital italijanskima igralcema k uspehu.

Sirola in Pietrangeli sta bila kot posameznika in kot dvojica mnogo boljša od svojih dveh nasprotnikov, od katerih pa je bil stari Johanson boljši kot Davidson, ki je samo v drugem setu zaigral dobro. Od Italijanov je bil Sirola boljši, medtem ko je Pietrangeli grešil predvsem na mreži. Sveda sta nudila Italijanoma resen odpor samo v drugem setu, v tretjem in zadnjem pa sta popolnoma popustila.

Letni kino v Škednju

predvaja danes 22. t. m. ob 17. uri na prostem Lux film:

Zaklad Montecrista.

V ponedeljek 23. t. m. ob 20.30 uri Lux film:

«MASCEVANJE MONTECRISTA»

Letni kino v Križu

Danes 22. t. m. ob 20.45 (Ob slabem vremenu pričetek ob 17. uri)

ROBIN HOOD

Tehnikolor

Errol Flynn, Olivia De Havilland

KINO PROSEK-KONTOVEL

predvaja danes 22. t. m. ob 17. uri barvni Metro film:

«DEVIŠKA KRALJICA»

Igrajo: Stewart Granger in Deborah Kerr.

Kino na Opčinah

predvaja danes 22. t. m. z začetkom ob 16. in ob 20.30 na prostem, v ponedeljek 23. t. m. ob 18. in ob 20.30 na prostem M.G.M. Technicolor film:

Lassijev pogum

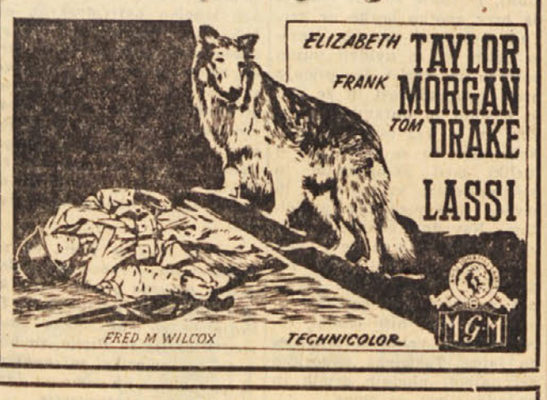

TELEVIZIJA RADIO

RADIO SOSSI - Občine
Trg Monte Re 4 - pri šoli - Tel. 21154 - 21155

PRODAJA RADIO IN TELEVIZIJSKIH APARATOV NAJBOLJŠIH ZNAMK Z ENOLETNIM JAMSTVOM.

ZA GOSTILNE IN JAVNE LOKALE ZNATEN POPUST.

IZVRŠUJEMO VSA POPRAVILA IN DAJEMO ENOLETNO JAMSTVO.

PRI NAKUPU NOVIH RADIJSKIH IN TELEVIZIJSKIH APARATOV, PREVZEMAMO STARE POD NAJBOLJŠIMI POGOJI.

PRODAJA PO NAJNIŽJIH OBROKIH

Preden nabavite aparat, obiščite, v Vašem interesu, našo trgovino!

7. IZ «SPOMINOV NA SODOBNIKE»

M. Gorki: Lev Tolstoj

«Težko ga.» je odvrnil Lev Nikolajević z dvomom. «Ne, judovskega vtisa ne dela. Nevernih Judov ni. Le enega mi imenujte! Ne!»

Včasih sem imel vtis, kakor da se ta stari čarovnik igra s smrtjo, kakor da koketira z njo ter jo skuša ukaniti, češ: 'ne bojim se te, ljubim te in te pričakujem'. Pri tem pa gleda s srepimi očki tja: 'Kakšna neki si? Kaj se skriva za teboj? Kaj bo — potem? Ali me boš popolnoma uničila? Ali me bo kaj ostalo?'

Čisto poseben vtis so vselej naredile name njegove besede: «Počutim se dobro, počutim se strašno dobro, počutim se predobro». In takoj nato: «Moral bi trpeti». Trpeti — to je bilo povsem resnično; niti za trenutek ne dvomim, da se ne bi še napol bolan iskreno veselil če bi ga zaprli ali poslali v pregnanstvo, sploh če bi mogel doseči mučeniški venec. Mučeništvo verjetno lahko smrt nekoliko opraviči ali kaj, lahko jo v vnanjem, formalnem smislu napravi sprejemljivo. Toda preverjen sem, da mu nikoli ni bilo dobro, nikoli in nikjer; ne ,pri knjigah modrosti' ne ,na konju' ne v ,ženskem naročju' ni do kraja užil blaženosti ,zemskega raja'. Preveč je razumen ter pozna življenje in ljudi prenatanko. Še nekaj njegovih besed:

«Kalif Abdurhaman je imel v življenju štirinajst srečnih dni, jaz jih najbrž nisem imel toliko. In sicer ker nisem nikdar živel, ker ne znam živeti zase, za svojo dušo, temveč živim samo naven, za ljudi».

Ko se je poslovil, mi je Čehov rekel: «Ne verjamem, da ni bil srečen». Jaz pa verjamem. Ni bil. Ni pa res, da je živel samo naven. Pač, dajal je ljudem kakor beračem od svoje obilice, imel je veselje s tem, da je ljudi prisilil, da, prisilil brati knjige, hoditi, jesti samo sočivje, ljubiti kmeta in verovati v nezmotljivost racionalno religioznih zamisli Leva Tolstoja. Ljudem je treba vreči nekaj kar jih zadovolji ali zaposli; potem naj gredo po svojih potih! In puste naj ga v njegovi mučni, včasi pa tudi ugodni samoti brez brezdanjim prepadom vprašanja o ,poglavitnem'.

Če izvzamem Avvakuma in morda Tihona Zadonskega, so bili vsi ruski propovedniki hladni ljudje, kajti nobeden izmed njih ni imel žive in dejavne vere. Ko sem pisal Luko v «Na dnu», sem hotel pokazati takega starčka; ,zanimajo ga vsakršni odgovori', ne pa ljudje; ker se pač mora srečavati z njimi, jih tolaži, toda samo zato, da ga puste v miru. In vse modrovanje ter propovedi takih ljudi so samo milodari, ki jih prodajajo ljudem s prikritim zaničevanjem, in tudi proseče in jadikujoče besede se čujejo o njih:

«Pustite me! Ljubite boga ali bližnjega in me pustite! Preklinjajte boga, ljubite daljnega in me pustite! Pustite me, zakaj človek sem, tedaj smrti zapisan!»

Žal, tako je, tako bo še dolgo. Saj ni moglo in ne more biti drugače, kajti ljudje so utrujeni, izmučeni, strašno nesložni in vsi so zakopani v samoto, ki izsesava njihove duše. Če bi se bil Lev Nikolajević pobotal s cerkvijo, bi se mu ne bil niti malo čudil! To bi bila posebna logika: vsi ljudje so enako ničevi, pa najsi bodo škofje. Pravzaprav bi to ne bila sprava; zanj osebno bi bilo to čisto logično dejanje: ,odpuščam ljudem, ki me sovražijo'. Krščansko dejanje, v katerem bi se skrival lahen, porogljiv nasmeh: maščevanje modrijana nad tepci.

Ves čas pišem nekaj nepravega, nepravilnega, nekaj drugega kot bi rad. Psi tulijo v moji duši, spreletavajo me zle slutnje. Pravkar sem prejel dnevnike; jasno, tam pri vas že ,nastaja legenda'. Nekoč so živeli lenuhi in malopridneži, rodil pa se jim je svetnik. Pomislite vendar, kako je to škodljivo za deželo zdaj, ko so glave razočaranih sklonjene, duše večino prazne, duše najboljših pa polne gorja. Lačni in izmučeni hrepene po legendi. Tolikšna je potreba utešiti bolečine, pomiriti muke! In ustvarili bodo tisto, kar je hotel on, česar pa prav nič ne potrebujejo: blaženega in svetnika; on pa je velik in svet, ker je človek, brezumno in mučno lep človek, človek vsega človeštva. Oporekam si, toda nič zato, človek je, ki išče boga, ne zase, marveč za ljudi, da bi bog njega, človeka, pustil z mirom v puščavi, ki si jo je izbral. Dal nam je evangelije in, da bi pozabili na protislovja v Kristu, poenostavil Kristusovo podobo, omilil v njem bojevitost in potisnil v ospredje njegovo pokornost volji tistega, ki ga je poslal. Nedvomno je njegov evangelij lažje sprejemljiv, ker bolj ustreza «bolezni» ruskega ljudstva. Nekaj je moral dati temu ljudstvu, ki toži in z ječanjem pretresa zemljo, da se odvrača od ,poglavitnega'. Toda «Vojna in mir» in vsa druga dela take vrste ne morejo umiriti bolečine in obupa sive ruske zemlje.

O «Vojni in miru» je dejal sam: «Brez lažne skromnosti — ta stvar je kakor Ilijada». M. I. Čajkovski je čul iz njegovih ust ravno tako oceno ,Detinstva' in ,Deštva'.

Pravkar so bili tu novinarji iz Neaplja, eden izmed njih je prihitel celo iz Rima. Radi bi slišali moje mnenje o Tolstojevem ,begu', ,beg' je njihov izraz. Odklonil sem vsako izjavo. Toda vi gotovo razumete, da je moja duša divje razburkana. Jaz nočem videti v Tolstoju svetnika; ostane naj grešnik, blizek srcu težko grešnega sveta, vedno blizek srcu vsakega izmed nas. Puškin in on, nič ni za nas veličastnejšega in dražjega...

Lev Tolstoj je mrtev...

Prejel sem brzojavko, ki pravi s čisto navadnimi besedami: Mrtev je...

Zadelo me je v srce, da sem glasno zajokal od ogorčenja in žalosti. Napol brezumen mislim zdaj nanj, kamršnega sem poznal ter videl, in čutim mučno potrebo govoriti o njem. Predstavljam si ga v krsti: leži kakor gladek kamen na dnu potoka in nedvomno je v njegovi bradi tiho skrit njegov vsem tuji, varljivi smehljaj. Njegove roke so se naposled sklenile v miru, dovršile so svoje kaznjensko delo!

Spominjam se njegovih ostrih oči, ki so vsaki stvari videle do dna, in gibov njegovih prstov, ki so bili kakor da nenehoma nekaj gnetejo iz zraka, njegovih besed, šal, kmečko robatih, priljubljenih izrazov, njegovega nekoliko nedoločenega glasu. In vidim, koliko življenja je obsegal ta človek, kako nečloveško umen je bil, kako neznanski.

Nekoč sem ga videl, kakor ga morda ni nihče drug. Sel sem k njemu v Gaspro ob obali. Pod posestvom Jusupova sem zagledal prav na obrežju med kamenjem njegovo malo, oglato postavo v sivi, pomečkani, slabi suknji, s potlačenim klobukom na glavi. Sedel je in si lica podpiral z rokami; med prsti so frfotale niti njegove brade. Gledal je daleč ven na morje, k njegovim nogam pa so poslušno in dobrikajoče se pljuskali zelenkasti valčki, kakor ča bi staremu vedežu pripovedovali o sebi. Nebo je bilo spremenljivo; po kamenju so polzele sence oblakov in kakor na kamenje sta padali tudi na starca zdaj luč zdaj senca. Na ogromnih razjedenih skalah je ležala ostro vonjiva morska trava; prejšnjega dne je bilo morje burno. Tudi on se mi je zdel kakor prastar, oživel kamen, ka mu je znan sleherni početek in sleherni smoter in ki premišlja, kdaj in kakšen bo konec kamnom, travam sveta, morski vodi in človeku ter vsemu svetu od kamna do sonca. Morje je čel njegove duše in vse okrog njega je njegovo in iz njega. V zamišljeni starčevi negibnosti je bilo slutiti nekaj vedeškega, čarodejskega, pogreznjenega v temo pod njim, preiskujoče zatopljenega v visoko, sinjo praznino nad zemljo, kakor da bi bil on, njegova nakopičena volja tisto, kar kliče valove k sebi in jih spet odbija, kar vodi gibanje oblakov in senc, ki gibljejo in obujajo kamenje. In nenadoma sem v nekakšnem trenutnem brezumju začutil, da je mogoče! Če vstane in zgane z roko, bo morje skrepenelo v steklo, kamenje se bo zganilo in zakričalo, vsenaokrog bo oživelo, zahrumelo in spregovorilo, vsaka stvar po svoje, o sebi, o njem, zoper njega. Ne morem izraziti z besedami, kaj sem tedaj občutil; v moji duši sta bila navdušenje in groza; nato pa se je vse izlilo v blaženo miref:

«Nisem sirota na zemlji, čokler živi na nji ta človek!»

Nato sem se previdno odpravil, da mi ne bi zaškripal kamenček pod nogami, ker nisem hotel zmotiti njegovih misli. Zdaj pa čutim, da sem osirotel, pišem in jočem; še nikoli v življenju nisem tako neutolažno, tako obupno, tako bridko jokal! Ne vem, ali sem ga ljubil; toda saj to ni važno, ali čutis zanj ljubezen ali sovraštvo! Zmeraj je vzbujal v moji duši ogromne, fantastične občutke in razburjenja; toda celo neprijetnost in sovražnost, ki ju je predramil, sta navzemali oblike, ki duše niso ugnetale, ampak sta jo vzburili, sprostili in jo naredili bolj sprejemljivo in bolj čovzetno. Bil je čudovit, kadar se je, drsajoč s podplati, kakor da bi hotel gospodovalno zagladiti nevarnosti póti, nenadoma od bógve kod pojavil na vratih izza vogala, ko je stopal s kratkim, lahkim, naglim korakom moža, ki je navajen veliko hoditi po zemlji; s palci za pasom se je za trenutek ustavil, se z zanesljivim pogledom, ki je takoj opazil vse novo in takoj vsesal smisel vsega, bitro razgledal.

«Pozdravljeni!»

To besedo sem zmeraj prevajal takole: bodite zdravi! Meni sicer ni bogvedi kakšno veselje in za vas tudi nima posebnega smisla, toda vendarle: bodite zdravi!

Vstopi majhen. Toda v trenutku so vsi manjši od njega. Kmečka brada, grobe, toda nenavačne roke, preprosta obleka, vsa ta vnanja, udobna demokratičnost so marsikoga zmotili in često sem moral poslušati, kako so mu naši stari Rusi v svoji stari hlapčevski navadi soditi človeka po obleki, blebetali povodnji smrdljive prostodušnosti, ki bi jo točneje imenovali ,familiarnost svinjaka'.

«O, dragi mož! Tak si tedaj! Zdaj mi je izkazana milost videti največjega sinu naše domovine iz obličja v obličje. Pozdravljen na veke, sprejmi moj poklon!»

(Nadaljevanje sledi)